

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ANNELERİN ÜST BİLİŞ ÖZELLİKLERİNİN ÇOCUKLARDAKİ
BAĞLANMA BİÇEMİ VE DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİDEKİ ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe AK

**Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Bilim Dalı**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER

Şubat, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ANNELERİN ÜST BİLİŞ ÖZELLİKLERİNİN ÇOCUKLARDAKİ
BAĞLANMA BİÇEMİ VE DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİDEKİ ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe AK
(Y1512.270046)

Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER

Şubat, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı Y1512.270046 numaralı öğrencisi Ayşe AK'ın "ANNELERİN ÜST BİLİŞ ÖZELLİKLERİNİN ÇOCUKLARDAKİ BAĞLANMA BİÇEMİ VE DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDEKİ ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 28.01.2019 tarih ve 2019/02 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 26.02.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi	Engin EKER	İstanbul Aydın Üniversitesi	
Asıl Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Şahide Güliz KOLBURAN	İstanbul Aydın Üniversitesi	
Asıl Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Mehmet Zeki ILGAR	Biruni Üniversitesi	
Yedek Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Ebru ÖZTÜRK	Biruni Üniversitesi	
Yedek Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Elif Özge ERBAY	İstanbul Aydın Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak “Annelerin Üst Biliş Özelliklerinin Çocuklardaki Bağlanma Biçemi ve Davranış Bozuklukları Arasındaki İlişkideki Aracı Rolünün İncelenmesi” adlı araştırmanın, tezin bütün sürecinde bilimsel ahlak ve etik geleneklere bağlı aykırı düşecek bir davranışımın olmadığını, araştırmadaki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapıldığını belirtir ve onurumla beyan ederim. (...../...../2019)

Ayşe AK

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın amacı annelerin üst biliş özelliklerinin, çocuklardaki bağlanma biçimi ve davranış bozuklukları arasındaki ilişkideki aracı rolünü incelemektir.

Tez aşamasında bana yol gösteren, tecrübesiyle ve bilgisiyle beni yönlendiren danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER'e, beni aydınlatan ve bilgisini esirgemeyen İstanbul Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Aycan HEPSAĞ'ya, hayatım boyunca destekleri ile benim için çok kıymetli olan sevgili annem Fadime AK ve babam Sami AK'a, sabrı ve desteği için kardeşim Sinan AK'a, sonsuz sevgisi için ablam Zeynep AK'a, yardımları için iş arkadaşım Merve GÜL'e, sonsuz desteği için kıymetli dostum Özlem ÜNAL USLU'ya teşekkürü borç bilirim.

Çalışmaya katılan ve bu tezin hazırlanmasında payı olan herkese ayrı ayrı teşekkür ederim.

Subat, 2019

Ayşe AK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem	3
1.2 Alt Problemler	3
1.3 Tanımlar	4
1.4 Sınırlılıklar	4
1.5 Sayıtlar	5
1.6 Araştırmanın Gerekçesi Ve Önemi	5
2. İLGİLİ KURUMSAL ÇERÇEVE VE ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1 Aile	7
2.2 Okul öncesi çocuğun gelişimi	8
2.2.1 Okul öncesi ve sosyal davranışlar	8
2.3 Üst Biliş Kavramı	11
2.3.1 Üst biliş modeli	11
2.3.2 Üst bilişsel süreç	12
2.3.3 Üst biliş kavramı ve ebeveyn tutumu.....	12
2.3.4 Üst biliş ve endişe	13
2.4 Bağlanma Kuramı	13
2.4.1 Bağlanma kavramının tarihçesi.....	14
2.4.2 Bağlanmanın önemi	15
2.4.3 Psikanalitik yaklaşıma göre bağlanma.....	16
2.4.4 Davranışçı yaklaşıma göre bağlanma	17
2.4.5 Anne duyarlılığı ile bağlanma arasındaki ilişki.....	18
2.4.6 Annenin ruh sağlığı ve çocukta aktivasyonu engelleme.....	20
2.4.7 Bağlanma ve psikopatoloji.....	20
2.4.7.1 Bebeklik depresyonu.....	21
2.4.7.2 Ayrılma anksiyetesi.....	21
2.4.7.3 Tepkisel bağlanma bozukluğu	22
2.4.8 Bağlanma kuramı ve üst biliş kavramı.....	23
2.5 Davranış Bozuklukları.....	24
2.5.1 Davranış bozukluklarını açıklayan kuramlar.	28
2.5.2 Davranış bozuklukları ve üst biliş kavramı.....	29
2.5.3 Bilişsel dikkat sendromu	30
2.5.4 Annenin üst bilişi ve çocuklardaki davranış problemleri.....	32
2.5.5 Bağlanma kuramı ve davranış bozuklukları.....	33

3. YÖNTEM.....	35
3.1 Araştırmanın Modeli	35
3.2 Evren ile Örneklem	35
3.3 Veri Toplama Araçları	35
3.3.1 Kişisel bilgi formu	35
3.3.2 Üst biliş Ölçeği-30	36
3.3.3 Çocuklarda bağlanma ölçeği.....	36
3.3.4 Güçler ve güçlükler anketi	37
3.3.5 Verilerin analizi ve kullanılan istatistiksel yöntemler	37
3.3.6 Verilerin toplanması.....	37
3.3.7 Verilerin analizi.....	38
4. BULGULAR.....	39
4.1 Demografik Bilgiler	39
4.2 Ki Kare Bağımsızlık Analizleri.....	57
4.3 Korelasyon Analizi.....	61
4.4 Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları	62
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	64
5.1 Öneriler.....	72
KAYNAKLAR	74
EKLER.....	84
ÖZGEÇMİŞ.....	97

KISALTMALAR

BDSS	: Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti
GGA	: Güçler ve Güçlükler Anketi
ÜBÖ-30	: Üst biliş Ölçeği-30
B	: Regresyon katsayısı
N	: Katılım sayısı
P	: Olasılık Değeri
R	: Korelasyon katsayısı
SS	: Standart Sapma
χ^2	: Ki Kare İstatistiği

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 4.1 : Çocukların yaş dağılımı	39
Çizelge 4.2 : Çocukların cinsiyet dağılımı	39
Çizelge 4.3 : Çocukların sınıf tekrarı.....	40
Çizelge 4.4 : Annenin çalışma durumu.....	40
Çizelge 4.5 : Annenin doğum tarihi.....	41
Çizelge 4.6 : Annenin eğitim düzeyi	41
Çizelge 4.7 : Annenin daha önce psikolojik destek alıp almadığı	42
Çizelge 4.8 : Çocuğun daha önce psikolojik destek alıp almadığı	42
Çizelge 4.9 : Üst biliş ölçeği-30 ve Güçler ve Güçlükler Alt boyutların korelasyon analizi	54
Çizelge 4.10: Annenin yaşı ile üst biliş düzeyi arasındaki ilişki	57
Çizelge 4.11: Annenin çalışma durumu ile üst biliş düzeyi arasındaki ilişki.....	57
Çizelge 4.12: Annenin eğitim düzeyi ile üst biliş düzeyi arasındaki ilişki.....	58
Çizelge 4.13: Annenin psikolojik destek alması ile üst biliş düzeyi arasındaki ilişki.....	58
Çizelge 4.14: Çocuğun yaşı ile davranış problemleri arasındaki ilişki	58
Çizelge 4.15: Çocuğun cinsiyeti ile davranış problemleri arasındaki ilişki	58
Çizelge 4.16: Çocuğun psikolojik destek alması ile davranış problemleri arasındaki ilişki.....	59
Çizelge 4.17: Çocuğun yaşı ile bağlanma biçemi arasındaki ilişki	59
Çizelge 4.18: Çocuğun cinsiyeti ile bağlanma biçemi arasındaki ilişki	60
Çizelge 4.19: Çocuğun psikolojik destek alması ile bağlanma biçemi arasındaki ilişki	60
Çizelge 4.20: Korelasyon analizi	61
Çizelge 4.21: Üst bilişin bağımlı değişken olduğu durum	62
Çizelge 4.22: Davranış bozuklukları bağımlı değişken olduğu durum	62
Çizelge 4.23: Bağlanmanın bağımlı değişken olduğu durum.....	62
Çizelge 4.24: Ölçek Puanlarının Anlamlılıkları.....	63

ANNELERİN ÜST BİLİŞ ÖZELLİKLERİNİN ÇOCUKLARDAKİ BAĞLANMA BİÇEMİ VE DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDEKİ ARACI RÖLÜNÜN İNCELENMESİ

ÖZET

Çocuğun sağlıklı bir gelişim sürdürmesi için annenin ruhsal durumunun iyi olması büyük bir öneme sahiptir. Annenin ruh sağlığının önemli bir parçası olan üst bilişte herhangi bir sorun anne çocuk ilişkisini etkileyebilmektedir. Annenin çocuğun ihtiyaçlarına soğuk, mesafeli ya da kızgın davranarak karşılık vermesi bağlanmayı olumsuz etkilemenin yanında çocukta davranış bozukluklarına da neden olabilmektedir.

Bu araştırma, annelerin üst biliş özelliklerinin çocuklardaki bağlanma ve davranış bozuklukları arasındaki aracı rolünün incelenmesini kapsamaktadır. Araştırma; 2018-2019 Eğitim ve Öğretim yılının, İstanbul ili Bakırköy ilçesinde Yeşilköy'deki 4-6 yaşındaki ana okul öğrencilerini ve annelerini kapsamaktadır. Araştırmada seçkisiz örneklem ile seçilmiş 285 anne bu sınırlılık içinde ele alınıp yorumlanmıştır. Çalışmada gereken verileri elde etmek için 'Üst biliş Ölçeği-30', 'Anne Duyarlılığı ve Çocuklarda Bağlanma' ölçeği, 'Güçler ve Güçlükler Anketi' ve 'Kişisel Bilgi Formu' uygulanmıştır. Analizlerde, korelasyon, çoklu regresyon ve ki-kare analiz teknikleri uygulanmıştır.

Araştırma bulguları, annenin üst biliş özellikleri ve çocuktaki bağlanma biçemi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Annenin üst biliş özellikleri ve çocuklardaki davranış bozuklukları arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Annenin üst biliş özellikleri eğitim düzeyi, yaş, psikolojik destek almasına göre anlamlı farklılıklar göstermemiştir. Annenin üst biliş özellikleri çalışma durumuna göre anlamlı bir fark göstermiştir. Çocukların davranış bozuklukları yaşa ve cinsiyete göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Çocukların davranış bozuklukları psikolojik destek almalarına göre anlamlı bir fark göstermemiştir. Çocukların bağlanma biçemi yaş ve cinsiyete göre anlamlı fark gösterirken, çocukların bağlanma biçemi psikolojik desteğe göre anlamlı bir fark göstermemiştir.

Anahtar Kelimeler: *Üst biliş, Bağlanma Biçemi, Davranış Bozuklukları*

**RESEARCHING THE INFLUENCE OF MOTHER'S METACOGNITION
ABILITIES ON CHILDREN'S (AGE 4-6) ATTACHMENT AND
BEHAVIORAL DISORDERS.**

ABSTRACT

Mother's mental state is important for the child's healthy development. A problem in the mother's metacognition, which is an important part of the mother's mental health, may affect the relation between mother and child. The mother's response to the child's needs by being cold, distant or angry may affect attachment issues and behavioral disorders by the child.

In this study, the influence of mother's metacognition abilities on children's (age 4-6) attachment and behavioral disorders have been researched. Bakırköy District of the Province Istanbul was selected as the research venue. The studied group was selected through the random element sampling method. The subjects of the research were 285 mothers of children between the ages of 4 to 6 years old.

In this study, metacognitive abilities were measured with MCQ-30 Questionnaire, the attachment with Attachment Q-sort and the behavioral disorders with SDQ. Correlation, regression and chi-square were used as statistical analysis techniques.

Research findings demonstrated a significant relation between mother's metacognition abilities and children's attachment. The relation between the mother's metacognition abilities and children's behavioral problem is insignificant. There is no significant difference found between mother's metacognition abilities and education level, age, or psychological support. There is a significant difference found between non-working mother's and working mother's metacognition abilities. It has been found that the behavioral problems of the child differ according to age and gender. There was no significant difference between the behavioral problems and the child's psychological support. It has been found that the child's attachment pattern differ according to age and gender. There was no significant difference between psychological support and child's attachment pattern.

Keywords: *Metacognition, attachment, behavioral disorders*

1. GİRİŞ

Üst biliş (metacognition) terimi Flavell'in 1976 yılında ilk kez resmi olarak makalesinde yer almıştır. İngilizce 'metacognition' kavramı, Türkiye'de 'üst biliş', 'yürütücü biliş', biliş ötesi', ya da 'biliş üstü', 'meta biliş', 'bilişsel farkındalık' gibi kavramlarla tanımlanmıştır. Flavell (1979) üst bilişi, düşünme hakkında düşünme veya biliş ile ilgili bilişler olarak açıklar. Üst biliş okuduğunu anlama, iletişim ve dil öğrenme gibi süreçlerde önemlidir. Bunlara ek olarak üst bilişin sosyal biliş, dikkat, özdenetim, hafıza, yazma ve çözüm üretmede etkili olduğu görülmüştür (Flavell,1979). Araştırmacılar, üst bilişin soyut bir kavram olmasından dolayı farklı tanımlamalar ve terimi araştırma alanlarına uygun olarak açıklamalarından dolayı, üst bilişin birçok tanımı yapılmıştır. Üst biliş kavramı ile ilgili bir diğer önemli unsur ise üst biliş ve bilişin ayrıştırılmasının kompleks bir iş olmasıdır. Gama (2005) bu konuya açıklık getirmiştir; bilişsel bilgi bir bilgisayar programını kullanmak için gerekli olan bilgidir fakat kişinin bir paragrafı ezberlemesinin, bilgisayar programı kullanımından daha iyi olduğunu bilmesi üst biliş olarak açıklanır. Üst biliş ve biliş fonksiyon ve içerik açısından farklılaştığı, biliş modeli ile açıklanabilir (Flavel, 1979). Üst biliş ve bilişin arasındaki fark; üst bilişin zihinsel dünya ile ilgili bilgi ve becerileri içerirken, bilişin gerçek dünya ve zihinsel dünyanın bilgilerini içermektedir.

Hacker (1998), bilişin işlevini problemleri çözmek ve doğru bir sonuca ulaşmak için bilişsel girişimlere olanak sağlamak olarak tanımlamıştır. Üst bilişin işlevini ise kişinin çözüm üretirken bilişsel düzenleme ya da bir görevi yönetmek olarak açıklamıştır. Kişinin bir şeyi anlamadığını fark etmesi, buna sebep olan unsurlara yoğunlaşması ve daha iyi anlayabilmesi için bilinçli bir şekilde belleğine başvurması bunu daha iyi açıklayabilir. Rivers (2001) bir görevi yerine getirmek için bilişin, görevin nasıl yerine getirileceğini anlamak için ise üst bilişin gerekli olduğunu açıklamıştır. Biliş edinmiş bilgidir, oysa üst biliş bireyin bilgiyi kavraması ve o bilgi ile alakalı farkındalığını kapsar. Biliş

ve üst biliş farklı olmasına rağmen birbirleriyle bağlantılıdır, çünkü üst biliş bilişten bağımsız gelişmesine rağmen bilişin bir sonucudur.

Araştırmacılar bilişi dikkat, algılama ya da muhakeme etme, problem çözme, karar vermek yahut düşünme gibi süreçler olarak açıklamıştır. Üst bilişi ise, bireyin düşünceleri hakkındaki farkındalığı ve bunlar üzerindeki kontrolü olarak açıklamaktadır (Yılmaz, 2017). Psikolojik bozuklukların araştırıldığı çoğu araştırmada Obsesif Kompulsif Bozukluklar, Kaygı Bozuklukları ve Şizofreni gibi bozukluklar üst biliş açısından da incelenmiştir. Bu bozukluklar için üst bilişsel tedavi teknikleri de oluşturulmuştur (Karakelle ve Saraç, 2010). Yapılan bir araştırmada üst biliş, algılanan stres ve olumsuz duygu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda stresin ve negatif duyguların üst biliş ile anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmıştır (Spada ve ark., 2008). Bilişsel süreçlerin işlevselliğinde üst bilişin önemi büyüktür. Bu sebeple bu sistemde oluşabilecek bir problem, çoğu psikopatolojinin oluşmasında ve sürmesinde büyük bir önem oluşturmaktadır. Bazı üst bilişsel işlevler psikolojik sorunlardaki işlevsel olmayan zihinsel işlevlere ve buna bağlı olarak başa çıkma yöntemlerini sağlamaktadır. Bu bireylerin bazı konular ve olaylar hakkında düşüncelerini etkileyen olumlu ve olumsuz üst bilişsel inançları vardır. Bu üst bilişin sonucunda bireyler uyumlu olmayan tepkiler geliştirebilmektedir. Bireylerin düşüncelerinin önemi ve etkileri hakkında negatif sonuçlara varmaları, Obsesif Kompulsif Bozukluğun üst bilişsel modeli ile açıklanabilir. Bu duruma göre uygun olmayan değerlendirmeye dayanan üst bilişler kişiyi kontrol edici davranışlar sergilemeye yöneltir. Bu kişiler uyumsuz tepkiler ile ilgili düşüncelerini değiştirmekte zorlanır ve belleklerine daha az güvenirlir (Karakelle ve Saraç, 2010).

Üst bilişteki sorunun yol açtığı psikolojik sorunlar, annenin çocuğun ihtiyaç ve beklentilerine karşı duyarsız ya da tutarsız davranışlar göstermesine neden olabilir. Tutarsız davranışlar çocuklarda kaygılı ve kaçınan bağlanmaya neden olabilir. Araştırmalar çocukların hastalandığında, gergin olduklarında ya destek veya sevgi istediğinde, anne ya da bakım verenin tutarsız, bu konuda yetersiz ya da dengesiz davranmasının bağlanmayı olumsuz yönde etkilediğini göstermiştir. Buna ek olarak annenin ya da bakım verenin çocuğun ihtiyaçlarına sinirli ya da benmerkezci davranması bağlanmayı olumsuz etkilemektedir.

Güvensiz bağlanmanın birçok psikopatolojinin ve davranış bozukluklarının gelişmesinde rolü olduğunu bilmekteyiz. Bu nedenden dolayı çocuk sahibi olmak isteyenlerin, hamilelik dönemindekilerin ve çocuklarını yetiştirenlerin bu konularda bilinçli olması sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bütün bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere bireylerin üst biliş düzeyleri, çocuklarına karşı tutum ve tavırlarında farklılığa neden olabilir.

Yapılan araştırmalarda bağlanma ile davranış bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Demografik faktörler, biyolojik faktörler, psiko-sosyal faktörler ve bilişsel faktörler davranış sorunlarının oluşumunda büyük bir öneme sahiptir (Drossos, 2004). Anne babanın tutumları, ebeveyn-çocuk ilişkisinin temelini sağlamaktadır. Çocuğun anne baba ile ilişkisinin önemi şöyle açıklanabilir; çocuk diğer insanlara, nesnelere kısacası her şeye sergilediği tutumun temelini bu ilişki sağlamaktadır. Çocuk anne ve baba sayesinde, aile ve topluma ait ya da ait olmadığını benimser ve buna göre uyumluluklarını biçimlendirir (Drossos, 2004). Bu araştırmada annelerin üst biliş düzeyinin 4-6 yaşındaki çocuklarının bağlanma ve davranış bozuklukları ile ilişkili olup olmadığı incelenmiştir.

1.1 Problem

Annelerin üst biliş özelliklerinin çocuklardaki bağlanma biçemi ve davranış bozuklukları arasındaki ilişkide aracı rolü var mıdır?

1.2 Alt Problemler

Yukarıdaki problemin daha detaylı araştırılması için alt problemlere cevap aranmıştır.

- Çocuğun bağlanma biçemi ile annenin üst biliş özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Çocuğun davranış bozuklukları ile annenin üst biliş özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Annenin üst biliş özellikleri yaşa göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- Annenin üst biliş özellikleri eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

- Annenin üst biliş özellikleri çalışma durumuna göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- Annenin üst biliş özellikleri psikolojik destek almasına göre anlamlı bir fark var göstermekte midir?
- Çocukların davranış bozuklukları yaşa göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- Çocukların davranış bozuklukları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- Çocukların davranış bozuklukları psikolojik destek alıp almamalarına göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- Çocukların bağlanma biçimleri yaşa göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- Çocukların bağlanma biçimleri cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- Çocukların bağlanma biçimleri psikolojik destek alıp almamalarına göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

1.3 Tanımlar

Üst biliş (metacognition): Bireyin kendi düşünme süreçleri hakkındaki farkındalığı ve bunları yönlendirebilmesidir (Flavell, 1979).

Bağlanma: Anne baba ya da bakım veren ile çocuğun arasındaki ilişkinin gelişim sürecine, çocuğun bu kişiyle yakınlık araması, sıkıntılı durumlarda anne baba ya da bakım verenin tutarlılık ve sürekliliğine göre oluşan duygusal bağ olarak açıklanabilir (Ainsworth, 1989).

Davranış bozuklukları: Kişinin davranışlarındaki uyum sorunlarının gözlenebilir ve ölçülebilir olması (Güney, 1998).

1.4 Sınırlılıklar

Bu araştırma; İstanbul İlinin Bakırköy ilçesindeki Yeşilköy'deki anaokulunda öğrenim gören 4-6 yaşındaki öğrencilerin 285 anneleri ile sınırlıdır. Araştırmada seçkisiz örneklem ile seçilmiş 285 anne bu sınırlılık içinde ele alınıp yorumlanacaktır. Araştırmadaki 4-6 yaş sınırı, katılımcılara ulaşma bilirliliği

sağlamak ve araştırmanın güvenilir olması gerekçelerini göz önünde bulundurarak belirlenmiştir. Okul öncesi dönemi çocuğun gelişiminde önemli bir dönemdir. Bu kritik dönemde çocuğun olumlu davranışlarının desteklenmesi ve ileride çıkabilecek sorunlar açısından önlemliyeci yaklaşımda bulunmak önemlidir (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010).

1.5 Sayıtlar

Mevcut araştırmada kullanılan ölçme araçlarının yeteri kadar geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır. Araştırılan annelere yöneltilen ‘Üst biliş Ölçeği-30’, ‘Anne Duyarlılığı ve Çocuklarda Bağlanma’ ölçeği, ‘Güçler ve Güçlükler Anketi’ ve ‘Kişisel Bilgi Formu’ bilgilerinin doğru bir o kadarda samimi cevaplar verildiği varsayılmaktadır.

1.6 Araştırmanın Gerekçesi Ve Önemi

Bu araştırma annelerin üst biliş özelliklerinin 4-6 yaşındaki çocuklardaki bağlanma biçimi ve davranış bozuklukları arasındaki ilişkideki aracı rolünün incelenmesini amaçlamaktadır.

Üst biliş sisteminde herhangi bir sorun psikopatolojinin oluşmasında ve devam etmesinde önemli bir rolü vardır. Üst bilişteki işlevsel olmayan zihinsel süreçlerin ve buna bağlı başa çıkma becerileri bazı psikolojik sorunlara neden olmaktadır. Bu durum anne ve çocuk arasındaki olumsuz ilişkiye neden olabilmektedir. Kurulan olumsuz ilişki annenin, çocuğunun duygusal ihtiyaçlarını karşılamak ve güvenli bir ortam sağlamakta zorlanmasına sebep olmaktadır.

Sonuç olarak bu ortamda büyüyen bir çocuğun, gelişim geriliği yaşaması ve bunun ile beraber davranış bozuklukları geliştirmesi büyük olasılıktır. Araştırmanın bir diğer gerekçesi ise, annenin üst bilişinin araştırılmış olduğu çalışmaların sınırlılığı. Üç değişken ile alakalı bir araştırma bulunamamıştır, bu nedenden dolayı araştırmanın katkısının büyük olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın iki amacı vardır ve bunlar maddeler halinde aşağıda ifade edilmiştir.

- Annelerin üst bilişsel özelliklerinin ve çocuklardaki bağlanma biçemi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek.
- Annelerin üst bilişsel özelliklerinin ve çocuklardaki davranış bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemektir.

2. İLGİLİ KURUMSAL ÇERÇEVE VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, Aile kavramı, Okul öncesi çocuğun gelişimi, Üst biliş, Bağlanma ve Davranış Bozuklukları detaylı olarak açıklanmıştır. Mevcut konu ile ilgili yurt içi ve yurt dışındaki araştırmalarda bu bölümde yer almaktadır.

2.1 Aile

Aile, çocuğun dünyaya geldiğinde hayatının belirleyici zamanlarını ailesi ile beraber geçirdiği ortamdır. Çocuk ilk tecrübelerini ailesi ile olduğu aynı ortamda edinir. İlk olarak çocuk bu ortamda ailesiyle iletişim kurar ve bu iletişimin sonunda kendini benimser. Aile ortamında sağlıklı bir iletişim söz konusuysa eğer, çocuğun kendi ile ilgili algısı olumlu olacaktır. Kurulan iletişimin bir başka önemi, çocuğun dış dünyayı tanıması ve güvenmesidir. Oluşan güven ile çocuk bulunduğu toplumu benimser ve o topluma bağlı kuralları öğrenir. Bunun sonucunda çocuk bulunduğu toplumun bireyleri ile nasıl iletişim kuracağını bilir. Ailesi tarafından değer verilen, olumlu davranış ve düşüncelerde desteklenen ve uygun olmayan davranışları konuşarak halleden çocuklar, topluma daha iyi adapte olacaktır. Özetle, ailesi ile sağlıklı iletişim içinde olan çocuk hem kendine hem de bulunduğu topluma faydalı bir birey olacaktır. Çocuğun içinde bulunduğu aile ve buna bağlı kültür zaman içinde değişerek ondan sonraki nesilleri de etkileyecektir (Gürler, 2005). Çoğu araştırmacı aile kuramının tarihsel boyutunun önemini vurgulamıştır. Zamanla sanayileşmenin gelişmesi ve teknolojideki yenilikler toplumu ve bunun sonucunda aileyi de etkilemiştir. Tarihteki toplumsal yapının değişmeye başlaması, tarım kısmından endüstri kısmına gecen süreçte ailenin önce çekirdek aileye dönüşmesi ve sonra aile otorite yapısının gelişmesini sağlamıştır (Yağbasan ve İmik 2006). Türk toplumunun aile yapısını bu etkenler değiştirmiştir. Geleneksel ve büyük aile yapısı, yerini çağdaş, ve daha küçük aile yapısına bırakmıştır. Değişen aile yapılarına göre, aile bireylerinin tutumu çocukla iletişimi ve çocuğa verdiği değerle zamanla değişmiştir. Geleneksel

toplumda ebeveynler çocuğu korkutarak ve fiziksel cezalandırarak disiplini sağlamaya çalışmıştır. Aynı çocukların merakları ve özgür davranışları kısıtlanmıştır. Bu çocukların uygun olmayan davranışları baba ile korkutulur ve babanın çocuğa sevgisini göstermekte zorluk çektiği bilinmektedir (Yörükoğlu, 2002). Ebeveynler çocuklardan uysallık, söz dinleme, usluluk, mahcubiyet gibi özellikler beklentisi içerisinde olmaktadır. Bunlara ek olarak kriz anlarında çocuk ile iletişim kurma yaklaşımının çok az anne ve baba tarafından uygulanmıştır (Kağıtçıbaşı, 1996).

2.2 Okul öncesi çocuğun gelişimi

Çocuğun ilk altı yılı fiziksel, zihinsel ve psikososyal evrelerinin hızla geliştiği, kişilik özelliklerinin şekillenmeye başladığı evredir. Çocuğun okul öncesi eğitimi alması önemlidir çünkü okul öncesi eğitim çocuğu sosyalleştirir ve bu konuda davranışlar kazanmasını sağlar. Bu önemli dönem çocuğun sosyal yaşamı kavramasını içerir. Okul öncesi dönem çocuğun gelişim açısından kritik bir dönemdir. Bu dönemdeki davranışların gözlemlenmesi, olumlu davranışların teşvik edilmesi ve böylelikle ileriki dönemlerde oluşabilecek olumsuz davranışların önlenmiş olması önemlidir (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010). Bundan hariç 0-6 yaş döneminin sosyalleşme açısından çocuğun bulunduğu toplumun kültürel değerlerini öğrenmeye başladığı önemli bir dönemdir. Birey öğrendiği norm ve değerler davranışlarını biçimlendirir ve bu davranışların temelini sağlamaya başlar. Çocuğun bulunduğu toplumun sosyal etkileşimleri bilişsel farkındalık düzeyini biçimlendirir. Okul öncesi çocuğun bütün gelişim alanlarının sadece anne ve baba tarafından değil eğitimciler tarafından da teşvik edilmesi gerekir (Kağıtçıbaşı, 1989 akt. Orçan, 2004). Bu dönemdeki çocuk arkadaşlık ilişkileri, empati duyma, yardım etmek gibi olumlu davranışlar edinmenin yanında, saldırganlık davranışı, rekabet, kavga gibi olumsuz sosyal davranışlar da edinmiş olması mümkündür (Aydın, 1999).

2.2.1 Okul öncesi ve sosyal davranışlar

Sosyal davranışlar çocuğun yetişmiş, olduğu aileye, yaşadığı yere, kendi bireysel özellikleri gibi çeşitli iç, ve dış etkenler göre farklılık gösterebilir (Özabacı, 2006). Ailenin sosyo-ekonomik ile kültürel farklılıkları çocuğun ilk sosyal

yaşam tecrübelerini oluşturduğu için, sosyalleşme sürecinde büyük bir öneme sahiptir (Yavuzer, 1998). Bütün bu faktörler çocuğun arkadaşları ile olan ilişkisini şekillendirecektir. Birey ilk sosyal tecrübelerini ailesi ile gerçekleştirir ve sonrasında buna öğretmen ile akranları da dahil olur (Vural, 2006). Çocuğun sosyalleşmesi ile kurmuş olduğu sosyal ilişkiler, yeni davranışlar ve inançların sürecidir (Şen ve Arı, 2011). Okul öncesi çocukların gelişimsel döneminin özelliği olan yetişkinlere olan bağımlılığın azalması ve çocukların arkadaşları ile daha sık ve uzun süre vakit geçirmeleri görülmektedir (Oktay, 2000). Çocuk ailesinden hariç değişik bir çevrenin var olduğunu öğrendiği için, bu dönem sosyal ilişkiler açısından bilinçli davranılması gereken bir dönemdir. Eğer bu kritik dönemde çocuk aile ve yakın çevresinin dışına çıkmayıp sosyal ilişki tecrübeleri yaşayamazsa, ileriki dönemlerde sosyal ilişki kurma ve adapte olmada zorluk yaşar (Yavuzer, 2005). Yapılan bir araştırmada, çocukların altı yaşına kadar yeterince sosyal ilişki deneyimleri yaşamamaları risk grubu içerisinde yer almalarını sağladığı sonucuna varılmıştır (Seven, 2007). Arkadaşlık ilişkileri çocuğun yardım etmesine ve işbirliği yapmasına olanak sağlar. Öğrenilenler çocuklara sosyal yaşantı için gerekli olan olumlu davranış ve becerileri kazandırır (Uysal ve Dinçer, 2007). Çocuklar arkadaşları tarafından kabul edilmek için farklı yollar denerler. Bu tecrübelerinden öğrendiği yeni iletişim becerilerini sosyal yaşantılarda kullanır. Bu kazanılan beceriler, arkadaşlar ile oluşan problemlerin çözümü için yeni çözümler üretir. Çocuk olgunlaşmaya bağlı olarak, sosyal davranışlarında farklılıklar göstermeye devam eder (Gülşay, 2009). Crick'e göre (1997), olumlu sosyal davranışlar; çocukların arkadaşlarına yardım etmeleri, bir gruba dahil olan ve olmayan kişilere karşı nazik olma, paylaşmak, empati kurabilmek, şiddet uygulamamak gibi davranışların tümüdür. Olumlu sosyal davranış, Kumru'ya göre (2004), gönüllü olarak ve karşılık beklemeden yapılan davranışlar olarak tanımlanmıştır. Carlo ve Randall (2011) ise olumlu sosyal davranışı dört ayrı başlıkta değerlendirmişlerdir.

Özgeci olan olumlu sosyal davranış: Bu davranış diğerlerinin ihtiyaçlarına duyarlı olmayı içerir. Davranışın gerçekleşmesinde önemli olan, kişinin sempati duygusu ve içselleştirilmiş değer kavramı olarak belirlenebilir.

İtaatkâr olan olumlu sosyal davranış: Bu faaliyet herhangi bir talep karşısında gerçekleşen yardım davranışdır.

Duygusal olan olumlu sosyal davranış: Bu davranış duyguları tetiklemek için gerçekleştirilen davranışları içerir.

Kamusal olan olumlu sosyal davranış: Bu davranış diğer kişiler tarafından onaylanmak, kabul edilmek, saygınlık kazanmak için sergilenen davranışları içerir.

Olumlu olan sosyal davranışların sonucunda bilişsel yeterliliklerin gelişmesi ve yaşla birlikte ahlaki gelişimin olgunlaşması başkaları ile beraber düşünebilme becerisinin önemidir (Kumru, 2004). Duygu ile davranışların kontrol edilebilmesi olumlu sosyal davranış açısından önemlidir. Birey yardım etmek için ya da kırıncı olmamak için çoğu zaman kendi isteklerini erteler ve empati kurmak zorundadır (Şen, 2009).

2.3 Üst Biliş Kavramı

Bireyin kendi düşünme süreci hakkında bilgisinin olması ve bunu kontrol etmesi üst biliş olarak tanımlanmaktadır (Brown, 1978). Flavell'in 1979 yılında üst biliş çalışmalarının bir sonucu olarak birçok araştırmacı üst bilişi incelemiş ve farklı boyutlarda ele almıştır. Gavelek ve Raphael'e (1985) göre üst biliş, 'kişinin, düşünme süreçlerinin farklı yönlerine yönelik bilgisi' ve 'kişilerin daha etkili kavrayabilmek için bilişsel faaliyetleri düzenleme yetenekleri' olan bir yapılandırma. Marzano ve diğerleri (1988) araştırmalarında üst bilişin bir görevini gerçekleştirirken bu süreci düşünüyor olmamız, farkında olduktan sonra bu farkındalığı nasıl kullandığımız olarak açıklamıştır. Hacker (1998) üst bilişin daha kapsamlı bir tanımını yapmıştır. Hacker üst bilişi kişinin bilgisinin ve bilişsel ile duygusal süreçleri hakkındaki bilgisi; kişinin bilgisini ve bilişsel ile duygusal süreçlerini amaçlı biçimde izlemesi ve düzenlemesinin tümü olarak ifade etmiştir. Araştırmada daha çok bunun üzerinde durulacaktır.

2.3.1 Üst biliş modeli

Üst bilişin başarılı biçimde gelişmesinin diğer bilişsel alanlardaki yeterliliğin artmasıyla ilişkili olduğu görülmektedir (Hanten ve diğerleri, 2004). Flavell (1979), üst bilişi 'Üst biliş Modeli' ile açıklamıştır. Üst biliş modeli, üst bilişin bilgi ve üst bilişin deneyimi olarak ikiye ayrılır. Üst bilişsel bilgi, bireyin kendine ait biliş hakkında bilgisi, diğer insanlarla ilgili bilgisinin farkındalığını ifade eder ve bilişsel girişimlerinin etki ve zorluklarının süreç ile etkileyen faktörler hakkındaki başlıca bilgi ve inançları içerir. Üst bilişsel deneyim, kişinin bilişsel ya da duygusal deneyimleri ve kişinin düşünmesi ya da öğrenmesini denetlemesinde yarar sağlayacak eylemleri içerir. Üst bilişsel deneyimler, bilişsel bir uğraş süresince önce veya sonra meydana gelebilir. Stres altında, yeni veya zor yapılan aktiviteler, alışılmadık yenilikler önemli sonuçları sağlayan durumlar, çatışmalar, tutarsızlık, fiziksel veya duygusal acı gibi öznel deneyimler üst biliş deneyimlerine yol açabilir veya tetikleyebilir. Üst bilişsel deneyimlerin bilişsel amaçlar, bilişsel eylemler ve üst bilişsel bilgi üzerinde önemli etkileri vardır. Edinen deneyimler, yeni amaçlar oluşturulmasına, eskisinin gözden geçirilmesine ya da tamamen kaldırılması gibi, üst bilişsel

bilgiye yeni bilgi eklenmesine, yeniden düzenlenmesine veya silinmesine de neden olabilmektedir.

2.3.2 Üst bilişsel süreç

Üst bilişsel süreç, bireyin bir probleme ya da zor durumla karşılaştığında problem üzerinde düşünmesinde ve bu problemin çözümlenmesine yönelik karar vermesinde etkilidir. Üst bilişsel stratejileri yüksek düzeyde kullanabilen bireyler, başarılı bir şekilde yeni ve zor bir durumla başa çıkma becerisini gösterirler ve yaşam boyu öğrenme konusunda kendilerine güvenirler. Bunun yanı sıra üst bilişsel stratejileri yüksek düzeyde kullanabilen bireyler yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri geliştirir ve sürdürür. Üst bilişsel düzenleme stratejileri aynı zamanda bilişsel işleme sırasında kullanılan etkinlikler ile duygusal etkinlikler üzerinde de düzenleyici bir role sahiptir. Bu düzenleme ile duruma uygun bilişsel stratejiler seçilir, süreç içinde bu stratejilerin etkinlikleri değerlendirilir ve gerekli görülen eklemeler sağlanır. Yine üst bilişsel süreçte duygu durumu kontrol edilir, duygu ile mücadele etme yolları seçilir ve düzenlenir. Kavramları daha basit açıklamak gerekirse yürütücü işlevler iki boyuta ayrılabilir: davranışların düzenlenmesi ve üst biliş. Davranış düzenlenmesi kişinin davranışını uygun üst bilişsel kontrolü sağlamak için engelleme ve değiştirme yeteneğidir. Üst biliş ise kişinin birbirinden farklı sorunların çözümüne dair izleme ve düzenleme işlemlerinden oluşmaktadır. Wells (1995) üst bilişin klinik psikoloji alanında incelenmesini başlatmıştır. Wells'e (2008) göre, duygusal bozukluklarda otomatik düşüncenin ve şemanın içeriğinden çok, bireylerin bu bilişleri ele alma ve kontrol etme biçimlerinin daha büyük bir öneme sahip olduğunu bulmuştur.

2.3.3 Üst biliş kavramı ve ebeveyn tutumu

Olaylara aşırı tepki gösteren ebeveynlerde endişeye dair işlevsel olmayan üst bilişsel inançlar saptanmıştır. Aşırı tepki gösteren ebeveyn modelinde bu duruma maruz kalan çocuklarda endişeye dair olumsuz üst bilişsel inançlarında artış görülmüştür. Bir diğer özellik olarak zayıf bilişsel güvenilirlik ve aşırı tepki gösteren ebeveynlerin çocuklarında özsaygıda ve genel olarak güven duymada azalma tespit edilmiş. Bu durum erken dönemde ebeveynlerden sıcak hisler alamamaya, cesaretlendirilmemeye ve sık eleştiriye maruz kalmayla da ilişkili

olduğu bulunmuştur. Başka bir araştırmada ebeveynin yetersiz ilgi göstermesi çocukların olumsuz yaşam olayları karşısında kendine yükleme yapmalarına, özgüvenlerinin düşük olmasına ve bu kişilerin yetişkinliklerindeki yaşamlarında depresyona daha eğilimli oldukları bildirilmiştir (Zuckerman, 1999). Bunlara ek olarak, anne baba tutumlarının çocuklukta anne babayla kurulan ilişkinin bireylerin ileriki yaşamlarında psikolojik rahatsızlıklarıyla alakalı olduğunu belirten araştırmalar da vardır. Anne ve baba'nın yetersiz ilgi göstermesi, aşırı kontrolü olması yetişkinlikte bireylerin dünya ile ilgili bilgiyi işleme şekillerini etkilemesine ve depresyona yatkınlığı geliştirmektedir (Blatt ve Homann, 1992).

Üst bilişsel kuram üç unsur tarafından etkilenir; bunlar kültürel açıdan deneyimler, bireysel yapılandırma, akranlar ile olan iletişim ve etkileşim (Schraw ve Moshman, 1995). Bu üç unsur sürekli bir etkileşim içerisindedir; kültürel deneyimler bireysel yapılandırmayı değiştirirken bireysel yapılandırma da kültürel deneyimleri etkilemektedir. Bazı araştırmacılar üst bilişin gelişiminde okul ile aileyi vurgulamıştır. Okulun ve ailenin biliş hakkında düşünmeyi veya bilişin yeniden yapılandırılmasını gerektirecek etkinlikleri hayata geçirdikçe üst bilişsel gelişimi olumlu etkilemektedir.

2.3.4 Üst biliş ve endişe

Üst biliş kişilerin bilişlerinden çok bilişlerine dair inançlarına odaklanır. Bu konuda farklı iki kişi için aileleri hakkında duydukları endişe aynı olabilir; fakat endişe hakkındaki üst bilişsel inançları farklılık gösterebilir ve bu inançlar diğer bireyde daha çok endişe ve kaygıya yol açabilir. Endişeye dair olumlu üst biliş 'eğer endişelenirsem bir çözüm bulurum' endişenin bir strateji olarak kullanılacağı düşüncesinden çıkar ve bazı bireyler endişeyi aşırı miktarda kullanılır. Buna karşın endişeye dair olumsuz üst bilişsel inançlar 'endişelenmek beni hasta eder' ise stres düzeyini arttırır ve ağır baskı altında bireye zarar verecek kararlar aldirabilir. Olumlu ve olumsuz üst bilişsel inançların yüksek düzeyde olması anksiyete bozukluklarında görülür.

2.4 Bağlanma Kuramı

Bağlanma, bir çocuğun belli kişilerin yakınlığını arama eğiliminde olmasını ve o kişilerin varlığında kendisini daha güvende hissetmesini tanımlamak için

kullanılmaktadır. Bebeklik dönemi 0-2 yaş arası, çocuğun en hızlı geliştiği dönemdir. Yeni doğan bebek henüz yeterince gelişmemiştir ve bunun sonucunda kendisine bakım veren bireye bağımlı olur. Bu dönemde bakım veren kişi ile sağlanan ilişki, zihinsel ile duygusal gelişim açısından çok önemlidir. Daha yeni dünyaya gelen bir bebeğin bu süreçte sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için yöneleceği kişi kendisiyle ilgilenen kişidir. Bebeğin ilk yıllarda kurduğu bu bağ, kişiliğinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bağlanma kuramına göre, bebeğin ilk yıllarında güvensiz bağlanma ilişkisi geliştirmesi, sonraki yaşamda yakın ilişkiler geliştirme yeteneğini olumsuz yönde etkilemektedir (Kesebir ve ark., 2011).

2.4.1 Bağlanma kavramının tarihçesi

Bowlby psikopatolojinin gelişiminde çevresel etkenlerin yeterince dikkate alınmadığını düşünerek Klein ile çalışmayı bırakmıştır. Bowlby yaptığı bir araştırmada çocuk ve ergen hırsızların yaşamlarını incelemiştir. Bu araştırmada bireyler annelerinden uzun süre ayrı kalmıştır (Thompson, 2002). Bowlby gerçekleştirdiği araştırmaların sonucunda bebeklerin annelerini sadece açlık hissini doyurdukları için yakın gördükleri açıklamalarını reddetmiştir ve bunun sonucunda kendine özgün bir bağlanma kuramı geliştirmiştir (Bowlby, 1979). Bowlby (1973) bağlanmanın içgüdüsel bir şey olduğunu ve hedefin içgüdüsel gereksinimlerin karşılanması olarak açıklamıştır. Buna ek olarak önemli bir davranışsal sistem olduğunu ve sosyal ilişkilerin sağlanmasında temel belirleyici olduğunu tanımlamıştır.

Bowlby görüşünde, bebeğin yakınlık istemesi ile yakın ilişki kurmanın evrensel bir eğilim olduğunu, bunun bebeklikten itibaren var olduğunu vurgulamıştır. Anne ve bebek arasındaki ilişki, biyolojik yönlendirilen, sosyal ilişkilerin başlangıcını oluşturan, bebeğin emmesi, gülmesi, ağlaması, izlemesi, çağırması, araması ve beklemesi gibi davranışlar ilişkilerin çoğu kısmını etkileyecek olan bir ilişki olarak açıklanmıştır. Birincil bağlanma ilişkisi yedinci ay civarı gelişir evrimsel olarak temel işlevi korunmadır, daha sonra yakınlık arayışı olarak belirginleşir ve güvenli yer gelişmesi ile sonlanır (Lamb, 2002). Bebeğin gösterdiği bağlanma davranışının, keşif davranışı ile bir ilişkisi vardır. Bu ilişki ayrışma ile duygusal otonomi süreçleri ile ilerlemektedir. Ayrışma evresinde bebek sinyal verir ve bakım veren kişi bunu gözden kaçırsa bile bebek

uyarmaya devam edecektir. Koregölasyon ve mutual regölasyon süreci izleyen self-regölasyon ilk dönemin etkinliği ile paraleldir. Çocuğun oluşturduğu bilişsel şemalar bakım veren kişinin ulaşılabilir ve hangi tepkiler verebileceğini öngörür.

Ainsworth ve arkadaşları Bowlby'nin bağlanma kuramını daha da ilerletmiştir (Ainsworth ve ark., 1978). Ainsworth yabancı durum testi ile bağlanma kuramını laboratuvar ortamında gerçekeştirmiştir. Araştırmada annesinden ayrılan ve aynı çocukların sonradan annesiyle buluştuklarında tepkiler ile güvenli ve güvensiz bağlanma araştırılmıştır. Güvenli, kaygılı ile kaçıngan bağlanma olarak üç başlık altında değerlendirmiştir. Çalışmada bireylerin kendi ile başkalarının içsel çalışma modelinden etkilenerak güvenli, saplantılı, kayıtsız/korkulu bağlanma geliştirebilecekleri vurgulanmıştır (Bartholomew, 1991).

2.4.2 Bağlanmanın önemi

Anne ve çocuk arasında kurulan sağlıklı bağlanma, çocuğa sağlıklı psikolojik gelişim sağlar (Bowlby, 1980). Yanlış gelişmiş olan veya bir dönem kesintiler olmuş süreç ise, bağlanma ilişkisinin kişilik problemleri ile zihinsel bozukluklara yol açtığını açıklamıştır.

Güvenli bağlanma çocuğun gelişiminde önemlidir bu yüzden annenin sıcak davranması, duyarlı olması ve bağlanabilir olma özelliklerini taşıması ciddi bir öneme sahiptir (Bogaert ve Savada, 2002). Korku ve stres anlarında anne, baba ve bebek arasındaki duygular, birbirlerine sağladıkları rahatlık ve destek, bağlanmayı güçlendirir (Sosyal ve ark., 2005; Kavlak ve şirin, 2009). Çocuklar ileriki yıllarda kendilerini daha yetkin, özgüvenli ve mutlu hisseder (Özmert, 2006). Bunlara ek olarak, sağlıklı kişilik gelişimi ile diğer kişilerle olumlu ilişkiler kurmasının temelini oluşturur (Wilson ve ark.,2000; Çoban, 2003; Öztop, 2003; Dizman ve Gürsoy, 2005).

Bağlanmanın erken yıllarda sağladığı duygu, düşünce ve davranış örüntüleri ömür boyu sürer. Bireyin erken dönem deneyimleri, 'bağlanma içsel çalışan modelleri' şemalar ile zamanla bilişsel seviyeye ulaşıp ileri yıllara taşıyırlar ve işlenirler. Çocukluk zamanlarında bireylere, ebeveynleri ya da bakım veren kişiler duyarlı ve destekleyici bir yaklaşımda bulunuyor ise, çocuklar olumlu bir

benlik algısı ve bu algı temelinde güvenli bir bağlanma benlik modeli geliştirirler. Bireyler güvensiz bağlanma stiline sahip ise, bireyler kendilerine ve başkalarına olumsuz benlik geliştirmektedir. Buna ek olarak bu bireyler yakın ilişkilerde karamsar ve olumsuz yaklaşımlarda bulunurlar. Antonovsky (1987), bağlanma duygusunun makul, kolaylıkla anlaşılması, düzgün ve yordanabilen hayat inancı olarak açıklamıştır. Yüksek bağlanmaya sahip olan insanların, hayat problemleri ile karşılaşınca daha üretici olduğu ve hayattaki isteklerini karşılama konusunda, istekleri tehditkâr olmayan ve yönetilebilir bulunduğunu belirtmiştir.

Tam anlamıyla henüz kanıtlanamasa da anne ve bebek arasındaki ilk bağlanmanın doğum öncesi döneme dayandığına dair tartışmalar vardır (Bloom, 1995). Bebek anne karnında annenin duygulanımlarına cevap verebilmektedir. Gelişim ilerledikçe fetüs işittiği bilgileri yakalama, algılama ve tepki gösterebilme yeteneklerine sahip olmaktadır. Bu faktör, doğum öncesinde, annenin bedenindeki değişimleri benimsiyor olması, böylelikle olumlu duyguların henüz doğmamış bebeğine aktarabilmesi ile bağlanmanın ilk temelini sağlamaktadır. Annenin bebeği tensel olarak hissetmesi annenin hamilelik döneminde karnına dokunması yoluyla gerçekleşir ve bağlanma için büyük önem taşır (Zeanah ve diğ., 1997).

2.4.3 Psikanalitik yaklaşıma göre bağlanma

Dürtü kuramına göre, bebekler benmerkezci bir dünyada yaşamaktadır (Freud, 1920). Bu kurama göre bebeğin sahip olduğu fiziksel enerjinin boşaltılması ve kaygının azaltılması için anne aracı konumda olmaktadır. Bu süreçte bebeğin rolü temelde pasif olarak kabul edilse de bebeğin beslenmesi esnasında aldığı zevkle yakından ilişkili olduğundan, anne bir haz kaynağı olarak görülmekte ve bebek için bir bağlanma nesnesi oluşturmaktadır. Bununla beraber bebeğin açlığının giderilmesiyle annenin duyarlılığı ile sevgi dolu yaklaşımının eşlik etmesi bebeğin güven duygusu oluşturmaya ve kaygı durumunda azalmaya sebep olduğu bilinmektedir. Bu dönemde anne ile kurulan bağlanma ilişkisinde kazanılan güvenlik hissi çocuğun dikkatini dış dünyaya yöneltmesine ve egosunun gelişmesine ortam hazırlamaktadır. Çocuğun annesinden ayrı yaşadığı güvenli hissin bir benlik hissi oluşturmaya ve bu anlayış, çocuğun ilerleyen

yaşamında sağlıklı duygusal ilişkiler kurma ve sürdürmesine yardımcı olmaktadır (Bukatko ve Daehler, 1992).

Bebeğin gereksinimlerini anne sezgileri ile karşılamaktadır ve bu gereksinimleri giderirken çocukla ortak bir sistemleri mevcuttur. Geliştirilen sistem ile bebek, fizyolojik gereksinimlerini belirli sınırlar çerçevesinde koruyabilmektedir. Bebeklerin gereksinimleri sistemli şekilde karşılandığı zaman bebeklerin güven duygusu oluşmaya başlamaktadır. Bebeklerde ilk dönemin sorunsuz olarak tamamlanması durumunda, diğer bireylere verme ve alma özellikleri geliştirmektedirler. Bu gelişim diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurma ve sürdürmeyi sağlamaktadır (Kılıç, 2007). Analitik yaklaşıma göre, bebeklikte kurulan bağlanma ilişkisi sonra kurulan sosyal ilişkilerin temellerini oluşturur. Bundan dolayı bağlanma davranışı hayat boyu süren bir olgudur. Freud güçlü bağlanmanın, bakım veren kişiye aşırı bağımlı olup veya bakım veren kişinin reddinden dolayı aşırı kaygı oluşabileceğini belirtmiştir. Bunun sonucunda anneye aşırı bağlı bireyler, ileriki yaşlarında başka bireylerde aşırı yakınlık arayabilmekte ve pasif kişilik özelliği geliştirebilmektedirler (Bee, 2009).

2.4.4 Davranışçı yaklaşıma göre bağlanma

Davranışçı yaklaşıma göre bağlanma, diğer davranışlardaki gibi, birtakım uyarı ve tepki etkileşiminden sağlanmaktadır. Bebek ilk olarak açlık gibi temel dürtüye sahiptir. En önemli pekiştireç olarak yiyecek, anne tarafından tekrarlayan şekilde sunulmakta ve böylelikle anne ikinci bir pekiştireç olmaktadır (Bukatko ve Daehler, 1992). Bu kuramda bağlanma, tekrarlayan şekilde bebeğin açlığının giderilmesi ile onun hoşnutluk sonucunda bebeğin öğrendiği bir davranış ya da ikinci bir dürtü olarak belirlenmektedir (Keskingöz, 2002). Davranışçı kuramda analitik kuramdaki gibi, bağlanma bebeğin anne tarafından beslenmesinin önemini vurgulamaktadır. Ancak bağlanmanın gelişmesi için sadece beslenme yeterli değildir. Aynı şekilde, bebeğin sadece bakım veren kişiye değil; başkaları ile ya da nesnelere de bağlanma örüntüsüne bakıldığında, sadece beslenmenin yeterli olmadığı görülebilmektedir (Uluç, 2005).

2.4.5 Anne duyarlılığı ile bağlanma arasındaki ilişki

Bowlby (1973) bağlanmanın dört temel işlevini yakınlık, ayrılığa direnme, güvenli sığınak ve güvenli üs olarak açıklamıştır. Annenin ya da bakım veren kişinin duyarlılığı bu dört işlevin etkinliğinde büyük önem taşır.

Bowlby'e (1973) göre annenin duyarlı olması çocuğun isteklerini karşılaması, çocuklardaki güvenli bağlanmada önemli bir koşul sağlar. Mary Ainsworth (1913-1999) anne duyarlılığını ve çocuklardaki bağlanma farklılıklarını araştırması bu alana büyük katkı sağlamıştır. Ainsworth'un (1978) araştırmasında ev ortamında gözlemlenen annelerin davranışları, Yabancı Ortam Yöntemi ile ölçülen çocuğun bağlanma stilleri ile nasıl bir ilişkide olduğu incelenmiştir. Bu araştırmanın sonucu, Bowlby' nin temel araştırması olan tutarlı olarak çocuğun güvenli bağlanmasıyla ilişkili anne davranışının, çocuğun istek ve beklentilerine verilen duyarlı tepkiler olduğunu göstermiştir. Mary Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) 'Yabancı Ortam Yöntemi' araştırması 12-18 aylık çocuklarda bağlanmayı araştırmak amacı ile, çocuklar ilk önce annelerinden ayrılmıştır ve sonrasında yabancı birisi ile yalnız bırakılmıştır ve en sonunda anneleri ile tekrar bir araya gelir. Ainsworth ve arkadaşları bu yöntemde çocuklardaki ayrılma, yeniden birleşme ve yabancıyla yalnız kalma durumları adlandırılmıştır. Burada çocukların tepkileri üç kategoride sınıflandırılmıştır.

Güvenli Bağlanma

Güvenli bağlanan bebekler, bağlanma figürünün işlevi açısından bakıldığında, yakınlığı koruma ve kendini güvende hissederek çevreyi keşfetme açısından kuramın öngördüğü şekilde davranmıştır. Buna göre, ayrılık sonrası huzursuz olan bebek kısa bir stres yaşasa da annesi olmadığı zaman etrafı ile ilgilenmiştir ve oyuncaklarıyla oynamıştır. Ancak çocuk annenin gelmesiyle daha detaylı keşfetme faaliyetleri göstermiştir. Bu bebekler anneyi güvenli üs olarak kullanabilmiştir. Güvenli bağlanan çocuk, annesinin sürekli yanında olması, sıkıntılı durumlarında yardımcı olacaklarını bilen çocuklardır. Bu tür bir bağlanma gelişebilmesi için, çocuğa tutarlı, duyarlı ve her daim bakım veren kişinin ulaşılabilir olması önemlidir (Kesebir ve ark, 2011).

Kaygılı Bağlanma

Kaygılı bağlanan çocuklar annenin ulaşamaz ve uzakta olduğunda aşırı bir kaygı yaşamışlar, anneye karşı öfke duymuşlardır. Odadaki yabancı ile iletişim kurmadıkları gibi çevreyi keşfe de çıkmamışlardır. Anne odaya geldiğinde ise kolay kolay sakinleşmedikleri ve tepkilerinin belirgin olmadığı gözlenmiştir. Annenin çocuğun ihtiyaçlarına karşı olan tutumunun tutarsızlığı bu türden bağlanma stiline en temel nedenlerinden biridir. Bu türde bağlanan çocuklar, yardım çağrılarının anne tarafından giderilmesi konusunda emin olmayan çocuklardır. Buna bağlı olarak çocuk ayrılığa direnir ve bunun sonucunda anne dönse bile yatışmaz.

Kaçınan Bağlanma

Bu tip bağlanma stiline sahip çocuklar anneleri yanında iken çevreyi rahatlıkla keşfetmiş, oyuncaklar ile oynamışlar; ancak annenin odada olmayışına tepki vermemiş ve huzursuz olmamışlardır. Aynı çocuklar yabancı birey ile ilişki kurmamıştır ve oyuncaklarıyla oynamışlardır. Çocuk anne odaya döndüğünde anneye ilişki kurmamıştır ve oyuncaklar ile oynamayı sürdürmüşlerdir. Kaçınan bağlanmaya sahip olan çocuklar, annelerinin yardım edeceğinden emin olmayan çocuklardır. Bu çocuklar sürekli geri çevirilmiştir ya da reddedilmiştir ve anneleri döndüğünde yakın durmamışlardır (Kesebir ve ark., 2011).

Dezoryante / Dezorganize Bağlanma

Main ve Solomon (1990) yaptıkları çalışma ile Ainsworth ve arkadaşlarının yaptığı sınıflandırmaya daha sonra yeniden yapılandırmış ve dördüncü olarak dezorganize bağlanmayı eklemiştir. Bu grupta yer alan bebekler, yapılan Yabancı Durum Testinde üç gruptan herhangi bir tanesine girmeyip, davranışları ile uygun girmeye engel olan bebeklerdir (Hazan ve Shaver, 2000). Bu model, duygusal ve bilişsel tecrübenin farklı taraflarını tamamlamakta başarısızlık ve çevreye uyumlu olmakta eksiklik belirtileri ile ilişkilidir (Masterson, 2008).

2.4.6 Annenin ruh sağlığı ve çocukta aktivasyonu engelleme

Yapılan araştırmalarda güvenli bağlanma için annenin ruh sağlığının ciddi bir öneme sahip olduğunu bilmektedir. Annenin ruh sağlığının önemli bir parçası olan st bilişsel faktörün etkisi büyüktür. Bağlanma kişisinin çocuğun ihtiyaçlarına ve yardım çağrılarına soğuk, mesafeli ve bazen kızgın davranarak karşılık vermesi bağlanmanın kaçınma boyutu ile ilişkilidir. Çocukların sürekli bu tür davranışlara maruz kalmaları, onların zamanla duygularını aşırı bastırmaya ve kendilerini ifade etmekten kaçınmaya neden olmaktadır. Duygularını sürekli bastıran çocuklar bunun sonucunda duygularını kontrol etmekte zorlanır, yakınlışlarda ve sosyal destek istemekten ve vermekten kaçınırlar. Bu durum başkalarına yakınlışmak hem de başkalarının yakınlışmasından kaçınmaya yol açar. Bu davranış ve duygu düzenlemesi olası tehdit ya da stres durumunda duyguların ortaya çıkmasına ve bunun sonucunda aktif hale gelmesini engellemeye (deactivating) yönelik bir stratejidir.

Aktivasyon stratejisi ile ilişkili olan kaygılı bağlanmaya yol açan dört temel neden vardır (Mikulincer ve Shaver, 2007). Bunlar ocuğun erken yıllarda tutarsız bakım sonucu güvenilmez ve öngörülemez bir bakım deneyimi yaşaması; özerk olarak sorunlarıyla baş etme girişimlerinin cezalandırılması veya kendini düzenleme becerilerini kazanmasını engelleyen müdahaleci bir bakım deneyimi yaşaması; açık ya da örtük olarak yetersiz ve zayıf olduğuna yönelik mesajlar alması ve son olarak bağlanma kişisinden ayrı kaldığında yaşadığı travmalar veya olası bir istismara maruz kalması. Bağlanma aktivasyonunu engelleme stratejisini şekillendiren erken dönem faktörler ise: bağlanma kişisinin tutarlı olarak ilgisiz ve reddeden bir tutum takınması; çocuğun yakınlık arayışlarının cezalandırılması; bağlanma kişisinin saldırgan ve istismara varan davranışları ve açık ya da örtük olarak çocuğun duygularını ifade etmesinin engellenmesi, bastırmasının teşvik edilmesi ve böylece zamanından önce kendi ayakları üzerinde durmaya (yani kendine aşırı güvenmeye) zorlanması ile açıklanmaktadır.

2.4.7 Bağlanma ve psikopatoloji

Birçok araştırma anne ve ocuk arasındaki ilişkisinin sürekli olması bireyin hayatındaki yaşantıların temelini oluşturmaktadır (Pearson, 1993). Bireyin anne

ve babası ile iyi bir ilişkisinin olması ilerleyen gelişim dönemlerin temelini oluşturur, çünkü bireyin hayatındaki annesi ve babası en önemli kişilerdir (Lecroy, 1988). Güvensiz bağlanma sosyal fobi, depresyon, anksiyete bozuklukları, panik bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu, obsesif kompulsif bozukluğu ve kronik ağrı bozukluğun arasındaki ilişki çoğu araştırmada vurgulanmıştır (Eng, 2001). Çocukluk dönemine bağlı bazı bağlanma psikopatolojileri genel olarak; ayrılma anksiyetesi, bebeklik depresyonu ve tepkisel bağlanma bozukluğu gibi başlıklar altında toplanır.

2.4.7.1 Bebeklik depresyonu

Anne ve bebeğin arasındaki ilişkinin kısa ya da uzun vadeli kesilmelerden dolayı oluşmaktadır (Öztürk, 2002). Yapılan bir araştırmada hastaneye farklı süreler için yatan çocuklar gözlemlenmiştir. İlk hastaneye yatığı zaman anneden ayrılırken sağlıklı, neşesi yerinde, çevresindeki kişilerle ve uyaranlara ilgili, normal kiloda olan çocuklar anneden ayrılık süreci uzadıkça; çocukların giderek çevresindeki uyaranlara ve onlarla ilgilenen insanlara daha az tepki verdikleri, daha az neşeli oldukları ve kilo kaybettikleri gözlemlenmiştir DSM-IV'te kısa ve uzun süreli anne yoksunluğu olarak tanımlanmamaktadır. Bu bozukluk daha önce DSM III'te reaktif bağlanma bozukluğu başlığı altında sınıflandırılmıştır (Karen, 1998).

2.4.7.2 Ayrılma anksiyetesi

DSM IV'te bu bozukluk 'Bebeklik, Çocukluk veya Ergenliğin Diğer Bozuklukları' başlığı altında tanımlanmaktadır. Ayrılma anksiyetesi bozukluğu en çok 1-3 yaşları arasında görülür. Çocuğun endişesi sosyal ilişkileri genişledikçe azalma gösterebilirken, çocuğun ayrılma korkusunun şiddeti ve sürekliliği arttıkça uyumluluğunda bozulma görülebilir. Bu çocuklar ayrıldıktan sonra bağlandıkları kişiye kavuşmak ve kendilerinin kaybolabileceğine dair kaygı yaşarlar. Bağlandıkları kişi olmadan bir yerlere gitmek, okula gitmek ve evden uzaklaşmak gibi durumlarda aşırı tepki gösterirler. Sürekli bağlandıkları kişiyi takip etme isteği ve 'yapışkan' davranışlar sık görülen davranışlardır. Bunlara ek olarak çocuklar ayrılma kaygısı yaşadıkları zaman karın ağrısı, baş ağrısı, mide bulantısı, halsizlik gibi belirtilerde gösterebilirler (Miral ve Baykara, 1998).

2.4.7.3 Tepkisel bağlanma bozukluğu

Bu bağlanma bozukluğu çocukta ilk beş yaşta görülür ve uygun olmayan toplumsal ilişki kurmasını kapsar. Çocuk rahatlatılma girişimlerine aşırı tepki, kaçınan ya da donuk bir hal sergileyebilir. Öte yandan bu çocuklarda seçici bağlanma yerine dağınık bağlanmaları dikkat çeker. Yabancı kişilere aşırı yakınlık gösteren çocuk, bağlanacağı kişiyi nedensiz belirlemektedir. Sevgi gösterilmemesi, temel duygusal ve fiziksel gereksinimlerin giderilmemesi, bakım verenin çok sık değişmesi gibi unsurlar bozukluğa neden olmaktadır (Köroğlu, 2005).

Ergenler ve yetişkinler ile yapılan araştırmalarda bağlanma biçimine bakıldığında; kaygılı bağlanma biçiminin içe dönük patolojilerle ve kaçınan bağlanma biçiminin hem içe hem de dışa vuruk patolojilerin kişilik bozuklukları ile ilişkili olduğu görülmüştür (Fonagy ve ark., 2000).

Bağlanma, aralıksız olarak süren kuşaklarda sürekliliğini devam ettirmektedir. Yapılan araştırmada on yıl boyunca 60 anne ve aynı annelerin 69 kız çocuğu araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda ebeveyn tutumunun depresyon, mizaç ve sosyoekonomik düzeyden bağımsız olarak bir sonraki kuşağa aktarıldığı bulunmuştur (Miller ve ark., 1997). Soğuk bir tutum sergileyen annelerin ve kızları arasında yüksek oranda benzerlik görülmüştür.

İlk bağlanma ilişkisi doğum öncesinde kurulur. Dokuz aylık birliktelikten sonra ilk ayrılma doğum ile gerçekleşir ve bunun sonucunda bebeğin biyolojik gereksinimlerin karşılandığı alışveriş de sona ermektedir (Atasoy ve ark., 1997). Anne kendi anne ve babası ile güvenli, sıcak ve sevgi dolu bir ilişki kurmayı başarmışsa, bebeği ile olan ilişkisi ve bebeğiyle eşi arasındaki etkileşime verdiği desteğide olumlu etkilemektedir (Zeanah, 1997). Anne doğum sonrasında depresyon yaşayabilir ve bu bağlanma biçiminden ayrı görülemez. Aynı şey bebeğin bağlanması da annenin duygu durumundan hariç bir süreç olamaz (Sabuncuoğlu, 2006). Çoğu araştırmada annenin doğum sonrası depresyonunun güvensiz bağlanma ile ilişkili olduğu bulunmuştur (McMahon, 2005). Annenin depresyonu, annenin kendisine, çocuğun ve ailenin farklı sıkıntılar yaşamasına neden olmaktadır (Danacı, 2000). Bunlara ek olarak

anneninin yaşadığı doğum sonrası depresyonunun tedavi edilmediğinde çocuğun gelişim sorunları oluşturmalarına neden olduğunu görülmüştür (Kökçü, 2010).

2.4.8 Bağlanma kuramı ve üst biliş kavramı

Güvenli bağlanma annenin ya da bakım veren kişinin çocuğun stres yaşadığında, beklentilerine ya da ihtiyaçlarına tutarlı olarak yerinde ve zamanında karşılık vererek güvenli bağlanma örüntüsüne; mesafeli davranması ya da tepkisiz kalması kaçınan bağlanma ve tutarsız davranması ya da aşırı müdahaleci şekilde cevap vermesi de kaygılı bağlanmaya işaretler (Main ve Solomon, 1990). Main ile Solomon görüşlerini araştırmak amacıyla, bu alandaki öncelikli çalışmalar anne duyarlılığı, tutarlılığı ve yetkinliği ile güvenli bağlanma arasındaki ilişkiler öncü olmuştur. Bulgular annelerin ve çocukların bağlanma ilişkisinde yüksek oranda tutarlılık olduğunu göstermiştir. Araştırmada güvenli bağlanan çocukların annelerinin çocukları ile uyumlu bir şekilde etkileşimde buldukları daha sıcak ve duyarlı oldukları gözlenmiştir. Kaçınan bağlanma stiline sahip çocukların annelerinin çocuklarıyla yakın fiziksel temasta çok az ya da hiç bulunmadıkları ve çocuklarına karşı çoğu zaman soğuk oldukları gözlenmiştir. Kaygılı bağlanma stiline sahip çocukların annelerinin ise çocuklarına çok tutarsız, şaşkın, kaygılı ve aşırı müdahaleci davrandıkları ve uyumlu olamadıkları gözlenmiştir (De Wolff 1997; Solomon ve George, 2008; van Ijzendoorn, 1995). Bağlanmada kaygı ve kaçınma davranışlarının erken dönemlerde duyarsız ya da tutarsız bakım davranışlarıyla ilişkili olduğunu bulunmuştur. Çocuğun yalnız kaldığı, hastalandığı ya da kendini kötü hissettiği stresli durumlarda bakım veren kişinin ya da annenin ilgi ve destek vermesi büyük bir öneme sahiptir. Çocuğun stres yaşarken yardım isteğine bağlanma kişinin yetersiz, tutarsız ya da dengesiz karşılık vermesi, aşırı huzursuz olması ya da aşırı müdahale etmesi bağlanma kaygısında çoğalmaya sebep olur.

Kişinin içinde bulunduğu psikolojik durum, başkalarına karşı olan tutum ve davranışları etkiler. Çocuklar anne ve babaları ile sürekli etkileşim ve iletişim içindedir. Bu nedenden dolayı çocuğun sağlıklı bir gelişim sürdürmesi için anne ve babanın ruhsal durumunun iyi olması gerekmektedir (Yılmaz, 2009). Yapılan bir araştırmada üst bilişsel inançların; sürekli kaygı, endişe, depresyon belirtileri ve sosyal kaygı üzerindeki etkiler incelenmiştir (Safrancı, 2010). Bulgular üst bilişsel inançların, endişeye dair olumsuz inançları içeren kontrol

edilemezlik ve tehlike alt boyutunun, bütün değişkenler ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Yılmaz (2007) tarafından, yapılan bir araştırmada ise üst bilişler ile psikopatoloji arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda, üst biliş puanlarındaki artışın psikopatoloji puanlarındaki artış ile ilişkili olduğu görülmüştür. Araştırmadaki endişeye dair yüksek puan, olumlu ve olumsuz inançlara sahip olmanın patolojik endişenin yüksek olmasını açıklamıştır. Kaygıya neden olan unsurların üst bilişsel inançlardan kontrol edilemezlik ve tehlikenin olabildiğini bildirmiştir ve kontrol edilmezlik ve tehlikenin, kaygı ve patolojik endişe arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiği araştırmanın bulguları arasında yer almıştır.

2.5 Davranış Bozuklukları

DSM II'de çocukluk ve ergenlikte anti sosyal ve yıkıcı davranışlardan DSM II'de bahsedilmiştir fakat “davranım bozukluğu” terimi ilk kez DSM III'te kullanılmıştır. DSM III'te belirtilen 13 kriterden üçünün en az 6 aydır bulunma koşulu aranmıştır. DSM IV'te bu bozukluk “dikkat eksikliği ve yıkıcı davranış bozuklukları” altında tanımlanmış, 15 belirtiden en az birinin son 6 aydır bulunması koşulu ile en az üç belirtinin 12 aydır bulunuyor olması şartı aranmıştır (American Psychiatric Association, 2000). DSM IV'te tanı ölçütleri korunarak ‘yıkıcı bozukluklar, dürtü denetim ve davranım bozuklukları’ başlığı altına alınmıştır. DSM IV davranış bozukluğunun okuldaki, mesleki ya da toplumdaki işlevselliği önemli derecede bozduğunu belirtmektedir. (American Psychiatric Association, 2017) DSM IV'in 15 tanı ölçütü;

İnsanlara ve hayvanlara karşı gösterilen saldırganlık

- Çoğu zaman başkalarına kabadayılık eder, gözdağı verir ya da gözünü korkutur
- Çoğu zaman kavga-dövüş başlatır
- Başkalarının ciddi bir biçimde fiziksel olarak yaralanmasına neden olacak bir silah kullanmıştır (örn. Bir değnek, taş, kırık şişe, bıçak, tabanca)
- İnsanlara karşı fiziksel olarak acımasız davranmıştır
- Hayvanlara karşı fiziksel olarak acımasız davranmıştır

- Başkasının göz önünde çalmıştır (örn. Saldırıp soyma, çanta kapıp kaçma, göz korkutularak alma, silahlı soygun)
- Birisini cinsel etkinlikte bulunması için zorlamıştır

Eşyalara zarar verme

- Ciddi hasar vermek amacıyla isteyerek yangın çıkarmıştır.
- İsteyerek başkalarının malına mülküne zarar vermiştir (yangın çıkarma dışında)

Dolandırıcılık ya da hırsızlık

- Bir başkasının evine, binasına ya da arabasına zorla girmiştir
- Bir şey elde etmek, bir çıkar sağlamak ya da yükümlülüklerinden kaçınmak için çoğu zaman yalan söyler (yani başkalarını “atlatır”)
- Hiç kimse görmeden değerli şeyler çalmıştır (örn. Kırmadan ve içeri girmeden mağazalardan mal çalma, sahtekarlık)

Kuralları ciddi bir biçimde bozma (ihlal etme)

- 13 yaşından önce başlayarak, ailenin yasaklarına karşın çoğu zaman geceyi dışarıda geçirmektir.
- Ana babasının ya da onların yerini tutan kişilerin evinde yaşarken en az iki kez geceleyin evden kaçmıştır (ya da uzun bir süre geri dönmemişse bir kez)
- 13 yaşından önce başlayarak çoğu zaman okuldan kaçmıştır.

Çocuğun farklı ruhsal ve bedensel nedenlerden dolayı iç çatışmalarının davranışlara aktarılması sonucu davranış problemleri ortaya çıkabilir (Öz, 2005). Bazı araştırmacılara göre bir davranışın sorunlu sayılabilmesi için bazı kriterleri içermesi gerekmektedir. Bunlar, yaşa göre uygunluk, yoğunluk, sürekli olması ve cinseyete göre farklılıklar olarak açıklanmıştır (Weikart, 1998). Davranış problemlerinde anne ve babaların etkileri önemlidir. Aile içi yaşantılar, yanlış anne ve baba tutumu gibi etkenlerden hariç, kalıtsal nedenlerin de etkisi olabilir. Bu nedenden dolayı ebeveynlerin ve öğretmenlerin gelişim evrelerine ve buna bağlı davranışlar hakkında bilgi sahip olması önemlidir. Çocuklar gelişim evrelerini tamamlarken, çevresi ile olumlu ilişkiler kurmak ve bunu sürdürürebilmelidir (Öz, 2005).

Bir davranışın, çocuğun o davranışı yapmama becerisine sahipken, yapmaması gerektiği belirtildiği halde, yaptığında davranış problemi olarak kabul edilir (Birkan, 2002). Anne ile baba arasındaki yaşanan sorunlar, boşanmalar (Sezer, 2006) stresli bir aile ortamının olması (Beautrais, Fergusson ve Shannon, 1982), ekonomik yetersizlik, babanın yokluğu, çocukla yeteri kadar ilgilenilmemesi, çocuğun terk edilmesi (Ziyalar, 1984) gibi faktörler çocuklarda davranış problemlerine yol açabilmektedir.

Kültürler arası farklılıktan dolayı çocukların davranış bozukluklarının özellikleri ve toplum tarafından kabul edilen davranışlarında farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar çocuklarda ki duygu davranış bozukluğunu tanımlama ölçütlerinin yaygınlık sıklığının ülkeler arasında ki farkı açıklamaktadır (Özdemir, 2013).

Birçok araştırma anne baba tutumunun çocuklar üzerinde birçok etkisinin olduğunu kanıtlanmıştır. Özellikle çocuklarıyla tutarsız ve olumsuz tutum sergileyen annelerin okun öncesi çocuklarında davranış problemleri saptanmıştır. Sağlıklı aile ilişkileri içinde büyüyen çocuklar genellikle mutlu, sosyal, bunalımdan uzak ve yapıcı bireyler olurlar. Mutsuz anne baba çocuk ilişkisi yaşayan çocuklar ise, çocukluk dönemindeki davranış problemlerini hayatlarının diğer kısmında da devam ettirirler (Yavuzer, 2004). Yapılan bir incelemede anne ve baba tutumları araştırılmıştır. Anne ve babanın yaşı, işi, eğitim durumu, çalışma durumu, çocuğun olumlu davranışlarının desteklenmesi, çocuk sayısı, annenin demokratik bir algıya sahip olması ile anlamlı farklılaşma bulunmuştur (Özben ve Argun, 2002).

Davranış bozuklukları olan çocuklar başkalarıyla olan ilişkilerinde gergin ve sürtüşmelidir. Bu çocuklar sürekli asabi olmak, geçimsiz olmak, hırçın davranmak, sık sık kavga çıkarmak, okula gitmemek, çalma davranışı sergilemek, yangın çıkarmak, devamlı başkaldırma ve kurallara uymama gibi belirtiler gösterir (Yörükoğlu, 1998). Problemleri davranışlar dikkat çeker, çünkü çoğu zaman rahatsız edicidir. Bu davranışlarda odaklanılması gerekenler problemin kaynağı, gelişim süreci ve tedavi yöntemidir. Bir çocuğun neden utangaç, korkak ya da saldırgan davranışlar sergilediği ve bu olumsuz davranışın nasıl tedavi edilerek çözüm sağlanması büyük önem taşır (Wick-Nelson, 1997).

Bir davranış değerlendirmede süreklilik, yoğunluk ve Şiddete göre normal veya normal dışı olarak belirtilmektedir. DavranıŐta ilk fark edilen Şey Őiddetidir. Sınıfta Şiddete baŐvuran ocuk, doğal olarak olumsuz bir tepki ile karŐılaŐır. Davranışın sürekliliği ve sıklığı ise Őiddetti kadar net değildir. Davranışın sürekliliği, söz konusu davranışın devamlılık göstermesini içerir. Davranış problemi kısa bir dönem olmayabilir ya da uyumlu davranışı olumsuz etkileyerek yeniden ortaya çıkabilir, bu nedenle sıklık ile Şiddet bağlantılıdır. Davranış probleminin Şiddeti artarsa, görülme sıklığı azalır. Örneğin bir ğrenci, öfkesine hkim olmayıp öğretmenine uygun olmayan sözler söylediği zaman, sergilenen davranış birinci defada affedilebilir. Fakat aynı davranış haftada iki ya da üç kez tekrarlandığında, öğrencinin okulun rehberliğine veya disiplin kuruluna gönderilmesi büyük olasılıktır. Bir diğer öğrencinin okuldan nefret ettiğini dile getirip Şiddet eylemi ile tehdit etmesi, okulun rehberliğini ya da disiplin kurulunun önlemlerinin gerçekleŐmesi kadar ciddi bulunacaktır (Coleman, 1992). Çocuklarda ve gençlerde görülen davranışlarının normal ya da normal dışı olmasını belirlemek için beş ölçüt vardır: yaşa uygun olması, normal dışı davranışın yoğunluğu ile sürekliliği, cinsiyete göre farklılaşma ve kültürel etkenler (Yavuzer, 2001). Bir davranışın normal ya da normal dışı olmasına ilişkin kişisel ve uzman görüşleri farklılaŐmaktadır.

- Kişilerin davranışa gösterebildikleri toleranstaki deęiŐkenlik. Bütün bireyler için kabul edilmesi mümkün ya da kabul edilmesi mümkün olmayan davranışlar vardır. Bu sınıf içindeki davranışlarda öğretmenler içinde geçerlidir. Öğretmenler zaman zaman belirli bir grup ğrenci tipine öğretmeyi tercih etmektedir. Araştırmalar ğretmenlerin ie dönük ve sakin öğrencileri, agresif olanlara göre daha çok tercih ettiğini gösterse de öğretmenlerde bireysel tolerans farklılıklar olduğu bilinmektedir. (Coleman, 1992).
- Uzmanlar tarafından oluŐturulmuŐ kuramsal modellerin farklılıkları: Her kuramın ruhsal problemler için kendine özgü bir açıklaması, teşhis kriterleri ve tedavi yöntemi vardır. Davranış problemleri için oluŐturulmuŐ pek çok sınıflamanın olduğu gibi, büyük olasılıkla eğitimciler tarafından kabul edilip en yaygın olanlardan biri Rhodes ve Tracy (1974) tarafından geliştirilmiş olanıdır. Emosyonel problemlerle ilgili birçok kuram, beş ana modele göre

ayrılmaktadır (Rhodes ve Tracy (1974). Bunlar davranışsal, biyofiziksel, psikodinamik, ekolojik ve sosyolojik modellerdir. Bu modeller benzerlik gösterdiği gibi, farklı tanımlamalar, etiyoloji, teşhis kriteri ve tedavi yöntemleri de gösterebilmektedir. Farklı disiplinlerin eğitimi, araştırma esnasında farklılık gösterir. Hobbs'a göre (1976) bir danışanın, bir psikiyatristin analizine göre otistik, bir psikoloğun analizine göre ise emosyonel açıdan problemleri olan ve bir özel eğitimcinin analizine göre ise, dikkat eksikliğine sahip olabilir.

- Emosyonel problemleri ifade eden terminolojideki farklılıklar: Eğitimciler göre en uygun terim 'normal dışı sapan' davranıştır (deviant behavior). Eğitimciler, psikoloji alanındaki uzmanlar tarafından kullanılan jargonun okulda kullanmak için uygun görmemektedirler. Söz konusu öğrencilerin psikolojik değerlendirmelerinde kullanılan terminoloji, Amerikan Psikiyatri Birliği tarafının geliştirdiği sınıflamasına (DSM IV) göredir. Davranış bozukluğu terminolojisi günümüzde, daha az problemlili; emosyonel rahatsızlık terminolojisi ise daha ciddi ve yoğun problemi olan çocuklar için kullanılır. Buna ek olarak; iki terminolojide değişik zamanlarda birbirlerinin yerine de kullanılmaktadır. (Coleman, 1992).
- Davranışın sosyolojik parametreleri: Bir kültürün üyeleri için belirlediği kriterleri ve nasıl davranılmasına dair ahlaki değerleri vardır. Bazı toplumlarda kavga ile çalma uyumlu davranışlar olarak görüldüğü gibi toplum tarafından da kabul edilir. Fakat, aynı davranışlar farklı değerleri olan bir toplumda kesinlikle kabul görmeyebilir (Coleman, 1992). Sosyal rol beklentileri de, davranışın bir diğer sosyolojik parametresidir. Yaş ve cinsiyet farklılıkları belirli davranışların ileriki yaşta ya da cinsiyete göre kabul edilir olmasını etkilemektedir. Bir çocuğun parmak emmesi, küfürlü konuşması ya da alt ıslatması belirli bir yaş kategorisinde veya daha çok belirli bir cinsiyete özgü olarak değerlendirilir (Coleman, 1992).

2.5.1 Davranış bozukluklarını açıklayan kuramlar.

Psikodinamik modele göre, davranış bozukluğu, belirli bir gelişim döneminde yaşanan çatışmadan ortaya çıkar. Psikodinamik kuramına göre; kişinin içinde belirli bir döneme takıldığına, buna kişisel uyum sağlamakta zorlandığına ve kişinin o süreçteki zorluklarının bir tekrarı haline geldiğini belirtmektedir

(Coleman, 1992). Dührssen'e göre (1972), bebeklerde ve küçük çocuklarda temel gereksinimler doyurulmaz veya doyurulmaları geciktirilirse, bu eksiklik kolay kolay unutulmaz ve başka doyum yolları aranır. Dührssen bu görüşü ile, doyurulmamış temel gereksinimlerin bir iç huzursuzluğa dönüşerek hiperaktivite, ilişki bozukluğu, korkular ya da kekemelik gibi konuşma bozuklarına yol açabileceğinin ileri sürmüştür (Öz, 2005). Davranış bozukluklarını ele alan bir diğer kuramda Rogers ve Maslow'un öncülüğünü yaptığı Hümanistik kuramdır. Davranış bozukluğunun ortaya çıkması, kişilik ve deneyim arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanır (Rogers, 1959). Bu uyumsuzluk çoğunlukla daha sonra, bozulma ya da deneyimi reddetme ile sonuçlanmaktadır. Bu stratejilerde başarısız olduğunda, benlik kavramı üzerinde ciddi yıkılmalar gerçekleşebilir ve bireyde mantıkdışı ya da psikotik davranışlarla kendini gösteren bir organizasyon bozukluğu ortaya çıkabilmektedir. Maslowa göre davranış bozukluğu, psikopatoloji genel olarak bireyin çok önemli doğasını reddetmesinin sonucudur. Buna göre iyi olan; bireyin gerçek doğasını gerçekleştirme yönünde beklenen gelişim seyrini gösterebilmesi için ona katkıda bulunan etmenlerdir. Patolojik olan ise, kendini gerçekleştirme sürecini bozan ve engelleyen etmenlerdir. Davranışsal modele göre, duygusal rahatsızlık, uyumsuz davranışı içermektedir (Ullman ve Krasner, 1969). Öğrenilmiş bir davranış olarak, tüm diğer davranışlar gibi geliştirilmekte ve sürdürülmektedir. Bu tanımlara göre davranışçı yaklaşımçılar; davranış bozukluklarını, tüm davranışları yöneten kurallara bağımlı öğrenilmiş tepkiler olarak görür. Davranışçı yaklaşımçılara göre problem davranışlarla normal davranışlar arasındaki farklılık, davranışların sıklığı, büyüklüğü ve sosyal açıdan uyumluluğudur. Belirli davranışlar daha az sıklıkta, daha az aşırılıkta ve daha fazla uyumlu ise problem davranış olarak tanımlanmazlar.

2.5.2 Davranış bozuklukları ve üst biliş kavramı

Üst bilişler bilgi işleme sisteminin kendi içindeki süreçleri gözlemleyen, yorumlayan, değerlendiren ve düzenleyen aşamadır (Wells, 2000). Birçok bilişsel süreç, bu süreçleri kontrol eden ve izleyen üst bilişsel etmenler ile ilişkilidir. Bu nedenden dolayı, zihnin işlevsel ve işlevsel olmayan kontrolünden üst bilişsel inançlar önemli bir sorumluluğa sahiptir. Üst bilişsel inançlar neye dikkat ettiğimizi ve nelerin bilince dahil olduğunu belirlemesi dışında; düşünce

ve duyguların düzenlenmesinde kullanılan yöntemleri etkilemektedir. Bu nedenden dolayı, üst bilişsel modele göre psikolojik bozukluklar bilişler hakkındaki işlevsel olmayan olumlu ve olumsuz üst bilişsel inanç kategorileriyle bağlantılıdır (Wells, 2000; Fisher ve Wells, 2009).

Duygusal bozuklukların üst bilişsel modeli Kendini Düzenleme Yürütücü İşlevler Modeline göre oluşturulmuştur (Wells, 1994). Bu model, bilişsel kuramı bilgi işleme ve kendini düzenleme süreçleriyle ilişkilendirerek inançlar, üst bilişler ve dikkat kontrolü süreçleri arasındaki karşılıklı etkileşime bakmaktadır (Wells, 1997; Wells, 2000).

Geliştirilen Kendini düzenleme yürütücü model işlevler bilişsel, duygusal ve davranışsal kendini düzenlemede üst bilişsel süreçler olarak işlev gösterir (Wells ve Matthews, 1994). Başka bir deyişle bu modelin, düşüncelerin kişisel anlamının ve öneminin değerlendirildiği üst bilişsel bir işlevi olduğu görülmüştür. Kendini düzenleme yürütücü işlevler modeli üç düzeyde gerçekleşmektedir. İlk olarak, birinci düzey uyarıcı süreçlerine bağlıdır ve farkındalık düzeyinde değildir, otomatik olarak devreye girer. Sonrasında ikinci düzey, olayların bilinçli değerlendirilmesini ve düşüncelerin ve davranışların kontrolünü içerir. Son olarak üçüncü düzey ise uzun süreli bellekte kendine yönelik bilgi ve inançların depolanmasını kapsar (Wells, 1997; 2000). Bu modele göre, kişinin olumsuz düşünceler, duygular ve stres ile düşünme veya başa çıkma biçimleri duygusal sıkıntıyı göstermektedir. Buradan hareketle psikolojik bozukluklar düşüncelerle, tehdit ve duygularla başa çıkmada kullanılan kontrollü ve bilinçli süreçler ile ilişkilidir (Fisher ve Wells, 2009). Kendini düzenleme yürütücü işlevler modeli bilinç düzeyinde işlev gösterdiğinden dikkat kaynakları ön plandadır ve birey kendi bilgi dağarcığıyla çelişen bilgileri göz ardı eder (Purdon ve Clark, 1999). Bundan dolayı, psikolojik bozukluklarda kişiler başa çıkma yolu olarak dikkati tehdit kaynaklarına odaklayıp endişe temelli işlem sürecinde bulunur.

2.5.3 Bilişsel dikkat sendromu

İnsanların sahip olduğu düşünme ve başa çıkma biçimi kendini düzenleme yürütücü işlevler modeli Bilişsel Dikkat Sendromu olarak adlandırılır (The Cognitive Attentional Syndrome) (Fisher ve Wells, 2009). Bilişsel Dikkat

Sendromu işlevsel olmayan üst bilişsel inançlardan oluşup psikolojik bozuklukların ortaya çıkmasına neden olur. Bilişsel Dikkat Sendromu (BDS) endişe ve ruminasyon temelli düşünce biçimlerini, dikkati tehdit içeren uyarılara odaklamayı ve düşüncelerin ve duyguların etkili bir şekilde düzenlenmesini önleyen işlevsel olmayan düşünce kontrol yöntemlerini ve başa çıkma davranışlarını içermektedir (Wells, 2009). Yapılan bir araştırmada majör depresif bozukluğu ile bipolar bozukluğu olan kişiler ve sağlıklı bireyler üst bilişsel kaygılar açısından karşılaştırılmıştır (Sarısoy ve ark., 2014). Araştırmanın sonucunda endişenin olumsuz üst bilişler ve düşünceleri kontrol etme düzeylerinin kontrol grubuna göre daha anlamlı farklılaşma göstermiştir. Yürütülen diğer bir çalışmada intihar girişiminde bulunan ve bulunmayan majör depresyon tanısı alan bireylerin üst biliş düzeylerinin karşılaştırdıkları araştırmada, düşünceleri kontrol etme ihtiyacının ve buna bağlı olarak bilişsel güvensizlik, intihar girişiminde bulunan bireylerde olan intihar girişiminde bulunmayan bireylere kıyasla anlamlı olarak daha yüksek çıkmıştır (Ak ve ark.,2013). BDS'nin harekete geçmesi ve sürdürülmesi işlevsel olmayan üst bilişsel bilgiye bağlıdır. Bu kavramsal ve dikkate yönelik süreçler bireyin tehditle başa çıkma yöntemidir, ancak işlevsel süreçleri içermemesi nedeniyle BDS, tehdit algısının sürdürülmesine neden olur. Mevcut model süreci bilişsel içerikten bağımsız olup endişelenme, ruminasyon ve dikkat ile ilişkili üst bilişsel bilginin aktive olması sonucu ortaya çıkmaktadır. Bir diğer taraftan, endişe ve ruminasyon temelli düşünce biçimleri olumlu ve olumsuz üst bilişsel inançlar tarafından etkilenerak BDS' ye yol açar. Başka bir deyişle, BDS hatalı üst bilişsel inançlar tarafından kontrol edilir. Olumlu ve olumsuz üst bilişsel inançlar ise düşünceleri bastırmaya çalışma gibi işlevsel olmayan bilişsel kendini düzenleme örüntülerini açığa çıkarır (Fisher ve Wells, 2009). Düşünce bastırma istenmeyen düşüncelerin engellenmesinde etkili bir yöntem olmamakla birlikte, düşünce bastırmadaki başarısızlık kontrol kaybı olarak da yorumlanabilmektedir. Özetlemek gerekirse, kendini düzenleme yürütücü işlevler modeline göre psikolojik bozuklukların ortaya çıkmasına ve sürdürülmesine etki eden temel faktör tekrar eden olumsuz düşünme biçimini (örneğin endişe), dikkatin tehdiye yönlendirilmesini ve düşünce bastırma gibi işlevsel olmayan başa çıkma biçimlerini içeren 'Bilişsel Dikkat Sendromu' olarak adlandırılan bir süreçtir. Bilişsel Dikkat Sendromu olumlu ve olumsuz

üst bilişlerin aktive olması sonucunda devreye girmektedir ve kişinin olumsuz benlik ve tehdit algısını sürdürmesine neden olmaktadır (Wells, 2009). Son olarak, kendini düzenleme yürütücü işlevler modeli üst bilişlerin duygusal bozukluklardaki merkezi rolünü üzerinde birden fazla etkisi olduğu söylenebilir. Bunlar: bilişlerin düzenlenmesi ve yorumlanmasına ilişkin üst bilişsel inançlar (örneğin endişeye ilişkin olumlu inançlar) duygusal bozukluklarla ilişkilidir, üst bilişsel inançlar duygusal bozukluklarda görülen işlevsel olmayan başa çıkma yöntemleriyle pozitif yönde ilişkilidir, duygusal bozukluklar işlevsel olmayan üst bilişsel düşünce kontrol yöntemleriyle (örneğin endişelenmek) ilişkilidir ve endişelenmenin başa çıkma yöntemi olarak kullanılması bilişsel süreçler ve kendini düzenleme üzerinde olumsuz etkilere neden olur (Wells, 2000). Oluşan önermeler çeşitli psikolojik bozukluklar çerçevesinde incelenmiş ve üst bilişsel model, yaygın kaygı bozukluğu (Wells, 1995), obsesif kompulsif bozukluğu (Fisher ve Wells, 2005), depresyon (Papageorgiou ve Wells, 2003), travma sonrası stres bozukluğu (Bouman ve Meijer, 1999) ve şizofreni (Moritz, Peters, Laroi ve Lincoln, 2010) ile anlamlı ilişki göstermiştir.

2.5.4 Annenin üst bilişi ve çocuklardaki davranış problemleri

Son yıllarda yapılan çalışmalarda okul öncesi döneminde davranış problemlerinin yaygınlığını göze çarpmaktadır (Bao ve ark., 2016). Çocuklardaki duygusal ve buna bağlı davranışsal problemleri çoğu zaman yetersiz ve olumsuz ebeveyn ve çocuk ilişkisinden kaynaklanır (Aguilar, 2000). Farklı bir araştırmada aile içindeki olumsuz etkileşiminin çocuklarda kaygı ve problem davranışlarının oluşmasında ve sürmesinde etkili olduğu görülmüştür (Hill ve Bush, 2001). Annenin kendi annesi ile deneyimlediği olumsuz ilişki, çocukları ile olumsuz ilişkilerinin olduğunu ve davranış problemlerine yol açtığı görülmüştür (Button ve ark., 2012).

Bu araştırmalar aile ilişkileri içindeki ebeveyn tutumları ile çocukla karşılıklı etkileşim, problemleri davranışlarda etkili olabildiğini göstermektedir. Ebeveynlerin çocuğun gelişimi hakkında çocukla doğru iletişim kurabilmek için bilgi sahibi olması büyük bir öneme sahiptir. Bilinçli olmayan ebeveynler, çocuklarında uyumlu davranışı teşvik etmede zorlanmanın yanı sıra çocuklarındaki davranış problemleri ile ilgili nasıl bir tutum sergilemeleri gerektiğini hakkında zorlanmaktadırlar (Dursun, 2010).

Annenin üst bilişsel düzeyinin çocuk ile ilişkisinde önemli bir role sahip olduğu daha önce bahsedilmiştir. Yukarıda üst bilişi etkileyecek ve sürecinde oluşabilecek durumlar detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Yapılan bir araştırmada çocuklardaki davranış problemlerinin yetersiz anne çocuk ilişkisi ile bağlantılı olduğu görülmüştür (Livanage, 2003). Bu çalışmada okul öncesi çocukların davranış problemleri ve anne ile çocuk aktivitelerine bakılmıştır. Farklı bir araştırmada annenin ruhsal sağlığı ile okul öncesi çocukların davranış problemleri araştırılmıştır (Gürşimşek, Girgin, Harmanlı ve Ekinci, 2006). İncelemenin sonucu ruhsal problemleri olan annelerin çocuklarda davranış problemlerine yol açtığı bulunmuştur. Buna ek olarak, çalışmada erkek çocuklarının daha hareketli ve saldırgan olduklarını; demokratik tutuma sahip olan annelerin çocuklarında daha az davranış problemleri görüldüğü gözlemlenmiştir. Annenin stres düzeyi ve okul öncesi çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmiştir. (Kwon, 2007). Araştırmanın sonucu, annenin ve stres düzeyinin okul öncesi çocukların davranış problemleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Çalışmada annelerin aşırı kontrollü tutumu ve negatif davranışlarının çocuktaki davranış problemlerine yol açtığı görülmüştür.

2.5.5 Bağlanma kuramı ve davranış bozuklukları

Bağlanmadaki olumsuzluklardan kendine zarar verme, ihmal, istismar, şiddete eğilim, madde bağımlılığı gibi durumların psikopatolojilerle ilişkili olabileceğine dair çalışmalar vardır (Sosyal ve ark., 2005). Yapılan bir araştırmada, üç yaşına kadar anne ve babasına güvensiz bağlanan çocukların, okul öncesinde çözüm üretmede güvenli bağlanan çocuklara göre daha sıkıntılı bir dönem yaşadıkları görülmüştür (Zeanah ve ark., 1997). Görak'a (2002) göre doğum sonrasında anne ile bebek etkileşimini annenin; genetik yapısı, kendi anne ile babasından aldığı sevgi ve bakım, sevginin anlamı, ebeveynlik tecrübeleri ve hamileliği isteme durumu, annenin sorunları, fiziksel durumu, problem çözme yeteneği, bebeğin hastanede kalma süresinin uzun olması, aile içi etkileşimler bağlı eşler arası desteklenme gibi faktörler etkilemektedir. Anne ya da bakım veren kişi ile güvenli bir bağlanma geliştirmeyen çocukların kronik bağlanma kaygısı geliştirdiği ve bu bireyler strese karşı aşırı duyarlı oldukları bulunmuştur. Belirli zamandan sonra olası stres kaynaklarına ve

ilişkilere aşırı dikkat harcama yatkınlığı, duygu ve davranış düzenlemede yüksek aktivasyon (hyperactivating) stratejisi olarak isimlendirilmiştir. Bireyler bu stratejiyi kullandığında, ilk olarak bağlanma kişileri olmak üzere yakın gördükleri kişilerin davranışlarına, yakınlık düzeylerine aşırı dikkat harcarlar ve sürekli onay almak isterler. Özetle, bağlanma kaygısının sonucu olan yüksek aktivasyon stratejisi, doğal olarak çoğu zaman yakınlık arama davranışlarla dışa vurulur. Yapılan araştırmalarda, bağlanma kaygısının başta depresyon olmak üzere birçok içselleştirme sorun davranışıyla da ilişkili olduğunu görülmüştür. Farklı bir araştırmada çocuklardaki güvensiz bağlanma ile Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu'nun (DEHB) ilişkili olduğu, DEHB oluşumunda gelişimine etkilendiği vurgulanmıştır (Clarke, 2002). Uygulanan başka çalışmalarda bağlanmanın, DEHB'nin oluşumunda ve sürmesinde öncülük ettiği sonucuna varılmıştır (Franc, 2009). Gerçekleştirilen bir analizde DEHB tanısı olan erişkinlerin, güvensiz bağlanma daha fazla görülmüştür (Storebo, 2013). Bir diğer araştırmada 44 kadın araştırılmıştır. Panik bozukluğu ve agorafobi tanılı olan kadınlar Majör Depresif Bozukluk (MDB) tanılı 25 ve sağlıklı 53 kadın ile bağlanma bakımından karşılaştırmıştır (Strodl ve Noller, 2003). Mevcut araştırmanın sonucuna göre güvensiz bağlanmanın MDB tanısı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bireyin kendisini yetersiz algılaması ve onaya ihtiyaç duyması, MDB gelişimine ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

3. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma; İstanbul İlinin Bakırköy ilçesinde Yeşilköy'deki anaokulunda öğrenim gören 4-6 yaşındaki 285 öğrencinin anneleri ile sınırlıdır. Araştırmada seçkisiz örneklem ile seçilmiş 285 anne bu sınırlılık içinde ele alınıp yorumlanacaktır. Araştırmanın modeli ise ilişkisel tarama modeli olarak belirlenmiştir.

3.2 Evren ile Örneklem

Mevcut araştırmanın evreni İstanbul Avrupa yakasındaki Bakırköy ilçesinin 4-6 yaşındaki çocukları ve annelerini kapsamaktadır. Araştırmaya bu yaş aralığının dışındaki çocuklar ve babalar katılım sağlamayacaktır. Araştırmanın örneklemini ise 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılında İstanbul İlinin Bakırköy ilçesinde Yeşilköy'deki ana okul kurumlarında öğrenim gören 4-6 yaşındaki 285 öğrencinin anneleri ile sınırlıdır. Seçkisiz örneklem ile seçilmiş 285 anne bu sınırlılık içinde yorumlanacaktır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada yer alacak annelerin demografik özelliklerini tanımlamak için Kişisel Bilgi Formu, bağlanmayı ölçmek için Anne Çocuklarda Bağlanma ölçeği, annelerin üst biliş özellikleri için Üst biliş Ölçeği-30, davranış bozuklukların taranması için ise Güçler ve Güçlükler Anketi kullanılmıştır.

3.3.1 Kişisel bilgi formu

Bu araştırma için kişisel bilgi formu geliştirilmiştir. Kişisel bilgi formunda anne ve çocuğun demografik özellikleri hakkında bilgi elde edilmesi amaçlanmıştır. Hazırlanan kişisel bilgi formunda, annenin yaşı, eğitim durumu, çalışıp çalışmadığı, daha önce kendisinin ya da çocuk için psikolojik veya psikiyatrik

destek alıp almadığı, çocuğun sınıf tekrarı olup olmadığı, çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşına dair bilgilere yer verilmektedir.

3.3.2 Üst biliş Ölçeği-30

Üst biliş Ölçeği- 30 Cartwright-Hatton ve Wells (1997) tarafından geliştirilmiştir. Mevcut ölçek üst bilişsel modellere göre psikopatolojilerde rol oynadığı düşünülen üst bilişsel inançlar, yargılar ve süreçleri incelemek için geliştirilmiş olan bir ölçektir. Ölçeğin orijinal adı Meta-Cognitions Questionnaire'tır (MCQ). Tosun ve Irak (2008) bu ölçeğin Türkçe'ye çevrilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Üst biliş Ölçeği-30'daki her 30 madde, '(1) kesinlikle katılmıyorum', '(2) kısmen katılmıyorum', '(3) kısmen katılıyorum', ve '(4) kesinlikle katılıyorum' seçenekleriyle cevaplanır. Ölçek 5 alt boyuttan oluşur: olumlu inançlar, bilişsel güven, kontrol edilemezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık ve kontrol ihtiyaç. Üst biliş Ölçeği-30'daki yüksek puan patolojik üst bilişsel duruma işaret eder. Üst biliş Ölçeği-30 daha önce Tuncay Dilci, Seda Kaya (2012) tarafından '4. ve 5. Sınıflarda Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Üst bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi' araştırmasında kullanılmıştır.

3.3.3 Çocuklarda bağlanma ölçeği

Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti (BDSS) 1995 yılında Waters ve Deane tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 2016 yılında Nebi Sümer, Melike Sayıl ve Sibel Kazak Berument tarafından Türkçe 'ye uyarlanmıştır. Bu ölçek çocuğun anneye güvenli bağlanmasını ölçer. Bağlanma Davranışları Sınıflandırma ölçeği uygulanırken çocuk doğal ortamında gözlemlenir. Çocuğun davranışları ilk önce 'en sık yaptığı', 'orta sıklıkta yaptığı', ve 'hiç yapmadığı' olarak üçe ayrılır. Daha sonra her grup kendi içinde tekrar üçe bölünerek dokuz grup oluşturulur. Gözlemlenen çocuğu en iyi açıklayan özelliklerini en üst kategori olan 7-9; en az açıklayan özelliklerini ise 1-3 kategoriyle sınıflandırılır. Çocuğun özelliklerini ne açıklayan ne de açıklamayan ya da gözlenemeyen davranışlar ise 4-6 orta kategori ile sınıflandırılır. Her kategoriden alınan puan, çocuğun o kategorinin içindeki maddeden aldığı puanı temsil eder. Toplam yüksek puan, çocuğun güvenli bağlanmaya sahip olduğunu temsil eder.

Bağlanma Davranışları Sınıflandırma ölçeği daha önce Akif Ercihan Yerlioğlu (2010) tarafından ‘Çocuğun bağlanma davranışının anne hassasiyeti ve çocuğun sosyo-duygusal yetkinliğiyle ilişkisi’ araştırmasında kullanılmıştır.

3.3.4 Güçler ve güçlükler anketi

Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA) Robert Goodman tarafından geliştirilmiştir (1997). Bu anketin orijinal adı ‘Strength and Difficulties Questionnaire’dir ve 4-16 yaşlar için anne-baba ve okul formu ile 11-16 yaşlar için ergenin kendisinin doldurduğu kısa bir ölçektir. Güçler ve Güçlükler Anketi Taner Güvenir, Aylin Özbek, Burak Baykara, Haluk Arkar, Birsen Şentürk ve Seçil İncekaş tarafından Türkçe ‘ye uyarlanmıştır (2008).

Ölçek 25 tane sorudan oluşan, olumlu ve olumsuz davranışsal özelliklerini ölçer. Sorular beş alt başlıkta toplanır ve her alt başlık beş sorudan oluşur. Dikkat Eksikliği ve Aşırı Hareketlilik, Davranış Sorunları, Duygusal Sorunlar, Akran Sorunları ve Sosyal Davranışlar alt başlıkları oluşturur. Her alt başlık kendi içinde değerlendirilip ayrı puana sahipken, ilk dört başlıktan elde edilen toplam puan ile ‘Toplam Güçlük Puanı’ hesaplanır. Güçler ve Güçlükler Anketi daha önce Onur Burak Dursun, Taner Güvenir ve Aylin Özbek (2010) tarafından, ‘Çocuk Ergen Ruh Sağlığında Epidemiyolojik Çalışmalar: Yöntemsel Bir Bakış’ araştırmasında kullanılmıştır.

3.3.5 Verilerin analizi ve kullanılan istatistiksel yöntemler

Ölçekler ile elde edilen veriler araştırmacı tarafından istatistiksel analize geçmeden önce kayıp değerleri tespit etmiş ve nihai araştırma 285 kişi üzerinden yapılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 23.00 programı kullanılmıştır.

3.3.6 Verilerin toplanması

Araştırma İstanbul’un Bakırköy ilçesinde 285 anne ile gerçekleştirilmiştir. Ulaşılan sayısı 310 annedir ancak, 15 kişi araştırmaya katılmamıştır 3 kişi ölçeği yanlış doldurmuştur ve 7 kişi ölçeği eksik doldurmuştur. Çalışmada katılımcılara bilgi formunda tezin amacı, katılımcıya herhangi bir kişisel rahatsızlık verecek unsurlar içermediğini ancak herhangi bir nedenden dolayı rahatsız hissederse çalışmayı yarıda bırakabileceği ve elde edilecek bilgilerin kesinlikle gizli tutulacağına ve yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağına dair

bilgi verilmiştir. Katılımcılara demografik bilgi formu, Üst biliş Ölçeği- 30 ve Güçler Güçlükler anketini zımbalanıp verilmiştir. Çoğu katılımcı anketi doldurduktan sonra okula geri getirmiştir. Anketler teslim alındığında, anneler ile gözlem için randevu alınmıştır. Bağlanma davranışları sınıflandırma seti için gereken gözlemler her çocuk için 1 ile 3 saat arasında sürmüştür. Ev ziyaretlerinde anneye ilk önce bilgi verilmiş sonrasında anne ile çocuk doğal ortamlarında gözlemlenmiştir. Gözlem öncesi bazı maddeler ('Annesi üzgün olduğunda çocuk bunu fark eder. Kendisi de sessizleşir veya üzülür, annesini rahatlatmaya çalışır. Ne olduğunu sorar', vb) anneye açıklanmıştır. Gözlemlerin 15 tanesi gözlemi olumsuz etkileyen faktörlerden dolayı (ansızın gelen misafir, çocuğun hasta olması gibi) yarıda kesilmiştir ve gözlem başka bir gün yeniden gerçekleştirilmiştir.

3.3.7 Verilerin analizi

Araştırmanın analizinde SPSS 23.00 programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde kullanılan analizler frekans analizi, bağımsız grup karşılaştırılmaları, korelasyon analizleri ve regresyon analizleridir. Ki-kare karşılaştırılması ile ölçek faktörlerinin demografik bilgilere göre farklılaşmasını değerlendirmek üzere analizler yapılmıştır. Problemlerin sınılanması için ilk olarak değişkenler arasındaki ilişkinin ortaya koyulabilmesi için korelasyon analizi yapılmış, ardından regresyon analizine yer verilmiştir. Bütün bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlı düzeyinde değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Bulgular ve yorum bölümü dört ana başlıktan oluşmaktadır. İlk bölümde, katılımcıların demografik bilgileri frekans analizi ile incelenmiştir. İkinci bölümde Üst Bilişler Ölçeği-30 (ÜBÖ-30), Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA), Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti (BDSS) ayrı ayrı betimleyici istatistiklerine yer verilmiştir ve sonrasında BDSS' nin alt boyutları olmadığı için sadece ÜBÖ-30 ve GGA'nın alt boyutlarının analizine bakılmıştır. Üçüncü bölümde demografik bilgiler ile ÜBÖ-30, GGA ve BDSS ölçeklerinin arasındaki ilişkiler için Ki-kare analizinden elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Son olarak dördüncü bölümde Korelasyon ve Regresyon analizleri bulunmaktadır.

4.1 Demografik Bilgiler

Çizelge 4.1: Çocukların yaş dağılımı

Yaş	Frekans	%
6 yaş	20	7,0
5 yaş	169	59,3
4 yaş	96	33,7

Analize katılım gösteren annelerin çocuklarından %59,3'ü (169 çocuk) 5 yaş, %33,7'si 4 Yaş (96 çocuk), %7'si (20 çocuk) ise 6 yaşındadır.

Çizelge 4.2: Çocukların cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%
Kız	213	74,7
Erkek	72	25,3

Analize katılım gösteren annelerin çocuklardan %74,7'si (213 çocuk) Kız, %25,3'ü (72 çocuk) ise Erkektir.

Çizelge 4.3: Çocukların sınıf tekrarı

	Frekans	%
Evet	1	0,4
Hayır	284	99,6

Analize katılım gösteren annelerin çocuklarından sadece %0,4'ü (1 çocuk) sınıf tekrarı yapmışken, %99,6'sı (284 çocuk) sınıf tekrarı yapmamıştır.

Çizelge 4.4: Annenin çalışma durumu

	Frekans	%
Evet	144	50,5
Hayır	141	49,5

Analize katılım gösteren annelerin %50,5'i (144 anne) çalışmakta, %49,5'i (141 anne) ise çalışmamaktadır.

Çizelge 4.5: Annenin doğum tarihi

	Frekans	%
48 yaşında	5	1,8
47 yaşında	17	6,0
46 yaşında	6	2,1
45 yaşında	53	18,6
44 yaşında	4	1,4
43 yaşında	6	2,1
42 yaşında	5	1,8
41 yaşında	17	6,0
40 yaşında	11	3,9
39 yaşında	15	5,3
38 yaşında	21	7,4
37 yaşında	20	7,0
36 yaşında	18	6,3
35 yaşında	40	14,0
34 yaşında	9	3,2
33 yaşında	6	2,1
32 yaşında	2	0,7
31 yaşında	22	7,7
30 yaşında	3	1,1
29 yaşında	5	1,8

Analize katılım gösteren annelerin ortalama yaşı 40'tır.

Çizelge 4.6: Annenin eğitim düzeyi

	Frekans	%
Lise	15	5,3
Lisans	264	92,6
Yüksek Lisans	5	1,8
Doktora	1	0,4

Analize katılım gösteren annelerin %5,3'ü (15 anne) Lise, %92,6'sı (264 anne) Lisans, %1,8'i (5 anne) Yüksek Lisans ve %0,4'ü (1 anne) Doktora mezunudur.

Çizelge 4.7: Annenin daha önce psikolojik destek alıp almadığı

	Frekans	%
Evet	9	3,2
Hayır	276	96,8

Analize katılım gösteren annelerin %3,2'si (9 anne) daha önce psikolojik destek almışken, %96,8'si (276 anne) daha önce psikolojik destek almamıştır.

Çizelge 4.8: Çocuğun daha önce psikolojik destek alıp almadığı

	Frekans	%
Evet	5	1,8
Hayır	280	98,2

Analize katılım gösteren annelerin çocuklarının %5'i (5 çocuk) psikolojik destek almışken,

%98,2'si (280 çocuk) psikolojik destek almamıştır.

Çizelge 4.9: Üst biliş ölçeği-30 ve Güçler ve Güçlükler Alt boyutların korelasyon analizi

	Olumlu İnançlar	Bilişsel Güven	Kontrol Edilemezlik ve Tehlike	Bilişsel Farkındalık	Kontrol İhtiyaç	Dikkat Eksikliği Ve Aşırı Hareketlilik	Davranış Sorunları	Duygusal Sorunları	Akran Sorunları	Sosyal Davranışlar
Olumlu İnançlar										
P	1	.738**	.823**	.707**	.679**	.290**	.170**	.170**	.054	-.257**
r		.000	.000	.000	.000	.000	.000	.004	.368	.000
N	285	285	285	285	285	285	285	285	285	285
Bilişsel Güven										
P	.738**	1	.818**	.684**	.681**	.133*	-.111	.169**	-.243**	-.023
r	.000		.000	.000	.000	.025	.060	.004	.000	.701
N	285	285	285	285	285	285	285	285	285	285
Kontrol Edilemezlik ve Tehlike										
P	.823**	.818**	1	.805**	.761**	.381**	.208**	.276**	-.062	-.236**
r	.000	.000		.000	.000	.000	.000	.000	.298	.000
N	285	285	285	285	285	285	285	285	285	285
Bilişsel Farkındalık										
P	.707**	.684**	.805**	1	.742**	.207**	.226**	.213**	-.155**	-.126*
r	.000	.000	.000		.000	.000	.000	.000	.009	.034
N	285	285	285	285	285	285	285	285	285	285
Kontrol İhtiyaç										
P	.679**	.681**	.761**	.742**	1	.157**	.289**	.095	-.167**	-.133*
r	.000	.000	.000	.000		.008	.000	.111	.005	.025
N	285	285	285	285	285	285	285	285	285	285
Dikkat Eksikliği ve Aşırı Hareketlilik										
P	.290**	.133*	.381**	.207**	.157**	1	.586**	.544**	.353**	-.509**
r	.000	.025	.000	.000	.008		.000	.000	.000	.000
N	285	285	285	285	285	285	285	285	285	285
Davranış Sorunları										
P	.170**	-.111	.208**	.226**	.289**	.586**	1	.344**	.172**	-.306**
r	.000	.060	.000	.000	.000	.000		.000	.004	.000
N	285	285	285	285	285	285	285	285	285	285
Duygusal Sorunları										
P	.170**	.169**	.276**	.213**	.095	.544**	.344**	1	.401**	-.177**
r	.004	.004	.000	.000	.111	.000	.000		.000	.003
N	285	285	285	285	285	285	285	285	285	285
Akran Sorunları										
P	.054	-.243**	-.062	-.155**	-.167**	.353**	.172**	.401**	1	-.034
r	.368	.000	.298	.009	.005	.000	.004	.000		.564
N	285	285	285	285	285	285	285	285	285	285
Sosyal Davranışlar										
P	-.257**	-.023	-.236**	-.126*	-.133*	-.509**	-.306**	-.177**	-.034	1
r	.000	.701	.000	.034	.025	.000	.000	.003	.564	
N	285	285	285	285	285	285	285	285	285	285

* p <0,01; ** p <0,05

Alt boyutlar için yapılan korelasyon analizinden elde edilen sonuçlara göre;

Olumlu inançlar ile bilişsel güven, kontrol edilemezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık, kontrol ihtiyacı, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, davranış sorunları, duygusal sorunlar ve sosyal davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır. Diğer taraftan olumlu inançlar ile akran sorunları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir korelasyon ilişkisi bulunmamaktadır.

Bilişsel güven ile olumlu inançlar, kontrol edilemezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık, kontrol ihtiyacı, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik ve duygusal sorunlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif bir korelasyon ilişkisi, akran sorunları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır. Diğer taraftan Bilişsel güven ile davranış sorunları ve sosyal davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir korelasyon ilişkisi yoktur.

Kontrol edilemezlik ve tehlike ile olumlu inançlar, bilişsel güven, bilişsel farkındalık, kontrol ihtiyacı, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, davranış sorunları ve duygusal sorunlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon ilişkisi, Kontrol edilemezlik ve tehlike ve sosyal davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır. Kontrol edilemezlik ve tehlike ile akran sorunları arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir korelasyon ilişkisi bulunmamaktadır.

Bilişsel farkındalık ile olumlu inançlar, bilişsel güven, kontrol edilemezlik ve tehlike, kontrol ihtiyacı, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, davranış sorunları ve duygusal sorunlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönlü, akran sorunları ve sosyal davranışlar arasında ise negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır.

Kontrol ihtiyacı ile olumlu inançlar, bilişsel güven, kontrol edilemezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik ve davranış sorunları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon ilişkisi, akran sorunları ve sosyal davranışlar arasında ise negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır. Kontrol ihtiyacı ile duygusal sorunlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir korelasyon ilişkisi bulunmamaktadır.

Dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik ile olumlu inançlar, bilişsel güven, kontrol edilemezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık, kontrol ihtiyacı, davranış sorunları, duygusal sorunlar ve akran sorunları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon ilişkisi, sosyal davranışlar arasında ise negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır.

Davranış sorunları ile olumlu inançlar, kontrol edilemezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık, kontrol ihtiyacı, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, duygusal sorunlar ve akran sorunları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon ilişkisi, sosyal davranışlar arasında ise negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır. Davranış sorunları ile bilişsel güven arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir korelasyon ilişkisi bulunmamaktadır.

Duygusal sorunlar ile olumlu inançlar, bilişsel güven, kontrol edilemezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, davranış sorunları ve akran sorunları istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon ilişkisi, sosyal davranışlar arasında ise negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır. Duygusal sorunlar ile kontrol ihtiyacı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir korelasyon ilişkisi bulunmamaktadır.

Akran sorunları ile bilişsel güven, bilişsel farkındalık, kontrol ihtiyacı, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, davranış sorunları ve duygusal sorunlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon ilişkisi vardır. Akran sorunları ile olumlu inançlar, kontrol edilemezlik ve tehlike ve sosyal davranışlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir korelasyon ilişkisi bulunmamaktadır.

Sosyal davranışlar ile olumlu inançlar, kontrol edilemezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık, kontrol ihtiyacı, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, davranış sorunları ve duygusal sorunlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır. Sosyal davranışlar ile bilişsel güven ve akran sorunları arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir korelasyon ilişkisi bulunmamaktadır.

4.2 Ki Kare Bağımsızlık Analizleri

Çizelge 4.10: Annenin yaşı ile üst biliş düzeyi arasındaki ilişki

	Yaş	N	χ^2	P
Üst biliş	48	5	480.417	0.999
	47	17		
	46	6		
	45	53		
	44	4		
	43	6		
	42	5		
	41	17		
	40	11		
	39	15		
	38	21		
	37	20		
	36	18		
	35	40		
	34	9		
	33	6		
	32	2		
31	22			
30	3			
29	5			

Yapılan ki kare testi sonucuna göre hesaplanan ki kare hesap değeri olan 480,417 değerinin olasılık değeri $0.999 > 0.05$ olduğundan annenin yaşı ile üst biliş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Çizelge 4.11: Annenin çalışma durumu ile üst biliş düzeyi arasındaki ilişki

	Çalışma durumu	N	χ^2	P
Üst biliş	Evet	144	80.015	0.000
	Hayır	141		

Yapılan ki kare bağımsızlık testi sonucuna göre hesaplanan ki kare hesap değeri olan 80,015 değerinin olasılık değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan annenin çalışma durumu ile üst biliş arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.12: Annenin eğitim düzeyi ile üst biliş düzeyi arasındaki ilişki

	Eğitim düzeyi	N	χ^2	P
Üst biliş	Lise	15	86.763	0.902
	Lisans	264		
	Yüksek Lisans	5		
	Doktora	1		

Yapılan ki kare bağımsızlık testi sonucuna göre hesaplanan ki kare hesap değeri olan 86,763 değerinin olasılık değeri $0.902 > 0.05$ olduğundan annenin eğitim düzeyi ile üst biliş anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Çizelge 4.13: Annenin psikolojik destek alması ile üst biliş düzeyi arasındaki ilişki

	Psikolojik destek	N	χ^2	P
Üst biliş	Evet	9	47.719	0.074
	Hayır	276		

Yapılan ki kare bağımsızlık testi sonucuna göre hesaplanan ki kare hesap değeri olan 47,719 değerinin olasılık değeri $0.074 > 0.05$ olduğundan annenin psikolojik destek alması ile üst biliş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Çizelge 4.14: Çocuğun yaşı ile davranış problemleri arasındaki ilişki

	Yaş	N	χ^2	P
Davranış Problemleri	4 yaş	96	123.476	0.000
	5 yaş	169		
	6 yaş	20		

Yapılan ki kare bağımsızlık testi sonucuna göre hesaplanan ki kare hesap değeri olan 123,476 değerinin olasılık değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan çocuğun yaşı ile GGA arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.15: Çocuğun cinsiyeti ile davranış problemleri arasındaki ilişki

	Cinsiyeti	N	χ^2	P
Davranış Problemleri	Kız	213	29.828	0.005
	Erkek	72		

Yapılan ki kare bağımsızlık testi sonucuna göre hesaplanan ki kare hesap değeri olan 29,828 değerinin olasılık değeri $0.005 < 0.05$ olduğundan çocuğun cinsiyeti ile davranış problemleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.16: Çocuğun psikolojik destek alması ile davranış problemleri arasındaki ilişki

	Psikolojik destek	N	χ^2	P
Davranış Problemleri	Evet	5	5.190	0.971
	Hayır	280		

Yapılan ki kare bağımsızlık testi sonucuna göre hesaplanan ki kare hesap değeri olan 5,190 değerinin olasılık değeri $0.971 > 0.05$ olduğundan çocuğun psikolojik destek alması ile davranış problemleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Çizelge 4.17: Çocuğun yaşı ile bağlanma biçemi arasındaki ilişki

	Yaş	N	χ^2	P
Bağlanma	4 yaş	96	96.229	0.000
	5 yaş	169		
	6 yaş	20		

Yapılan ki kare bağımsızlık testi sonucuna göre hesaplanan ki kare hesap değeri olan 96,229 değerinin olasılık değeri $0.000 < 0.05$ olduğundan çocuğun yaşı ile bağlanma biçemi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.18: Çocuğun cinsiyeti ile bağlanma biçemi arasındaki ilişki

	Cinsiyet	N	χ^2	P
Bağlanma	Kız	213	48.118	0.007
	Erkek	72		

Yapılan ki kare bağımsızlık testi sonucuna göre hesaplanan ki kare hesap değeri olan 48,118 değerinin olasılık değeri $0.007 < 0.05$ olduğundan çocuğun cinsiyeti ile bağlanma biçemi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.19: Çocuğun psikolojik destek alması ile bağlanma biçemi arasındaki ilişki

	Psikolojik destek	N	χ^2	P
Bağlanma	Evet	5	20.160	0.824
	Hayır	2 80		

Yapılan ki kare bağımsızlık testi sonucuna göre hesaplanan ki kare hesap değeri olan 20,160 değerinin olasılık değeri $0.824 > 0.05$ olduğundan çocuğun psikolojik destek alması ile bağlanma biçemi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

4.3 Korelasyon Analizi

Çizelge 4.20: Korelasyon analizi

	ÜÖ-30	GGA	BDSS
ÜÖ-30			
P	1	.124*	-.802**
r		.036	.000
N	285	285	285
GGA			
P	.124*	1	-.131*
r	.036		.027
N	285	285	285
BDSS			
P	-.802**	-.131*	1
r	.000	.027	
N	285	285	285

*p<0,05; ** p<0,01

Değişkenler arasındaki korelasyon ilişkisini görmek amacıyla 3 değişken için Pearson Korelasyon testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre annenin üst bilişi ile çocuktaki davranış problemleri arasındaki korelasyon katsayısı 0,124 olarak bulunmuş ve bu değere ait olasılık değeri $0.036 < 0.05$ olduğu için annenin üst bilişi ile çocuktaki davranış problemleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır.

Annenin üst bilişi ile çocuğun bağlanma biçemi arasındaki korelasyon katsayısı-0,802 olarak elde edilmiş ve bu değere ait olasılık değeri $0,000 < 0,05$ olduğu için Annenin üst bilişi ile çocuğun bağlanma biçemi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır.

Çocukdaki davranış problemleri ve bağlanma biçemi arasındaki korelasyon katsayısı ise- 0,131 olarak elde edilmiş ve bu değere ait olasılık değeri $0,027 < 0,05$ olduğu için çocukdaki davranış problemleri ile bağlanma biçemi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmaktadır.

4.4 Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları

Çizelge 4.21: Üst bilişin bağımlı değişken olduğu durum

Bağımlı Değişken: Üst Biliş	B	t	p	F	Model (p)
Sabit	11.375	19.822	0.000		
Davranış Bozuklukları	0.089	0.531	0.596	253.707	0.000
Bağlanma	-1.804	-22.255	0.000		

Üst bilişin bağımlı, davranışsal sorunların ve bağlanmanın bağımsız değişken olduğu regresyon modelinden elde edilen sonuçlarına göre davranışsal sorunlarına ait katsayının olasılık değeri $0,596 > 0,05$ olduğundan anlamlı değildir. Ancak bağlanmanın katsayısının olasılık değeri $0,000 < 0,05$ olduğundan bu katsayı anlamlıdır. Buna göre davranışsal sorunlar üst bilişi etkilemiyorken bağlanma, üst biliş etkilemektedir.

Çizelge 4.22: Davranış bozuklukları bağımlı değişken olduğu durum

Bağımlı Değişken: Davranışsal Bozuklukları	B	t	p	F	Model (p)
Sabit	2.006	6.872	0.000		
Üst Biliş	.011	0.531	0.596	2.616	0.075
Bağlanma	-.043	-.905	0.366		

Davranışsal sorunların bağımlı, üst bilişin ve bağlanmanın bağımsız değişken olduğu regresyon modelinden elde edilen sonuçlarına göre üst bilişe ait katsayının olasılık değeri $0,596 > 0,05$ olduğundan anlamlı değildir. Bağlanmanın katsayısının olasılık değeri $0,366 > 0,05$ olduğundan bu katsayı da anlamlı değildir. Buna göre üst biliş ve bağlanma, davranışsal sorunları etkilememektedir.

Çizelge 4.23: Bağlanmanın bağımlı değişken olduğu durum

Bağımlı Değişken: Bağlanma	B	t	p	F	Model (p)
Sabit	6.215	47.249	0.000		
Üst Biliş	-.353	-22.255	0.000	254.458	0.000
Davranış Bozuklukları	-.067	-.905	0.366		

Bağlanmanın bağımlı, üst bilişin ve davranışsal sorunlarının bağımsız değişken olduğu regresyon modelinden elde edilen sonuçlarına göre üst bilişle ait katsayının olasılık değeri $0,000 < 0,05$ olduğundan anlamlıdır. Ancak davranışsal sorunlarının katsayısının olasılık değeri $0,366 > 0,05$ olduğundan bu katsayı anlamlı değildir. Buna göre davranışsal sorunlar bağlanmayı etkilemiyorken üst biliş, bağlanmayı etkilemektedir.

Bu sonuçlara göre üst biliş ve bağlanma birbirlerini karşılıklı olarak etkilemekte ve elde edilen katsayıların işaretleri dikkate alındığında aralarında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Üst bilişteki artış bağlanmada azalmaya sebep olurken aynı biçimde bağlanmada ki artış üst bilişte azalmaya sebep olmaktadır.

Çizelge 4.24: Ölçek Puanlarının Anlamlılıkları

	N	ORT	SS
ÜBÖ-30	285	1.47	.400
GGA	285	1.78	.085
BDSS	285	5.57	.177

$p < 0.001$; $p < 0.05$

GGA ve BDSS ölçeklerden elde edilen toplam puanlarla ÜBÖ-30 uygulanan grubun arasındaki ilişkiye dair Anova analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler çizelge 4.29'deki gibidir. Bu verilere göre; GGA ve BDSS ölçeğinden elde edilen puanlarla ÜBÖ-30 uygulanan grubun arasında anlamlılık vardır ($p < 0.001$; $p < 0.05$).

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Mevcut araştırmada, oldukça yeni bir kavram olan annelerin üst biliş düzeyi ile 4-6 yaşındaki çocukların davranış bozukluğu ile bağlanma biçimi arasındaki aracı rolü incelenmiştir.

Buna ek olarak annenin üst biliş düzeyinin yaş, çalışma durumu, eğitim düzeyi, psikolojik destek alması; çocukların ise davranış sorunları ve bağlanma düzeyinin yaş, cinsiyet, sınıf tekrarı, psikolojik destek alması gibi demografik bilgilerden etkilenme durumu da araştırılmıştır.

Üst biliş, davranış bozuklukları ve bağlanma arasındaki korelasyon ilişkisi için Pearson Korelasyon testi uygulanmıştır. Bu sonuçlara göre üst biliş ile davranış bozuklukları arasındaki korelasyon katsayısı 0,124 olarak bulunmuştur ve bu değere ait olasılık değeri $0.036 < 0.05$ olduğu için üst biliş ile davranış bozuklukları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmuştur (Çizelge 4.20).

Üst biliş ile bağlanma biçimi arasındaki korelasyon katsayısı- 0,802 olarak elde edilmiştir ve bu değere ait olasılık değeri $0,000 < 0,05$ olduğu için üst biliş ile bağlanma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi saptanmıştır (Çizelge 4.20).

Davranış bozuklukları ve bağlanma arasındaki korelasyon katsayısı ise- 0,131 olarak elde edilmiştir ve bu değere ait olasılık değeri $0,027 < 0,05$ olduğu için davranış bozuklukları ile bağlanma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon ilişkisi bulunmuştur (Çizelge 4.20).

Üst bilişin bağımlı, davranışsal sorunların ve bağlanmanın bağımsız değişken olduğu regresyon modelinden elde edilen sonuçlarına göre davranışsal sorunlarına ait katsayının olasılık değeri $0,596 > 0,05$ olduğundan anlamlı bulunmamıştır. Ancak bağlanmanın katsayısının olasılık değeri $0,000 < 0,05$ olduğundan bu katsayı anlamlıdır. Buna göre davranışsal sorunlar üst bilişi etkilemiyorken bağlanma, üst bilişi etkilemektedir (Çizelge 4.21).

Davranışsal sorunların bağımlı, üst bilişin ve bağlanmanın bağımsız değişken olduğu regresyon modelinden elde edilen sonuçlarına göre üst bilişe ait katsayısının olasılık değeri $0,596 > 0,05$ olduğundan anlamlı değildir. Bağlanmanın katsayısının olasılık değeri $0,366 > 0,05$ olduğundan bu katsayı da anlamlı değildir. Buna göre üst biliş ve bağlanma, davranışsal sorunları etkilememektedir (Çizelge 4.22).

Bağlanmanın bağımlı, üst bilişin ve davranışsal sorunlarının bağımsız değişken olduğu regresyon modelinden elde edilen sonuçlarına göre üst bilişe ait katsayısının olasılık değeri $0,000 < 0,05$ olduğundan anlamlıdır. Ancak davranışsal sorunlarının katsayısının olasılık değeri $0,366 > 0,05$ olduğundan bu katsayı anlamlı değildir. Buna göre davranışsal sorunlar bağlanmayı etkilemiyorken üst biliş, bağlanmayı etkilemektedir (Çizelge 4.23).

Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, araştırmanın sonucunda annenin üst biliş düzeyi ile çocuktaki bağlanmada istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki, annenin üst biliş düzeyi ile çocuktaki davranışsal sorunlarda ise istatistiksel olarak anlamsız bir ilişki bulunmuştur (Çizelge 4.21, 4.22 ve 4.23). Annenin üst biliş becerilerindeki artış (patolojik tarzda üst bilişsel faaliyetin arttığına işaretler) çocuktaki bağlanma biçiminde azalma gösterirken, annenin üst biliş becerilerindeki azalma çocuktaki bağlanma biçiminde artış göstermektedir. Kişinin ruhsal sağlığı onun başkalarına karşı tutum ve davranışlarını etkiler. Anne ile babalar çocukları ile sürekli etkileşim ve iletişim içinde olduğundan dolayı, çocuğun sağlıklı bir gelişim sürdürmesi için anne ve babanın ruhsal durumunun iyi olması gerekmektedir (Yılmaz, 2009). Gerçekleştirilen bir araştırmada üst bilişsel inançların; sürekli kaygı, endişe, depresyon belirtileri ve sosyal kaygı üzerindeki etkiler araştırılmıştır (Safrancı, 2010). Bulgular üst bilişsel inançların, endişeye dair olumsuz inançları içeren kontrol edilemezlik ve tehlike alt boyutunun, bütün değişkenler ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Yılmaz (2007) tarafından, yapılan bir araştırmada ise üst bilişler ile psikopatoloji arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Bu araştırmanın sonucu üst biliş puanlarındaki artışın psikopatoloji puanlarındaki artışa yol açtığı şeklindedir.

Annenin üst biliş özelliklerinin çocuklardaki bağlanma biçimi ve davranış bozuklukları arasındaki ilişkide aracı rol henüz çok fazla araştırılmamış bir konudur. Bazı araştırmalarda üst bilişin ve ebeveyn tutumlarının ne ölçüde

anksiyete belirtilerini yordadığı araştırılmıştır. Spada ve arkadaşları (2011), yapılan bir araştırmada, üst bilişsel inançların ve çocuklukta aşırı korumacı ebeveyn tutumunun, şu anki endişe seviyesinin üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmada, üst bilişsel inançların endişe seviyesinin; cinsiyetten, anksiyeteden ve ebeveyn aşırı korumasından bağımsız bir şekilde yordaya bildiği sonucuna varılmıştır. Spada ve arkadaşları (2011), aşırı korumacı bir aile yapısı ile işlevsel olmayan üst bilişsel inançların, endişenin gelişmesine yönelik bir risk faktörü olduğunu belirlemiştir. Yapılan bir diğer çalışmada ise, algılanan ebeveynlik disiplin biçimleri ile üst bilişler ve sürekli kaygı arasındaki ilişki araştırılmıştır (Gallagher ve Cartwright-Hatton, 2008). İncelemenin bulgularına göre üst bilişsel inançların, cezalandırıcı ve katı ebeveynlik biçimleri ile sürekli kaygı arasındaki ilişkiye kısmen aracılık yaptığı görülmüştür.

Çocuğun davranış bozukluğu ile annenin üst biliş özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakıldığında; anlamlı bir farklılaşma bulunmadığı sonucuna varılmıştır (Çizelge 4.22). İki yaşından küçük çocuklar ağlayarak ya da bacakları ile tekme atarak öfkelerini gösterir. Bir buçuk yaşındaki çoğu çocuk kızdığı zaman öfke nöbeti geçirebilir. Görülen öfke nöbetleri ikinci yaşın sonuna doğru fazlalaşır ve üç yaştan sonra azalma gösterir. Bu azalmanın nedeni, çocuğun üç yaşında isteklerini dile getirmek için dilin etkili bir araç olduğunu fark etmeleri olarak açıklanabilir (Davis ve Valentiner, 2000). Bir kültürün üyeleri için belirlediği kriterleri ve nasıl davranılmasına dair ahlaki değerleri vardır. Bazı toplumlarda kavga ile çalma uyumlu davranışlar olarak görüldüğü gibi toplum tarafından da kabul edilir. Fakat, aynı davranışlar farklı değerleri olan bir toplumda kesinlikle kabul görmeyebilir (Coleman, 1992). Sosyal rol beklentileri de, davranışın bir diğer sosyolojik parametresidir. Yaş ve cinsiyet farklılıkları belirli davranışların ileriki yaşta ya da cinsiyete göre kabul edilir olmasını etkilemektedir. Bir çocuğun parmak emmesi, küfürlü konuşması ya da alt ıslatması belirli bir yaş kategorisinde veya daha çok belirli bir cinsiyete özgü olarak değerlendirilir (Coleman, 1992).

Araştırmalar bireyin davranışının büyük bir kısmının bireyin toplumdaki statüsü ve ona eşlik eden sosyal rolleri temelinde tahmin edilip, açıklanabileceğini öne sürmektedir (Brophy, 1977). Bu beklentilere uymada başarısız olan bir davranış 'normal dışı sapmış' olarak adlandırılabilir. Bu

anneninin üst biliş düzeyinin çocuklardaki davranışsal sorunlarını etkilememesi yaş faktörü ya da anneler arası çocukları yetiştirme farklılığından kaynaklanmış, olabileceği düşünülmüştür.

Buna ek olarak bu araştırmanın yapıldığı bölgenin demografik özelliklerinin sonuçları etkilemiş olabileceği düşünülmüştür. Araştırmanın yapıldığı yeri kapsayan Yeşilköy'de risk etmenlerinin daha az olması (anne çalışma oranı ve anne eğitim düzeylerinin yüksek olması, sosyo-ekonomik durumun yüksek olması) çocuklarda daha az davranış bozukluklarına neden olabilir. Özdoğan'ın (1982) yaptığı araştırmanın sonuçları da bu bulguları desteklemektedir. Araştırmada dokuz yaşındaki çocuklarının davranış bozukluklarının sıklığı ve nedenlerinin incelendiğinde, sosyo ve ekonomik düzeydeki artışın, davranış bozukluklarındaki azalmaya neden olmaktadır. Diğer bir açıklama, ailelerin damgalanma endişesi nedeniyle tarafsız değerlendirme yapamamaları nedenleri arasında olabilir. Son olarak klinik görüşme yapılmamış olması, sadece ölçek üzerinden değerlendirme yapılmış olması, ailelerle yüz yüze görüşme yaparak davranış problemleri ve tedavisi ile ilgili yeterli bilgi verilememesi sonuçları etkilemiş olabileceği düşünülmüştür.

Araştırmanın üçüncü alt problemi annenin üst biliş özelliklerinin yaşa göre anlamlı bir fark gösterip göstermemesiydi. Sonuçlara göre araştırmaya katılan annelerin yaşı ile üst bilişleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Çizelge 4.10). Bazı araştırmalarda bilişsel süreçlerin yaşa göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Lineweaver ve Hertzog'a göre (1998), yetişkin bireylerin bellek süreçleri ve bu süreçler üzerindeki kontrollerinin 40 yaşından sonra azalmaktadır. Buna karşı Magnussen ve arkadaşları (2006), özellikle genç ve orta yaş grubundaki bireylerin bellek performansında yaşa bağlı azalmanın ne zaman başladığı ve bellek performanslarında yaşa bağlı olarak hangi tür değişikliklerin olduğu konusundaki inançları inceleyen çalışmaların bulgularının birbiriyle tutarsız olduğunu vurgulamıştır. Mevcut araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması 40'tır (Çizelge 4.5). Lineweaver ve Hertzog'un araştırmasının sonucuna dayanarak, araştırmadaki yaş ortalamasının 40 yaş olduğu ve bu yüzden farklılık göstermediği düşünülmüştür.

Araştırmanın dördüncü alt problemine bakıldığında annenin çalışma durumu üst biliş özelliklerine göre anlamlı bir fark göstermektedir (Çizelge 4.11). Kadının

çalışma yaşamına katılması aileye ekonomik yönden katkı sağlamasının yanı sıra kadının çeşitli konularda bilgi sahibi olmasına ve kendine güven duymasına neden olabilir. Kendine güvenen kadın aile içerisinde gerek eşi ile gerekse çocuğu ile sağlıklı iletişim kurup sürdürebilir. Aile içi ilişkilerde doyum sağlayan çocuk atılgan, bağımsız davranışlar sergileyerek sosyal bir birey haline gelir (Gürsoy ve diğerleri, 2004). Çalışan annelerin üst biliş düzeyi çalışmayan annelere göre daha yüksek çıkması, çalışan annenin kendi ile alakalı olumlu inançlarının etkisinin yükselmesi ile alakalı olabileceği düşünülmüştür.

Annenin üst biliş özellikleri eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında aralarında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Çizelge 4.12). Aynı sonuç annenin üst bilişi ve psikolojik destek alma durumunda da görülmüştür (Çizelge 4.13). Bu değişkenler arasındaki ilişkileri ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat bu ilişkileri açıklamada kullanılabilecek bazı aracı değişkenler olduğu düşünülebilir. Değişkenlerden ilki bireylerin gerçek bilişsel performansları ve bilişsel performanslarına (örneğin bellek performansı) duydukları güven olabilir. Birçok araştırmada belleğin güvenilirliğine ilişkin gerçekçi bir algıya sahip olunmadığı ele alınmıştır (Magnussen, 2007). Araştırmada örneğin görgü tanığı belleği araştırmaları, bireylerin bellek performanslarına ilişkin kişisel değerlendirmelerinin (belleğe duyulan güven gibi), genel bellek performansı için iyi bir gösterge olmadığını göstermiştir (Koriat ve Goldsmith, 1996).

Çocukların davranış problemlerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur (Çizelge 4.14). Araştırmada 5 yaşındaki çocukların en fazla davranışsal sorunlar gösterdiği ve 6 yaşındakilerin ise en az davranışsal sorunlar gösterdiği bulunmuştur. Kanlıkılıçer'in (2005) yaptığı araştırmaya bakıldığında davranış problemleri ile yaş arasında anlamlı bir farklılık saptamıştır. Bu araştırmada 6 yaş grubunun diğer yaş gruplarına (3,4 ve 5) oranla daha fazla kavgacı, saldırgan ve aşırı hareketli oldukları sonucuna varılmıştır. Çocuklarda davranış bozuklukları farklı yaşlarda görülebilmektedir. Çoğu çocukta davranış bozuklukları, okula başlamayla birlikte azalabilmektedir. Burada okulun eğitim modeli, öğretmenin donanımlı olması, rehber öğretmenin çalışmaları gibi faktörlerin çocuğun davranışı ve gelişimi açısından büyük önem

taşımaktadır. Okulda bu faktörlerin çocuktaki davranış problemleri üzerinde iyileştirme sağlayabileceği düşünülmüştür.

Araştırmanın sekizinci alt problemi çocukların davranış problemlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin araştırılmasıydı. Çocuklardaki davranış problemleri cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermektedir. (Çizelge 4.15). Cinsiyetin etkilerine bakıldığında erkeklerde kızlara göre daha az davranış problemleri sahip oldukları bulunmuştur. Toplumumuzda erkek çocuklar kızlara oranla daha saldırgan olma yönünde, kızlar ise daha pasif, çekingen ve empati değer beklentileriyle sosyalleşmektedir fakat bu şehir ya da bölge olarak farklılık gösterebilmektedir. Mevcut iki değişken arasındaki sonuç, araştırmanın yapıldığı Yeşilköy bölgesi ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Normal cinsiyet rollerini kazandırmanın yanı sıra, 'empatik anlayış' becerisinin bilinçli bir şekilde hem kızlara hem de erkeklere verilmesi, kız erkek farklılığının temel cinsiyet rolleri dışında en aza indirilmesi hakkında Yeşilköy'deki ebeveynlerin daha çok bilinçli olduğu ve çocuklarını buna göre bir tutumla eğitildiği düşünülmüştür. Bütün gelişim sorunu ve davranış problemlerinde olduğu gibi sadece mevcut davranışa değil, etkileyebilecek diğer faktörleri de değerlendirmek önemlidir. Davranış sorunlarının oluşumunda ve sürmesinde birçok etken mevcuttur. Örneğin çocuktaki davranış sorununa annenin doğum öncesi geçirdiği virüstük enfeksiyon neden olarak görülebilmektedir (Wicks-Nelson, 1997). Biyolojik faktörlerin (genetik faktörler, annenin doğumu) davranış problemlerinin oluşumuna neden olup bir risk faktörü oluştursa da, çocuğun psikosoyal ve çevre faktörleri olarak koruyucu faktörler sayesinde çocuğun davranışında iyileşme görülebilir.

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi çocukların davranış bozukluklarının psikolojik destek almasına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermemesiydi. Sonuca göre çocukların psikolojik destek alması ile davranış bozuklukları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Çizelge 4.16). Sürekli gelişen ve değişen bir dünyada çocuğun problemi için sadece bir çözüm değil, başa çıkma becerilerini sağlamakta önemlidir. Çocukların mevcut problemi için uygun yaklaşımın ve terapi yönteminin belirlenmesi ve uygulanmasının önemi büyüktür. Doğru terapi yöntemi çocuğun problemine çözüm sunmakla birlikte

çocuğa başa çıkma becerileri de edindirir. Artık sık kullanılan oyun terapisi haricinde, son yıllarda çocuklarda bilişsel davranışçı terapi yaklaşımı çoğalmaktadır. Çocukla yapılan bilişsel davranışçı terapide genelde çocuktan, ailesinden, okuldaki yetkililerden bilgi toplanmaktadır. Çocuğun doğrudan davranışlarını gözlemlemekle problemlerinin kaynağını veya devam ettiren faktörleri kapsamlı şekilde değerlendirmek amaçlanır (Bernard, 1984). Araştırma sonucu, çocuklardaki davranış problemleri için uygun olmayan tedavi yöntemi sonucunda davranış problemlerinde iyileşme görülmediğine ve böylelikle alınan psikolojik yardımın etkisiz olarak sonuçlandığı ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

Çocukların bağlanma biçemi yaşa göre anlamlı bir fark göstermiştir (Çizelge 4.17). Araştırma sonuçlarına göre beş yaşındaki çocukların bağlanma oranı dört ve altı yaşa göre daha yüksek tespit edilmiştir. Beş yaşındaki çocuklar en yüksek bağlanma oranının gösterirken altı yaşındaki çocuklarda bağlanma oranı en düşük olarak belirlenmiştir. Korku ve stres anlarında anne, baba ve bebek arasındaki duygular, birbirlerine sağladıkları rahatlık ve destek, bağlanmayı güçlendirir (Sosyal ve ark., 2005; Kavlak ve Şirin, 2009). Çocuğun anne ve baba ile oluşturduğu güvenli ve sevgi dolu bağ, erken yıllarda kendisine bakan kişilerden değerli olduğu ve sevildiği duygusunu hissettirir. Bu çocuklar ileriki yıllarda kendilerini daha yetkin, özgüvenli ve mutlu hisseder, benlik saygısı, arkadaş ilişkileri, problem çözme yeteneği ve benlik kontrolüne olumlu yönde etkiler (Özmert, 2006). Bu araştırmada baba ile çocuk arasındaki ilişki araştırma dışında bırakılmıştır. İki değişken arasındaki elde edilen sonucun babanın araştırma dışında bırakıldığı ve annenin çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaındaki farklılıklar ile alakalı olabileceği düşünülmüştür.

Araştırmanın onuncu alt problemine bakıldığında çocukların bağlanma biçiminin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur (Çizelge 4.18). Çalışmanın sonucuna göre kızların erkeklere göre daha yüksek bağlanma oranı gösterdiği görülmüştür. Gerçekleştirilen diğer çalışmalarda çok sayıda araştırma (Chen 2012, Szewczyk-Sokolowsky ve Bost 2005, Türköz 2007, Güner 2011) kız çocuklarının erkek çocuklarından daha güvenli bağlanma düzeyine sahip olduklarını belirtmektedir. Yapılan bazı araştırmalar ise buna karşın (Nair ve Murray 2005, İlaslan 2009, Sözügeçer, 2011) kızlar ile erkekler

arasında bir farkın olmadığını göstermektedir. Verilen sonucun örneklem yapısından dolayı ya da ebeveynlerin erkek ve kız çocuklarını yetiştirme farklılığından kaynaklanmış, olabileceği düşünülmüştür. Çocuk gelişimi ve çocuğun sağlığında anne çocuk arasındaki ilişki temel alınmış, (Bowlby, 1982) babanın katılımına çok fazla yer verilmemiştir (Cabrea ve ark. 2000). Annenin çalışmasıyla beraberinde değişen babalık rolünde babanın önemi artmıştır. Babanın çocuk ile etkileşimi, çocuk anne karnındayken başlar (Krampe ve Fairweather, 1993) ve çocuğun cinsel kimliğini, zihinsel gelişimini ve sosy-duygusal gelişimini etkiler. Babanın rolünde ve çocuk eğitiminde artış olsa da küçük çocuklarda, annenin sorumluluğu alması, kadın ile erkek arasındaki biyolojik farklılık ile açıklanmaktadır (Kwok ve Li, 2015). Buna ek olarak çocuğun bebeklikten itibaren babaya da bağlılık gösterebilmesi (Lamb, 1977) bağlanma sürecinin sadece biyolojik faktörle açıklanmasını zorlaştırmaktadır. Annelerin çalışmasının artmasıyla iş hayatında kadınlar erkeklerle daha eşit pozisyonlarda yer almaya başlamıştır. Toplumdaki bu gelişme anne babaların alışkanlıklarını, bakış açılarını ve cinsiyet rol algılarını etkilemeye devam etmektedir. Aile içi sorumlulukların yeniden tanımlanmasına yol açan bu gelişmeler uzun vadede hem toplumsal hem de aile içindeki ilişkilerin daha demokratik hale gelmesini sağlamaktadır. Bu değişime bağlı olarak demokratik aile etkileşim ve ilişkilerin ilk olarak çocuğa sonrasında tüm aile bireylerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu araştırmada çocuğun bağlanma biçemi için anne temel alınmıştır ve baba araştırmanın dışında bırakılmıştır. Daha önce bahsedildiği gibi çocuğun baba ile bağlanmasının önemindeki artış değişen toplum ile açıklanabildiği gibi araştırmada sadece annelerin yer almasının, sonuç ile ilişkili olabildiği düşünülmüştür.

Araştırmanın on ikinci alt problemi çocukların bağlanma biçiminin psikolojik destek almasına göre anlamlı bir fark olup olmadığıdır (Çizelge 4.19). Araştırma çocukların bağlanma biçiminin psikolojik destek almasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu değişkende tedavi yöntemi ve anne babanın katılımı gibi bilgilere ulaşılmamıştır. Bağlanma sorunlarında bilişsel davranışçı terapinin uygulanması gittikçe artmaktadır. Çocuklarla bilişsel davranışçı terapiye ebeveynin katılımı; tedavi hedeflerinin belirlenmesi, aile ya da anne babayla ilgili terapi sürecini etkilemesi muhtemel değişkenlerin

saptanması (patoloji düzeyi, ebeveynlik tarzları) ve terapi tekniklerinin seans dışı ortamlarda uygulanabilmesi gibi pek çok yarar sağladığı düşünülmektedir (Cobham ve ark. 1998, Creswell ve Cartwright-Hatton 2007). Bazı çalışmalarda kaygıları olan çocuklarla bilişsel-davranışçı terapiye ebeveynin katılımı olumlu sonuçlara yol açmıştır (Barrett ,1996). Buna karşı olarak bazı araştırmalar ebeveyn katılımının hiç ya da az etkili olduğunu bildirilmektedir (Nauta ve ark. 2003, Spence ve ark. 2000). Mevcut değişkenlerin sonucunda anne babanın katılımın bilinmediğinden dolayı, sonucun bunun ile ilişkili olabildiği düşünülmektedir.

Araştırmanın sonucunu özetlemek gerekirse, annenin üst biliş özellikleri ve çocuktaki bağlanma biçemi arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Annenin üst biliş özellikleri ve çocuklardaki davranış bozuklukları arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Annenin üst biliş özellikleri eğitim düzeyine, yaşına, psikolojik destek almasına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Annenin üst biliş özellikleri çalışma durumuna göre anlamlı bir fark göstermiştir. Çocukların davranış bozuklukları yaşa ve cinsiyete göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Çocukların davranış bozuklukları psikolojik destek almasına göre anlamlı bir fark göstermemektedir. Çocukların bağlanma biçemi yaşı ve cinsiyetine göre anlamlı fark gösterirken, çocukların bağlanma biçemi psikolojik desteğe göre anlamlı bir fark göstermemiştir.

5.1 Öneriler

Yapılan bu çalışmanın farklı örneklerle yenilenmesinin konu hakkında yeni yorumlara katkı sağlayacaktır. Ayrıca bu konuda farkındalık yaratılmasına da önemli katkılar sağlayacaktır.

Toplumda ailenin yapısı ve aile içindeki bireyler arasındaki ilişkiler büyük ölçüde değişmiştir. Buna bağlı olarak çocukların bakımında, iyi bir gelişim göstermesinde hala en önemli, en etkili kurum ailedir. Bu nedenle anne ve babanın sorunlarını çözmek ile birlikte onlara farklı bakış açısı sağlanabilecek. Daha önemli olan sadece problemin çözülme sonucu ile değil, neden önemli olduğunu ve bu farkındalık ile ebeveynlere önleyici becerilerin sağlanması gerekir.

Ebeveyn okulları açılmalı, bu okullarda ebeveynlere verilecek eğitimde çocuk ve gencin gelişimi özellikleri ile bu özelliklere göre doğru iletişim kurma becerilerine yönelmeli.

Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır. Öğrenciyi anlamaya ve onun da kendisini anlamasına yönelik rehberlik hizmetleri verilmelidir. Buna ek olarak öğretmenler hizmet içi eğitim programlarıyla, çocuk gelişimi konusunda aydınlatılmalıdır.

Çocukların sevgi, saygı ve bir birey olarak gelişmeleri, sağlıklı kişilik geliştirerek toplumda istenilen bireyler olmaları açısından büyük bir öneme sahiptir. Bütün koşullarda çocuklara önem verilmeli, koşulsuz sevimeli, gelişimleri teşvik edilmeli, birey olarak yetiştirilmeleri ve onlara değerli birer insan oldukları hissettirilmelidir.

Son olarak daha önce belirtildiği gibi oldukça yeni bir kavram olan üst bilişin bundan sonraki mevcut araştırmanın örnekleminin yaş grubunun farklılaştırmasıyla ve babanın araştırmaya dahil edilmesi ile yeniden araştırılabilir. Buna ek olarak annenin üst bilişsel farklılıklarının çocuğun gelişim döneminde görülebilen (korkular uyku bozuklukları, yeme bozuklukları, vb.) etkenlerle araştırıla bilinir.

KAYNAKLAR

- Aguilar, B., Sroufe, L. A., Egeland, B., and Carlson, E.** (2000). Distinguishing the early-onset/persistent and adolescence-onset antisocial behavior types: From birth to 16 years. *Development and Psychopathology*, 12(2), 109-132.
- Ainsworth, M. D. S., ve Bell, S. M.** (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Development*, 41 (1), 49-67.
- Ainsworth, M.D.S.** (1972). Attachment and dependency: A comparison. In J.L. Gerwitz (Ed.), *Attachment and Dependency*. Washington DC: V.H. Winston.
- Ainsworth, M.D.S., Blehar, M.C., Waters, E., ve Wall, S.** (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ainsworth, M. D. S.** (1978). Infant-mother attachment. *American Psychologist*, 34 (10), 932-937.
- Ak M, Yazıhan NT, Sütçigil L ve ark.** (2013) İntihar girişimi olan major depresyon hastalarında üstbiliş süreçleri. *Noropsikiyatri* 50: 95-9.
- Alisinoğlu, F ve Kesicioğlu, O.** (2010). "Okul öncesi dönem Çocuklarının Davranış Sorunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Giresun İli Örneği)". *Kuramsal Eğitim Bilim*, 3 (1),93-110.
- Allen, J. P., ve Land, D.** (1999). Attachment in Adolescence. *Handbook Of Attachment: Theory, Research And Clinical Applications*. J. Cassidy ve P. Shaver. New York: Guilford Press.
- Antonovsky, A.** (1987). Unraveling the mystery of health: How people manage stress and stay well. *Journal of Social Psychology*, 126, 213-225.
- American Psychiatric Association** (2000). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text revision*. Washington, DC, American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association,** (2017). *Desk reference to the diagnostic criteria from DSM 5. Spl Edition*.
- Artz, A. F. and Armour-Thomas, E** (1992). Development of a cognitive-metacognitive framework for protocol analysis of mathematical problem solving in small groups. *Cognition and Instruction*, 9, 137-175.
- Atasoy Z, Ertürk D, Şener Ş** (1997). Altı ve on iki aylık bebeklerde bağlanma. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 8:266-279.
- Aydoğmuş, K.** (1994). *Çocuklarda Uyum ve Davranış Bozuklukları*. Ana- Baba okulu 143-157. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bacow, T. L., Pincus, D. B., Ehrenreich, J. T. ve Brody, L. R.** (2009). The Metacognitions Questionnaire for Children: Development and validation in a clinical sample of children and adolescents with anxiety disorders. *Journal of Anxiety Disorders*, 23, 727-736.
- Bao, P., Jing, J., Jin, Y., Hu, X., Liu, B., and Hu, M.** (2016). Trajectories and the influencing factors of behavior problems in preschool children: A longitudinal study in Guangzhou, China. *BMC Psychiatry*, 16(1), 1-10.

- Barrett P, Dadds MR, Rapee RM.** (1996) Family treatment of childhood anxiety: a controlled trial. *J Consult Clin Psych* 64:333–42.
- Bartholomew K, Horowitz, L.M.** (1991) Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *J Pers Soc Psychol*; 61:226-244.
- Batum Panayırçı, P.** (2012). Obsesif kompulsif belirtilerin yordanmasında algılanan ebeveynlik biçimleri, üst bilişsel inançlar, obsesif inançlar ve düşünce kontrol yöntemlerinin rolü: Üst bilişsel model çerçevesinde bir inceleme. Yayınlanmış. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Beautrais A.L, Fergusson D.M, Shannon F.T.** (1982). Childhood accidents in a New Zealand birth cohort. *Aust Paediatr*, 238–242.
- Bernard, M. E.** (1984). Childhood emotion and cognitive behavior therapy: a rational-emotive perspective. P. C. Kendall (Ed.) *Advances in Cognitive-Behavioral Research and Therapy*, (3). London: Academic Press, Inc., 213-253.
- Bee, H., Boyd, D.** (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi.* (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 2007).
- Biederman, J.** (2005). Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder: A Selective Overview. *Biological Psychiatry*, 57-11, 1215-1220.
- Biederman, J., Faraone, S. V., Keenan, K., Steinga, R., ve Tsuang, M. T.** (1991). Familial association between attention deficit disorder and anxiety disorders. *American Journal of Psychiatry*, 148, 251-256.
- Birkan, B.** (2002). Çocuklarda Davranış Sorunları Ve Başa Çıkma Yolları, *Çocuk Çocuk Aylık Anne-Baba-Eğitimci Dergisi*, Sayı:17, ss.17.
- Bögels, S.M, Brechman-Toussaint M.L** (2006) Family issues in child anxiety: attachment, family functioning, parental rearing and beliefs. *Clin Psychol Rev* 26:834-56.
- Bowlby, J** (1969). *Attachment and Loss*, 1st Ed. London, Hogarth Press.
- Bowlby, J.** (1973). *Attachment and Loss: Vol. 2. Separation: Anxiety And Anger.* New York: Basic Books.
- Bowlby, J.** (1979). *The Making and Breaking of Affectional Bonds.* London: Tavistock.
- Bowlby, J.** (1980). *Attachment and Loss: Vol. 3. Loss.* New York: Random House.
- Bowlby, J.** (1982). *Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment* (2. Basım). New York: Basic Books.
- Bowlby, J.** (1988). *A Secure Base: Parent-Child Attachment And Healthy Human Development.* New York: Basic Books.
- Bretherton, I.** (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28, 759-775.
- Brophy, J. E.** (1977). Teacher behaviors and student learning in second and third grades. In G. D. Borich (Ed.), *The appraisal of teaching: Concepts and process* (pp. 79-95). Reading, MA: Addison-Wesley
- Bukatko, D., Daehler, M.** (1992). *Child development.* Boston: Houghton Mifflin.
- Button, S., Pianta, R. C., and Marvin, R. S.** (2001). Mothers' representations of relationships with their children: Relations with parenting behavior, mother characteristics, and child disability status. *Social Development*, 10(4), 455-472.

- Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, S., Bradley, R. H., Hofferth, S., ve Lamb, M. E.** (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development*, 71, 127–136.
- Campos, J.J., Barret, K., Lamb, M.E., Goldsmith, H.H. ve Stenberg, C.** (1983). Infancy development. In P.H. Mussen (Ed.), *Handbook of Child Psychology: Infancy and developmental psychobiology* (s. 783-915). New York: Wiley.
- Cassidy, J.** (1988). Child-mother attachment and the self in six year-olds. *Child Development*, 59, 121-134
- Çamurlu Keser, C.** (2006). Annenin bağlanma düzeyi ve çocuk yetiştirme sürecinin çocuğun bağlanma düzeyine etkisi. Yayınlanmamış. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı, Bursa.
- Chen, X. ve French, D. C.** (2008). Children's social competence in cultural context. *Annu. Revolution Psychology*, 59, 591-616.
- Clarke L, Ungerer J, Chahoud K, Johnson S, Stiefel, I** (2002). Attention deficit hyperactivity disorder is associated with attachment insecurity. *Clin Child Psychol Psychiatry*; 7:179-98.
- Cobham, V. E., Dadds, M. R., Spence, S. H.** (1998). The role of parental anxiety in the treatment of childhood anxiety. *J Consult Clin Psych* 66:893–905.
- Coleman, J. S.** (1992). Social Capital in Creation of Human Capital, *The American Journal of Sociology*, 94: 95-120.
- Danacı A.E, Dinç G, Deveci A** (2000) Manisa il merkezinde doğum sonrası depresyon yaygınlığı ve etkileyen etmenler. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 11:204-211.
- Darling, N., & Steinberg, L.** (1993). Parenting style as context: an integrative model. *Psychological Bulletin*, 113 (3), 477-497.
- Davis, R.N ve Valentiner, D.P.** (2000). Does meta-cognitive theory enhance our understanding of pathological worry and anxiety? *Personality and Individual Differences*, 29, 513-523.
- Deyoung, C.G., Flanders, J.L., Peterson, J.B.** (2008). Cognitive Abilities Involved In Insight Problem Solving: An Individual Differences Model. *Creativity Research Journal*, 20, 3, 5, 267-292.
- Doctoroff, G.L. and Arnold, D.H.,** (2004) Brief Report. Parentrated Externalizing Behaviour in Preschoolers: The Predictive Utility of Structured Interviews, Teacher Reports and Classroom Observations. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*. Volume: 33, Number: 4, 819-823.
- Drossos, N. T.** (2004). Executive function and externalizing behavior problems in preschool children. The Graduate College of The Illinois Institute of Technology.
- Dührssen, A** (1972). *Analytische Psychotherapie in Theorie, Praxis und Ergebnissen*. Vandenhoeck Ruprecht, Göttingen.
- Dursun, A** (2010). Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Egeland, B., & Carlson, E.A.** (2004). Attachment and psychopathology. Atkinson, L. & Goldberg, S. (Ed.) (s. 26-50) *Clinical Implications of Attachment*. New Jersey: Mahwah.
- Eng W, Heimberg R.G, Hart T.A, Schneier F.R, Liebowitz MR.** (2001). Attachment in individuals with social anxiety disorder: the relationship

- among adult attachment styles, social anxiety, and depression. *Emotion*; 1:365-380.
- Fernandez-Duque, D., Baird, J. A. and Posner, M. I.** (2000). Executive attention and metacognitive regulation. *Consciousness and Cognition*, 9, 288–307.
- Field, A** (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*, (4th ed.), Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Fisher, R.** (1998) “Thinking About Thinking”, *Early Child Development and Care*.
- Flavell, J.** (1979). Metacognition and cognitive monitoring: a new area of cognitive developmental inquiry. *American Psychologist*, 34, 906-911.
- Flavell, J.** (1985) *Cognitive Development*. New York: Prentice-Hall Inc.
- Fonagy P, Leigh T, Steele M, Steele H, Kennedy R, Mattoon G.** (1996) The relation of attachment status, psychiatric classification, and response to psychotherapy. *J Consult Clin Psychol*; 64:22-31.
- Fonagy P, Target M, Gergely G.** (2000) Attachment and borderline personality disorder: A theory and some evidence. *Psychiatr Clin North Am*; 23:103-122.
- Fonagy, P.** (2001). Introduction to attachment theory, In *Attachment Theory and Psychoanalysis*, New York: Other Press.
- Franc N, Maury M, Purper-Ouakil D** (2009). ADHD and attachment processes: are they related? *Encephale*; 35:256-61.
- Freud, A.** (2003) *Çocuklukta Normallik ve Patoloji*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Friedberg R.D, McClure J.M, Garcia J.H** (2009) *Cognitive therapy techniques for children and adolescents*. 9. Baskı, New York: Guilford Publications, s. 55-78.
- Gallagher, B ve Cartwright- Hatton, S. (2008).** The relationship between parenting factors and trait anxiety: Mediating role of cognitive errors and metacognition. *Journal of Anxiety Disorders*, 22, 724-734.
- Geçtan, E.** (1994). *Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Gewirtz J.L, Nogueras M.P.** (1992) Skinner's legacy to human infant behavior and development. *Am Psychol*, 11(47):1411- 1422.
- Güngör, D.** (2000). *Bağlanma Stillerinin ve Zihinsel Modellerin Kuşaklararası Aktarımında Anababalık Stillerinin Rolü*. Yayınlanmamış. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürler A.** (2005). *Çocuğun suça yönelmesinde aile faktörünün ve akran gruplarının rollerinin incelenmesi*. Doktora tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta
- Gürsoy, F.** (2002). *Annesi Çalışan Ve Çalışmayan Çocukların Saldırganlık Eğilimlerinin İncelenmesi*, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, Cilt:1, Sayı:6-7, s.7-15.
- Haktanır G. ve Diğerleri,** (1999), *Türkiye’de Anne-Baba Tutumu Araştırmalarına Genel Bakış 2*. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları: Ankara.
- Harris, K. H., Santangelo, T. ve Graham, S.** (2010). Metacognition and strategies instruction in writing. H. S. Waters and W. Schneider (Eds.), *Metacognition, strategy use and instruction*. New York: The Guilford Press.
- Harrison, Charles J.** (1991). Metacognition and motivation. *Reading Improvement*. 28 (1), 35-39.
- Hill, N. E., and Bush, K. R. (2001).** Relationships between parenting environment and children's mental health among African American and European American mothers and children. *Journal of Marriage and Family*, 63(4), 954-966.

- Kandır, A.** (2000). “Öğretmenlerin Beş-Altı Yaş Çocuklarında Görülen Davranış Problemlerine İlişkin Bilgi ve Tutumlar ı.” **Mesleki Eğitim Dergisi**. Cilt:2, Sayı:1, S:42- 50.
- Kanlıkılıçer, P.** (2005). Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği: Geçerlilik Güvenilirlik Çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı.
- Karasar, N.** (2000). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karen R,** (1998) *Becoming attached*, Oxford University Press, New York, s: 6,17-24, 41, 43, 94, 107.
- Kavlak O, Şirin A** (2009) Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk Toplumuna Uyarlanması Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,6(1):188-202.
- Kazak Berument, B, Sayıl, M, Sümer, N.** (2016). Anne Duyarlılığı ve Çocuklarda Bağlanma.İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları
- Kesebir, S, Özdoğan-Kavzoğlu S, Üstündağ MF.** (2011) Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*; 3:321-342.
- Keskingöz, B.** (2002). Üniversite öğrencileri ile anoreksiya nevroza tanısı alan ve almayan bireylerde bağlanma biçimleri, kişilerarası şemalar ve yeme örüntüleri arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kincannon, J., Gleber, C. and Kim, J.** (1999, February). The effects of metacognitive training on performance and use of metacognitive skills in self-directed learning situations. *Proceedings of Selected Research and Development Papers Presented at the National Convention of the Association for Educational Communications and Technology*.
- Kılıç, H. G.** (2007). Bazı Demografik Değişkenler ve Anne Baba Tutumlarına Göre Madde Bağımlısı Bireylerin Anne Baba Bağlılıkları İlişkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kluwe, H.R, Weinert E.F.** (1987). *Metacognition, Motivation and Understanding*. Psychology Press.
- Koriat, A. ve Goldsmith, M.** (1996). Memory metaphors and the real life/laboratory controversy: Correspondence versus storehouse conceptions of memory. *Behavioural and Brain Sciences*, 19, 167-228.
- Kökçü F, Kesebir, S** (2010). İki uçlu olgular ve çocuklarında bağlanma biçiminin mizaç, kişilik ve klinik özellikler ile ilişkisi: kontrollü bir çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 21:309-318.
- Köroğlu, E.** (2005) DSM-IV-TR tanıölçütleri başvuru el kitabı, Hekimler Yayın Birliği, Ankara s, 67-69.
- Krampe, E. M. ve Fairweather, P. D.** (1993) Father Presence and Family Formation. *Journal of Family Issues*, 14(4), 572- 591.
- Kwok, S. Y. ve Li, B. K.** (2015). A mediation model of father involvement with preschool children in Hong Kong. *Social Indicators Research*, 122, 905–923.
- Lamb, M. E.; Pleck, J. H. and Levine, J. A.** (1977). The role of the father in child development: *Advances in clinical child psychology*. Vol. 8, New York and London: Plenum Press.
- Lamb, M.E, Teti DM, Bornstein M** (2002). Developmental phases: infancy. In *Child and Adolescent Psychiatry*, 3ed Ed. (Ed M Lewis):293-323. Philadelphia, Lippincott Williams Wilkins.
- LeCroy, C.W.** (1988) Parent adolescent intimacy: Impact on adolescent functioning. *Adolescence*; 89:137-147.

- Lineweaver, T. T. ve Hertzog, C.** (1998). Adults' efficacy and control beliefs regarding memory and aging: Separating general from personal beliefs. *Aging, Neuropsychology, and Cognition*, 5, 264-296.
- Long N, Edwards MC, Bellando J** (2009) Parent-training interventions. *Treating childhood psychopathology and developmental disabilities*, JL Matson, F Andrasik, ML Matson (Ed). Springer Science Business Medis, New York, s.79-105.
- London, K.** (2011). Investigating differences in structural knowledge and metacognitive processes among lay helpers advanced students and senior professional therapists. Dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy. Faculty of the Graduate School of the University of Maryland, College Park.
- McClelland, M. M., Morrison, F. J. ve Holmes, D. L.** (2000). Children at risk for early academic problems: The role of learning-related social skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 307-329.
- McMahon C, Barnett B, Kowalenko N, Tennant C** (2005). Psychological factors associated with persistent postnatal depression: past and current relationships, defence styles and the mediating role of insecure attachment style. *J Affect Disord*; 84:15-24.
- Magnussen, S., Andersson, J., Cornoldi, C., De Beni, R., Endestad, T., Goodman, G. S. ve ark.** (2006). What people believe about memory? *Memory*, 14, 595-613.
- Magnussen, S., Endestad, T., Korita, A. ve Helstrup, T.** (2007). What do people believe about memory and how do they talk about memory S. Magnussen ve T. Helstrup, (Ed.), *Everyday memory (5-26)*. New York: Psychology Press.
- Martinez, M. E.** (2006). What is metacognition? *Phi Delta Kappan*, 87: 696-699.
- Matthews, E.** (2008). Investigating the association of parental influence and children's school readiness and early academic achievement: An analysis using early childhood longitudinal study-kindergarten. The Temple University Graduate Board.
- Miller L, Kramer R, Wamer V, Wickramaratne P, Weissmann M** (1997). Intergenerational transmission of parental bonding among women. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*; 36:1134-1139.
- Miral, S ve Baykara, A** (1998). Ayrılma Anksiyetesi Bozukluu. Güleç C, Körolu E, ed. *Psikiyatri Temel Kitabı*, Cilt 2, Hekimler Yayın Birliği.
- Morrison, A. P., & Wells, A.** (2003). A comparison of metacognitions in patients with hallucinations, delusions, panic disorder and non-patient controls. *Behaviour Research and Therapy*, 41, 251-256.
- Moss, E., Cyr, C., and Dubois-Comtois, K.,** (2004). Attachment at Early School Age and Developmental Risk: Examining Family Contexts and Behavior Problems of Controlling Caregiving, Controlling-Punitive, and Behaviorally Disorganized Children. *Developmental Psychology*. Volume: 40, Number: 4, 529-539.
- Murdock, T.B., & Love, K.M.** (2004). Attachment to parents and psychological well-being: An examination of young adult college students in intact families and stepfamilies. *Journal of Family Psychology*, 18(4), 600-608.
- Muris, P., Merckelbach, C., Meesters, H., Hülsenbeck, P.** (2000), Worry in children is related to perceived parental rearing and attachment. *Behaviour Research and Therapy*. 38: 487-497.

- Nakash-Eisikovits O, Dutra L, Westen D** (2000). Relationship between attachment patterns and personality pathology in adolescents. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*; 41:1111-1123.
- Nauta MH, Scholing A, Emmelkamp PMG ve ark.** (2003) Cognitive behavioral therapy for children with anxiety disorders in a clinical settings: no additional effect of a cognitive parent training. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 42:1270-8.
- Nickerson, A., & Nagle, R.** (2005). Parent and peer attachment in late childhood and early adolescence. *Journal of Early Adolescent*, 25, 223-249.
- Norhald, H.M.** (2009). Effectiveness of brief metacognitive therapy versus cognitive behavioral therapy in a general outpatient setting. *International Journal of Cognitive Therapy*, 2, 152-159.
- O'Neil, H. F. and Abedi, J.** (1996). Reliability and validity of a state metacognitive inventory: Potential for alternative assessment. *Journal of Educational Research*. 89 (4), 234-245.
- Öz, H.** (2005). Metacognition in foreign/second language learning and teaching. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 147-156.
- Öz, İ.** (1997). *Çocukta Uyum ve Davranış Bozuklukları*. Kök Yayıncılık, Ankara.
- Özdoğan, B.** (1982). Dokuz Yaş Çocuklarında Davranış Bozukluklarının Çevresel Nedenleri. *Psikoloji Dergisi*, 14(15), 39-4.
- Özgüven, İ. E.** (2001), *Ailede İletişim ve Yaşam*. PDREM Yayınları: Ankara.
- Özmert, N. E.** (2006). Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi-III: Aile, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 49, 256-273.
- Öztürk, M.O.** (2002) *Ruh sağlığı ve bozukluklar*. Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Onur, B.** (2001) *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Pearson J.L, Cowan P.A, Cowan C.P ve ark.** (1993) Adult attachment and adult child-order parent relationships. *Am J Orthopsychiatry*, 4: 606-613.
- Pilten, P.** (2008). Üstbiliş stratejileri öğretiminin ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin matematiksel muhakeme becerilerine etkisi, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Putnam, S.P. and Stifter, C.A.,** (2005). Behavioral Approach- Inhibition in Toddlers: Prediction From Infancy, Positive and Negative Affective Components, and Relations with Behavior Problems. *Child Development*. Volume: 76, Number: 1, 215-246.
- Radin, N. ve Goldsmith, R.** (1989). The involvement of selected unemployed and employed men with their children. *Child Development*, 60, 454-459.
- Reeve, R. A., Brown, A. L.** (1985) Metacognition reconsidered: Implications for Intervention Research. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 13, 343-356.
- Rhodes, W.C ve Tracy, M.L.** (1972) The disturbing child: a problem of ecological management, 436-455.
- Rice, K.G., Cunningham, T.J., & Young, M.B.** (1997). Attachment to parents, social competence, and emotional well-being: A comparison of Black and White late adolescents. *Journal of Counseling Psychology*, 44, 89-101.
- Roderer, T. ve Roebbers, C. M.** (2010). Explicit and implicit confidence judgments and developmental differences in metamemory: An eye-tracking approach. *Metacognition and Learning*, 5(3), 229-250.
- Ryff, C.D.** (1995). Psychological well-being in adult life. *Current Directions in Psychological Science*, 4(4), 99-104.
- Sabuncuoğlu O, Berkem M.** (2006) Bağlanma biçimi ve doğum sonrası depresyon belirtileri arasındaki ilişki: Türkiye'den bulgular. *Türk Psikiyatri Dergi* 2006;

17:252-258.

- Safrancı, B.** (2010). Üstbiliş Faktörleri İle Psikolojik Semptomlar Arasındaki İlişki: Başa Çıkma Stratejilerinin Düzenleyici Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Sarısoy G, Pazvantoğlu O, Özturan DD ve ark.** (2014) Metacognitive beliefs in unipolar and bipolar depression: A comparative study. *Nord J Psychiatry* 68: 275-281.
- Sezer, Ö.** (2006). Okul öncesi dönemde bulunan çocuklarda sık rastlanan uyum ve davranış bozuklukları ve bu bozukluklara ilişkin öğretmenlerin görüşleri, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1. Uluslararası Okulöncesi Eğitim Kongresi Bildiri Kitabı, III. Cilt, s. 280-293, İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Shaver, P.R., & Mikulincer, M.** (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment & Human Development*, 4, 133-161.
- Solem, S., Haland, A. T., Vogel, P. A., Hansen, B. ve Wells, A.** (2009). Change in metacognitions predicts outcome in obsessive-compulsive disorder patients undergoing treatment with exposure and response prevention. *Behaviour Research and Therapy*, 47(4), 301-307.
- Soysal, A.S, Ergenekon E, Aksoy E.** (1999) Yenidoğan Döneminde Hastanede Uzun Süreli Tedavi Görmenin Bağlanma Örüntüsü Üzerine Etkileri: Bir Olgu Sunumu. *Klinik Psikiyatri*, 2: 266-270.
- Soysal A.Ş, Özçelik A, Arhan E, İşeri E, Gücüyener K.** (2009) Bir olgu sunumu eşliğinde tepkisel bağlanma bozukluğunun gözden geçirilmesi. *Türkiye Klinikleri Pediatri Dergisi*; 18:248-252.
- Spada M.M, Nikcevic AV, Moneta GB, Wells A** (2008) Metacognition, perceived stress, and negative emotion. *Pers Individ Dif*, 44:1172–1181.
- Spada, M.M, Caselli G, Manfredi C, Rebecchi D, Rovetto F, Ruggiero G.** (2012). Parental Overprotection and Metacognitions as Predictors of Worry and Anxiety. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*, 2012 40, 287-296.
- Strodl, E, Noller, P** (2003). The relationship of adult attachment dimensions to depression and agoraphobia. *Pers Relatsh*; 10:171-85.
- Storebo OJ, Darling Rasmussen P, Simonsen, E** (2013). Association between Insecure Attachment and ADHD: Environmental Mediating Factors. *J Atten Disord*.
- Suveg C, Roblek TL, Krain A ve ark.** (2006) Parental involvement when conducting cognitive-behavioral therapy for children with anxiety disorders. *J Cogn Psychot* 20:287-99.
- Szewczyk-Sokolowski, M., Bost, K. K. ve Wainwright, A. B.** (2005). Attachment, temperament, and preschool children's peer acceptance. *Social Development*, 14 (3), 379-397.
- Thompson, R.A** (2002). Attachment theory and research. In *Child and Adolescent Psychiatry*, 3rd Ed. (Ed M Lewis):164-172. Philadelphia, Lippincott Williams Wilkins.
- Tosun, A Ve Irak, M.** (2008). Üstbiliş Ölçeği-30'un Türkçe uyarlaması, geçerliği, güvenilirliği, kaygı ve obsesif-kompulsif belirtilerle ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19 (1), 67-80.
- Türköz, Y.** (2007). Okulöncesi çocuklarda bağlanma örüntüsünün kişilerarası problem çözme ve açık bellek süreçlerine etkisi. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Ullmann L.P ve Krasner L. A** (1969). Psychological approach to abnormal behavior. Englewood Cliffs. NJ: Prentice-Hall
- Uluç, S.** (2005). Okul öncesi çocuklarda benliğe ilişkin inançlar kişilerarası şemalar ve bağlanma ilişkisinin temsilleri arasındaki ilişki: Ebeveynlerin kişilerarası şemalarının ve bağlanma modellerinin etkisi. Yayınlanmış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Vaportzis, E., Georgiou-Karistianis, N. ve Stout, J. C.** (2013). Dual task performance in normal aging: A comparison of choice reaction time tasks.
- Veenman, M. J. V., van Hout-Wolters, B. ve Afflerbach, P.** (2006). Metacognition and learning: Conceptual and methodological considerations. *Metacognition and Learning*, 1, 3-14.
- Verschueren, K., & Marcoen, A.** (1999). Representation of self and socioemotional competence in kindergartners: Differential and combined effects of attachment to mother and to father. *Child Development*, 70, 183-201.
- Weikart, D.P.** (1998). Changing Early Childhood Development Throught Educational Development, Preventive Medicine, n:27, p: 233-237.
- Wells, A.** (1997). Cognitive therapy of anxiety disorders: a practice manual and conceptual guide. Chichester, UK: Wiley.
- Wells, A.** (2000). Emotional disorders and metacognition: innovative cognitive therapy. Chichester, UK: Wiley.
- Wells, A. ve Cartwright-Hatton, S.** (2004). A short form of the Metacognitions Questionnaire: Properties of the MCQ 30. *Behaviour Research and Therapy*, 42, 385-396.
- Wells, A.** (2005). The metacognitive model of GAD: Assessment of meta-worry and relationship with DSM-IV generalized anxiety disorder. *Cognitive Therapy and Research*, 29, 107-121.
- Wells, A., Welford, M., King, P., Papageorgiou, C., Wisely, J. ve Mendel, E.** (2010). A pilot randomized trial of meta-cognitive therapy vs. applied relaxation in the treatment of adults with generalized anxiety disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 48(5), 429-434.
- Wicks-Nelson, R** (1997). *Behavior Disorders of Childhood*. Prentice Hall.
- Wierzbicki M, Pekarik G** (1993) A meta-analysis of psychotherapy dropout. *ProfPsychol Res Pract* 24:190–95.
- Wilansky-Traynor P, Manassis K, Kleiman V ve ark.** (2010) Cognitive Behavioral Therapy for depressed youth: Predictors of attendance in a pilot study. *J Can Acad Child Adolesc Psychiatry* 19:81-7.
- Wilder, D.A., Saulnier, R., Beavers, G., and Zonneveld, K.,** (2008). Contingent Access to Preferred Items Versus a Guided Compliance Procedure to Increase Compliance Among Preschoolers. *Education and Treatment of Children*. Volume: 31, Number: 3, pp: 297-305.
- Winefield, H.R., Tiggemann M, Winefield A.H** (1994). Parental rearing behaviour, attributional style and mental health. *Parenting and psychopathology*, C Perris, W.A. Arrindell, M. Eisemann, Sussex, J.W.
- Wood JJ, Piacentini JC, Southam-Gerow ve ark.** (2006) Family cognitive behavioral therapy for child anxiety disorders. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 45:314-21.
- Yağbasan, M. ve İmik, N,** (2006), Öğretmenlerin Aile İçi İletişimi (Malatya İli Örneği), *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 2.
- Yavuzer, H.** (2004). *Ana-baba ve çocuk*. 17. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, B.** (2017). *Kanser Hastalarında Depresyon İle Psikolojik Sağlık*

- Arasındaki İlişkide Üstbilişsel İşlevlerin Rolü. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yörükoğlu, A.** (2000). Değişken toplumda aile ve çocuk. 4. Baskı, İstanbul: Özgür Yayınları
- Yörükoğlu, A.** (2002). Çocuk ruh sağlığı, Çocuğun Kişilik gelişimi eğitimi ve ruhsal sorunları. 25. Basım, İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Yerlioğlu, A.E.** (2010). Çocuğun bağlanma davranışının anne hassasiyeti ve çocuğun sosyo-duygusal yetkinliğiyle ilişkisi: Bağlanma davranışları sınıflandırma setinin, okul öncesi dönemdeki Türk çocuklarıyla kullanılması. Yayınlanmış. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yılmaz, E.A.** (2007). Üstbilişsel faktörlerin kaygı ve depresyon semptomları açısından incelenmesi: kültürlerarası bir çalışma. Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, E.A, Gençöz T ve Wells, A.** (2008). Psychometric characteristics of the Penn State Worry Questionnaire and Metacognitions Questionnaire-30 and metacognitive predictors of worry and obsessive-compulsive symptoms in a Turkish sample. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 15, 424-438.
- Yörükoğlu, A.** (2002) Çocuk Ruh Sağlığı. Özgür Yayınları, İstanbul.
- Zeanah, C. H., Boris, N. W, Larriey, J. A.** (1997) Infant development and developmantal risk: a review of the past 10 years. *J Am Acad Child Adolescent Psychiatry*; 36: 165-178.
- Ziyalar, A.** (1984). Okulöncesi çocuklarda kötü alışkanlıklar ve davranış bozuklukları, *Aile ve Çocuk Dergisi Konferansları*, 4, 228-238. Ak Yayınları.

EKLER

Ek 1: Kişisel Bilgi Formu

Ek 2: Üstbiliş Ölçeği-30 (ÜBÖ-30)

Ek 3: Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA)

Ek 4: Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti Maddeleri (BDSS)

Ek 5: Etik Kurul Raporu

Ek 6: Yazışmalar

Ek 1: Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

Bir grup 4-6 yaşında ki çocukların annelerinin üst biliş özelliklerinin karşılaştırılması ve bunun bağlanma ile davranış bozuklukların üzerinde ki etkisinin incelenmesi amacıyla bilimsel bir araştırma yürütülmektedir. Çalışmanın yaklaşık 10 ay sürmesi beklenmektedir.

Birazdan bu çalışmayla ilgili siz katılımcıdan önce kişisel bilgileriniz ile başlayıp, sonrasında birden fazla türde soruyu yanıtlamanız istenecektir.

Araştırma, siz katılımcıya herhangi bir kişisel rahatsızlık verecek unsurlar içermemektedir. Ancak katılım sırasında herhangi bir nedenden dolayı kendinizi rahatsız hissederseniz; çalışmayı istediğiniz an yarıda bırakabilirsiniz. Araştırmadan elde edilecek bilgiler kesinlikle gizli tutulacak ve yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Bu çalışma size ruhsal, fiziksel, sosyal olarak herhangi bir zarar vermeyecektir. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Ayşe AK
(İstanbul Aydın Üniversitesi Psikoloji Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi)
Email: ayse.ak1989@gmail.com

‘Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda keseceğimi biliyorum. Verdiğim tüm bilgilerin, bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.’

Tarih:

İmza:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Çocuğunuzun Doğum Tarihi.....

2. Çocuğunuzun cinsiyeti

Kız Erkek

3. Sınıf tekrarı var mı?

Evet Hayır

4. Çalışıyor musunuz?

Evet Hayır

5. Annenin doğum tarihi.....

6. Annenin eğitim düzeyi.....

- Lisans
- Yüksek Lisans
- Doktora
- Diğer.....

7. Daha önce psikolojik destek veya psikiyatrik destek aldınız mı?

Evet Hayır

8. Çocuğunuz daha önce psikolojik destek veya psikiyatrik destek aldı mı?

Evet Hayır

Ek 2: Üstbilgi Ölçeği-30 (ÜBÖ-30)

	Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Endişelenmek gelecekte olabilecek sorunları engellememe yardımcı olur.				
2. Endişelerim benim için tehlikelidir.				
3. Düşüncelerim hakkında çok düşünürüm.				
4. Endişelenerek kendi kendimi hasta edebilirim.				
5. Bir sorun üzerinde düşündüğüm esnada, zihnimin nasıl çalıştığının farkında olurum.				
6. Endişe verici bir düşünceyi kontrol altına almazsam ve sonra bu düşüncem gerçekleşirse, bu benim hatam olur.				
7. Planlı kalabilmek için endişelenmem gerekir.				
8. Kelime ve isimlerle ilgili hafızama güvenim azdır.				
9. Durdurmak için ne kadar uğraşsam da, endişe verici düşüncelerim devam eder.				
10. Endişelenmek işleri zihnimde bir düzene koymama yardımcı olur.				
11. Endişe verici düşüncelerimi görmezden gelmek elimde değildir.				
12. Düşüncelerimi izler, takip altında tutarım.				
13. Düşüncelerimi her zaman kontrolüm altında tutabilmem gerekir.				
14. Hafızam beni zaman zaman yanıltabilir.				
15. Endişelerim beni deliye döndürebilir.				
16. Düşüncelerimin sürekli farkındayım.				
17. Hafızam zayıftır.				
18. Zihnimin nasıl çalıştığına çok dikkat ederim.				
19. Zihnimin nasıl çalıştığına çok dikkat ederim.				
20. Düşüncelerimi kontrol altına alamamak bir zayıflık işaretidir.				
21. Endişelenmeye başladığımda, bunu durduramam.				
22. Bazı düşünceleri kontrol altına almadığım için cezalandırılacağım.				
23. Endişelenmek sorunları çözmeme yardımcı olur.				
24. Yerlerle ilgili hafızama güvenim azdır.				
25. Bazı düşünceleri akıldan geçirmek kötüdür.				
26. Hafızama güvenmem.				
27. Düşüncelerimi kontrol altına alamazsam, iş göremez hale gelirim.				
28. İyi çalışmak için endişelenmem gerekir.				
29. Olaylarla ilgili hafızama güvenim azdır.				
30. Düşüncelerimi sürekli incelerim.				

Ek 3: Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA)

	Doğru Değil	Kısmen Doğru	Kesinlikle Doğru
Diğer insanların duygularını önemser			
Huzursuz ve aşırı hareketlidir, uzun süre kıpırdamadan duramaz			
Sıkça baş ağrısı, karın ağrısı ve bulantı şikâyetleri olur			
Sıkça baş ağrısı, karın ağrısı ve bulantı şikâyetleri olur			
Diğer çocuklarla kolayca paylaşır			
Sıkça öfke nöbetleri olur ya da aşırı sınırlıdır			
Daha çok tek başınadır, yalnız oynama eğilimindedir			
Genellikle söz dinler, büyüklerin isteklerini yapar			
Eğer birisi incinmiş, morali bozulmuş ya da kendini kötü hissediyor ise ona yardımcı olur			
Sürekli elleri ayakları kıpır kıpırdar ya da oturduğu yerde kıpırdanıp durur			
En az bir yakın arkadaşı vardır			
Sıkça diğer çocuklarla kavga eder ya da onlarla alay eder			
Sıkça mutsuz, kederli ya da ağlamaklıdır			
Genellikle diğer çocuklar tarafından sevilir			
Dikkati kolayca dağılır. Dikkatini toplamakta güçlük çeker			
Yeni ortamlarda gergin ya da huysuzdur. Kendine güvenini kolayca kaybeder			
Kendinden küçüklere iyi davranır			
Sıkça yalan söyler ya da hile yapar			
Diğer çocuklar ona takarlar ya da onunla alay ederler			
Sıkça başkalarına yardım etmeye istekli olur			
Bir şeyi yapmadan önce düşünür			
Ev, okul ya da başka yerlerden çalar			
Büyüklerle çocuklardan daha iyi geçinir			
Pek çok korkusu var. Kolayca ürker			
Başladığı işi bitirir, dikkat süresi iyidir			

Ek 4: Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti Maddeleri (BDSS)

1. Çocuk, annesi isterse oyuncaklarını, eşyalarını ya da çeşitli şeyleri onunla kolaylıkla paylaşır veya tutmasına izin verir.
2. Çocuk oyundan sonra annesine döndüğünde bazen belirgin bir neden yokken huysuzlanır.
4. Çocuk oyuncaklara ve eve hayvanlarına karşı dikkatli ve naziktir.
5. Çocuk eşyalardan çok insanlarla ilgilenir.
3. Çocuk üzüldüğünde veya canı yandığında annesinin başka yetişkinlerin de onu rahatlatmasına izin verir.
7. Çocuk hemen hemen herkesle birlikteyken kolaylıkla gülümser veya güler.
8. Ağladığında çok uzun ve bağırarak ağlar.
9. Çocuk çoğu zaman tasasız, neşeli ve oyuncudur
10. Annesi öğle uykusuna veya akşam yatmaya götürürken çocuk sıklıkla ağlar veya direnir.
11. Çocuk annesi açıkça istekte bulunmadan veya çağırmadan da sıklıkla ona sarılır veya sokulur.
12. Çocuk ilk başta çekindiği veya onu korkutan kişi ve eşyalara hemen alışır.
13. Çocuk annesinin ayrılmasına üzüldüğünde, o gittikten sonra ağlamaya devam eder ve hatta öfkelenir.
14. Çocuk, oyuncacı yeni bir şey bulduğunda, onu annesine götürür veya odanın diğer ucundan annesine gösterir.
15. Annesi ondan isterse, çocuk yeni tanıdığı insanlarla konuşmaya isteklidir, onlara oyuncaklarını ve neler yapabildiğini gösterir.
16. Çocuk, bebek veya oyuncak hayvan gibi canlı şeylere benzeyen oyuncaklarla oynamayı tercih eder.
17. Eğer yeni tanıdığı yetişkinler canını sıkın bir şey yaparsa, çocuk onlara olan ilgisini hemen kaybeder.
18. Çocuk, annenin önerilerini emir şeklinde söylenmese bile kolayca yerine getirir.
19. Çocuk, annesi bir şey getirmesini veya kendisine vermesini istediğinde söz dinler.
20. Çocuk birçok çarpma, düşme veya irkilmeyi göz ardı eder.
21. Çocuk evde oynarken annesinin nerede olduğunu takip eder. Zaman zaman annesine seslenir, annesinin ne yaptığının, odadan odaya geçtiğinin farkındadır.

22. Çocuk, oyuncak bebeklere, ev hayvanlarına ve bebeklere karşı sevecen bir ebeveyn gibi davranır.
23. Anne aileden birileriyle birlikteyken veya onlara ilgi ve sıcaklık gösterirken çocuk annenin ilgi ve sıcaklığını kendisine çekmeye çalışır.
24. Anne çok kararlı konuştuğunda veya ona karşı sesini yükselttiğinde çocuk annesini mutsuz ettiği için üzülür, keyfi kaçır veya utanır.
25. Annenin görüş alanının dışında oynarken çocuk kolayca annesinin gözünden kaçabilir.
26. Annesi çocuğu evde bebek bakıcısı, babası veya büyükanne/büyükbabasıyla bıraktığında çocuk ağlar. 27. Annesi şakalaşır takıldığında çocuk güler.
27. Annesi şakalaşır takıldığında çocuk güler.
28. Çocuk annesinin kucağında rahatlamaktan hoşlanır.
29. Bazen çocuk bir şeye kendini o kadar çok kaptırır ki başkaları ona bir şey söylediğinde duymaz.
30. Çocuk oyuncaklarına çok çabuk kızar.
31. Çocuk annesinin ilgi odağı olmak ister. Anne meşgulse veya başka biriyle konuşuyorsa araya girer.
32. Anne hayır dediğinde veya cezalandırdığında çocuk istenmeyen davranışı bırakır.
33. Çocuk bazen annesine kucaktan inmek istediğini hissettirir; bırakıldığında ise huysuzlanır veya tekrar kucağa alınmak ister.
34. Çocuk annesi yanından ayrıldığı için üzülür, bulunduğu yere oturur ve ağlar. Annesinin arkasından gitmez.
35. Çocuk annesinden bağımsızdır. Kendi başına oynamayı tercih eder, oynamak istediğinde annesinden kolaylıkla ayrılır.
36. Çocuk keşifleri için anneyi üs olarak kullandığını açıkça gösteren bir örüntü sergiler. Oynamak için uzaklaşır, geri döner veya annenin yanında oynar, tekrar uzaklaşır ve bu böyle sürer.
37. Çocuk çok hareketlidir. Daima etrafta dolandır. Hareketli oyunları sakın oyunlara tercih eder.
38. Çocuk, anneye karşı talepkar ve sabırsızdır. Anne istediğini hemen yapmazsa çocuk ısrar eder ve mızızlanır.
39. Çocuk, annesinden uzakta veya oyuncaklarıyla yalnız oynarken genellikle ciddi ve önemli bir iş yapıyormuş gibidir.

40. Çocuk, yeni nesnelere ve oyuncakları çok detaylı inceler. Onları parçalarına ayırmaya veya farklı şekillerde kullanmaya çalışır.
41. Anne kendisini takip etmesini istediğinde çocuk denileni yapar.
42. Annesi üzgün olduğunda çocuk bunu fark eder. Kendisi de sessizleşir veya üzülür. Annesini rahatlatmaya çalışır. Ne olduğunu sorar, vb.
43. Çocuk, anneye yakın durur veya ona sık sık döner. Bu davranışlar annenin nerede olduğunu takip etmek için gerekenden daha siktir.
44. Çocuk annesinin onu tutmasını, sarmasını ve kucaklamasını talep eder ve bunlardan hoşlanır.
45. Çocuk dans etmekten ve müziğe eşlik etmekten hoşlanır.
46. Çocuk çarpmadan, düşmeden ve sendelemeden etrafta yürür ve koşar.
47. Anne gülümser ve bunun bir eğlence olduğunu hissettirirse, çocuk oyunda yüksek sesleri veya zıplatıp hoplatılmayı kabul eder ve bunlardan hoşlanır.
48. Eğer isterlerse, çocuk, sahip olduğu şeyleri ilk defa karşılaştığı yetişkinlerin tutmasına veya onları paylaşmaya kolaylıkla izin verir.
49. Yeni birileri eve ziyarete geldiğinde çocuk utangaç, bir gülümsemeyle annesine koşar.
50. Zamanla onlara ısınsa bile, misafirler geldiğinde çocuğun ilk tepkisi onları görmezden gelmek veya onlardan kaçmak olur.
51. Çocuk misafirlerle oynarken onların tepesine çıkmaktan hoşlanır.
52. Çocuk küçük nesnelere uğraşmakta veya onları bir araya getirmekte güçlük çeker.
53. Annesi onu kaldırıp kucağına aldığı anda çocuk kollarıyla annesini sarar veya ellerini omuzuna koyar.
54. Anne sadece yardım etmeye çalışırken çocuk annesi işini bozacakmış gibi davranır.
55. Çocuk annesinin birçok davranışını veya işleri nasıl yaptığını onu izleyerek taklit eder.
56. Bir faaliyet zor gibi görüldüğünde çocuk ona karşı ilgisini kaybeder veya çekingenlik gösterir.
57. Çocuk korkusuzdur.
58. Çocuk eve gelen yetişkinleri büyük ölçüde gözardı eder. Kendi oyunlarını/faaliyetlerini daha ilginç bulur.

59. Çocuk bir faaliyeti veya bir oyuncakla oynamayı bitirdiğinde faaliyetler arasında annesine dönmeksizin genellikle yapacak başka bir şey bulur.
60. Annesi ona 'tamam' veya 'bir şey olmaz' gibi sözlerle güven verdiğinde çocuk, başlangıçta onu korkutan veya tedirgin eden şeylere yaklaşır veya onlarla oynar.
61. Anneyle sertçe oynar. Fiziksel oyunlar sırasında anneye vurur, onu tırmalar veya ısırır. 62. Çocuk mutlu bir ruh halinde ise bütün gün mutlu kalır.
62. Çocuk mutlu bir ruh halinde ise bütün gün mutlu kalır.
63. Kendi başına bir şeyi denemeden önce, çocuk kendisine yardımcı olacak birini arar.
64. Çocuk annesiyle oyun oynarken onun üstüne tırmanmaktan ve sarmaş dolaş olmaktan hoşlanır.
65. Annesi onu bir faaliyetten başka bir faaliyete yönlendirdiğinde çocuğun hemen keyfi kaçır, huzursuzlanır.
66. Çocuk ona arkadaşça davranan yetişkin misafirlere kolayca ısırır.
67. Eve misafir geldiğinde çocuk (onlardan) kendisine çok ilgi göstermelerini ister.
68. Genelde çocuk anneden daha hareketli bir yapıdadır
69. Çocuk annesinden nadiren yardım ister.
70. Annesi odaya girdiğinde çocuk onu hemen kocaman bir gülümsemeyle karşılar.
71. Korktuğunda veya huzursuzlandığında annesi onu kucağına alırsa çocuk ağlamayı keser veya çabucak yatıştır.
72. Eğer misafirler çocuğun yaptığı bir şeye güler veya onaylarsa, çocuk aynı şeyi tekrar tekrar yapar.
73. Çocuğun beraberinde taşıdığı, yatağa götürdüğü veya keyfi kaçtığına sarılabildiği yumuşak bir oyuncak (oyuncak ayı, bebek vb.) veya bir battaniyesi vardır
74. Annesi çocuğun istediğini hemen yapmadığında, çocuk annesi bu isteğini hiç yerine getirmeyecekmiş gibi davranır.
75. Evde, annesi odanın dışına çıktığında çocuk huzursuzlanır veya ağlar.
76. Seçme şansı olduğunda çocuk, büyükler yerine oyuncaklarla oynar.
77. Anne çocuktan bir şey yapmasını istediğinde, çocuk annenin ne istediğini kolaylıkla anlar.
78. Çocuk, ebeveynleri ve/veya büyükanne/büyükbabası dışındaki kişiler tarafından kucağına alınmaktan veya kucaklanmaktan hoşlanır.
79. Çocuk en ufak şeyde annesine kızır, parlar.

80. Bir Şey tehdit edici veya tehlikeli göründüğünde ocuk annesinin yüz ifadesini iyi bir bilgi kaynağı olarak kullanır.
81. ocuk annesine istediğı Şeyi yaptırabilmek için ağılar.
82. ocuk oyun vaktinin büyük bölümünü sadece sevdiğı birkaç oyuncak veya faaliyetle geçirir.
83. ocuk sıkıldığında yapacak bir Şeyler bulmak için annesinin yanına gider.
84. ocuk evde temiz ve düzenli olmak için az da olsa çaba harcar.
85. Yeni oyuncaklar ve faaliyetler çocuğu çok çeker.
86. ocuk annesinin onu taklit etmesini sağlamaya çalışır veya annesi onu kendiliğinden taklit ettiğinde bunu hemen fark eder ve bu hoşuna gider.
87. Anne ocuğun yaptığı bir Şeye güler veya onaylarsa, ocuk aynı Şeyi tekrar tekrar yapar.
88. Bir Şey huzurunu kaçırdığında ocuk olduğu yerde durur ve ağılar.
89. Bir Őeyle oynarken çocuğun yüz ifadeleri güçlü ve anlaşılırdır.
90. Anne çok uzağa giderse ocuk onu takip eder ve oyununa annenin gittiğı yerde devam eder.

Ek 5: Etik Kurul Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 27/08/2018-4792

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-020-4792
Konu : Ayşe AK'ın Anket Onay Hk.

27/08/2018

Sayın Ayşe AK

Enstitümüz Y1512.270046 numaralı Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden Ayşe AK'ın "4-6 YAŞINDAKİ ÇOCUKLARIN ANNELERİNİN ÜST BİLİŞ ÖZELLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI VE BUNUN BAĞLANMA İLE DAVRANIŞ BOZUKLUKLARIN ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI" adlı tez çalışması gereği "Anne Duyarlılığı ve Çocuklarda Bağlanma", "Üstbiliş Ölçeği" ve "Güçler ve Güçlükler" ile ilgili anketleri 20.07.2018 tarihli ve 2018/16 sayılı İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyon Kararı ile etik olarak uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Müdür

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://evrakdogrula.aydin.edu.tr/en/Vision.Dogrula/BelgeDogrulama.aspx?V=BENDSRC2>

Adres: Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağ:<http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: NESLIHAN KUBAL
Unvan: Enstitü Sekreteri

Ek 6: Yazışmalar

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.17216479
Konu: Anket Araştırma İzni

24.09.2018

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE
(Personel Daire Başkanlığı)

- İlgi: a) 31.08.2018 tarih ve 4858 sayılı yazımız.
b) Valilik Makamının 18.08.2018 tarih ve 16595513 sayılı oluru.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Ayşe AK'ın "**4-6 Yaş Çocukların Annelerinin Üst Biliş Özelliklerinin Karşılaştırılması ve Bunun Bağlanma ile Davranış Bozukluklarının Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi**" konulu araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Burhan Çağrı YILDIRIM
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

- EK:
1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a68f-8383-33fc-98b1-48c2 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.16595513
Konu : Anket ve Araştırma İzin Talebi

18/09/2018

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) İstanbul Aydın Üniversitesinin 31.08.2018 tarih ve 4858 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/ 2017/25 No'lu Gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 13.09.2018 tarihli tutanağı.

İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Ayşe AK'ın "4-6 Yaş Çocukların Annelerinin Üst Biliş Özelliklerinin Karşılaştırılması ve Bunun Bağlanma ile Davranış Bozuklukların Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi" konulu tezi kapsamında, ilimiz Bakırköy ilçesinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin annelerine; kişisel bilgi formu, güçler ve güçlükler anketi, üst biliş ölçeği uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
18/09/2018

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

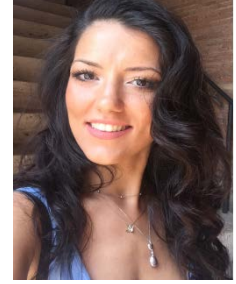
Ek:
1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 0ef7-14e7-3da3-9464-1e15 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı : Ayşe Ak
Doğum Tarihi ve Yeri: 13-01-1989 Arnhem-Hollanda
E-posta : ayse.ak1989@gmail.com

Öğrenim Durumu :

2016 **İstanbul Aydın Üniversitesi, Yüksek Lisans, İstanbul**
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji
2007-2011 **HAN University of Applied Sciences, Lisans, Nijmegen**
Fen Fakültesi, Pedagoji Bölümü mezunu
2001-2007 **Arentheem koleji lise (havo)**

İş Deneyimi

Ekim 2016 **Yeşilköy Okulları, Yeşilköy** Rehber Öğretmen/
İngilizce Öğretmeni
Eylül 2015- Ağustos 2016 **Gözde Anaokulu, Florya**
Rehber Öğretmen
Ekim 2014- Mayıs 2015 **Cito, uluslararası ölçme değerlendirme kurumu**
Faaliyet Alanı: Okul öncesinde, anasınıfı öğrencilerinin
ilköğretime hazır bulunuşluk düzeylerini belirleyen
Bilişsel Gelişim (BG) modüllerinden oluşan Öğrenci
İzleme Sistemlerini uygulamak.
Ağustos 2010- Ekim 2014 **Maashorst Kurumu, Reek**
Faaliyet Alanı: 3-12 yaş arasındaki çocuklara psikolojik
destek ve kişisel gelişiminde bulunmak. Ebeveynlere rehberlik etmek.

Referanslar

C.M.B.J. STOLK

Associate Professor and Supervisor University for Arnhem and Nijmegen.

N. CİNGÖZ

Professor and Lecturer University for Arnhem and Nijmegen.

Institute Social Studies

(a) Art Therapy (CT)

Cultural and Social Work (CMV)
Social Work and Services (MWD)
Educational Studies(PED)
Social-Educational Care (SPH)

	<i>Reference</i>	19 augustus 2015
Letter of recommendation		
Conny Stolk	+31(0)612379670	Conny.Stolk@han.nl

Dear Sir, Madam

I am writing to you in support of Miss Ayse Ak and her desire to attend a course at your University. I recommend only students whom I feel are well-suited for the program of their choice. Miss Ayse Ak was one of those students and therefore I hope that she will be given the opportunity. Miss Ayse Ak has shown such a strong desire to learn new interventions to help children and their parents in different countries that I simply could not turn down her request for recommendation. Ayse is an intelligent and capable person. In addition Ayse is able to listen very well to people and to show respect but she will not let herself be put aside easily. She also has a strong ability to receive feedback and to use this for her own development as a professional.

I believe Ayse has the intellectual abilities and communicative skills to be an excellent candidate for your university. I hope that you will consider her request.

Sincerely,

Drs. C.M.B.J.Stolk

(Associate Professor Bachelor of Social Work, University for Arnhem and Nijmegen)